

FEDERAL ALMANYA: 2,50 DM
FRANSA: 7,-FF
BELÇİKA: 50,-BF
HOLLANDA: 3,-G
İNGİLTERE: 70 Pence
DANİMARKA: 10,-KRN
İSVEÇ: 8,-KRN
AVUSTURYA: 20 S
İSVİÇRE: 2,5 Sfr

Türkiye Postası

Postvertriebsstück Gebühr bezahlt A1319D

9 September 1983

Nr. 13

15 GÜNLÜK GAZETE

Adres: Donau Str.1

1000 Berlin 44

Tel.: 030/624 60 92

12 Eylül'ün üçüncü yılında Batı Avrupa'daki Türkiyeli ilericiler alanlarda

Faşist cuntaya karşı (ekmek, barış, özgürlük için) omuz omuza!

Faşist cuntanın idamlarına, işkencelerine ve katliamlarına son • DİSK, TÖB-DER, Ba-
naş Demeği ve kapatılan bütün demokratik
örgütler açılın • Toplu sözleşme ve sı-
nırsız grev hakkı tanınsın • Faşist MHP dış-
ındaki kapatılan bütün siyasi partiler ü-
zerindeki yasak kalksın • Cuntanın zindan-
larındaki politik tutuklulara özgürlük. Genel
af • Kürt ulusu üzerindeki ırkçı, asimilas-
yoncu baskılara, soykırımına son • NATO'-
ya, ABD Çevik Kuvvetleri'ne, onların Türki-
ye ve *Türkiye Kürdistanı'ndaki üslerine,

yeni yapılan ve genişletilen havaalanları-
na hayır • Başta Federal Almanya ve ABD
nin verdikleri olmak üzere cuntaya yapı-
lan her türlü askeri ve ekonomik yardıma
son • Yabancı düşmanlığına, yabancı iş-
çiler üzerindeki her türlü baskıya hayır.
Yabancılarla eşit haklar tanınmalıdır • İtti-
ca hakkının gasbedilmesine, sığınmacıların
cuntaya teslim edilmesine hayır • Federal
Almanya'daki sosyal kısıtlamalara, yabancı
işçilerin geri gönderilme zorlamalarına, iş-
sizliğe, savaş hazırlığına, Federal Alman-

ya'ya atom roketlerinin yerleştirilmesine
karşı, yerli yabancı işçiler ve barış hareketi
omuz omuza • Dünyadaki bütün nükleer
silahların imha edilmesi için mücadele •
ABD emperyalizminin kuklası faşist cunta-
nın, Kürdistan halkının ulusal kurtuluş mü-
cadelesine, Irak devrimci demokratik hare-
ketine ve Ortadoğu halklarına yönelik saldı-
rınısı dursun • Federal Almanya'daki tüm
neo-faşist ve faşist Türk örgütleri kapa-
tılsın •

■ Yazısı 3. sayfada

Cemal Kemal Altun'un
ölümü, cunta ile Federal
Almanya arasındaki kirli bir
“insan alışverişi”ni kanıtladı

Cemal Kemal Altun'un duruşma için getirildiği Batı Berlin
İdari Mahkemesi binasının 6. katından kendini atarak intihar.

“Sıcak sonbahar”
1 Eylül’le başladı

“1 Eylül-Dünya Barış Günü”, Federal
Almanya'nın pek çok kentinde düzenle-
nen yığınca toplantı, yürüyüş ve miting-
lerle sonbaharda Batı Avrupa'ya yerleş-
tirilmesi planlanan ABD roketlerinin pro-
testo temelinde kutlandı.
Federal Almanya'da eylemler, 30-31

Cenevre görüşmelerini
çıkarma soğan kim?
10. Sayfada

12 Eylül'ün üçüncü yılında
emekçi kitleler ve
etkinliği naranava.

İdari Mahkemesi'ni binaşın 6. katından kendini atarak ölümlü hazinele Batı Berlin ve Federal Almanya'da geniş, ilginç ve nihai gelişmelerde yol açtı. Keza pek çok Avrupa kentindeki Türkiye ilkerleri tarafından da etkili protesto eylemleri düzenlendi.

4 Eylül Pazar günü Altun'un cenazesi Batı Berlin'de toprağa verildi. Ancak anti-faşist gencin ölümünün ardından başlayan tartışma daha sürecek. Federal Alman politikaları, Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin yaracağı, öteki sorumlular ölüm olayının sorumluluğunu birbirlerinin üstüne yıkma yarışında. Bu suç atma yarış pek çok kirliliğin ortaya çıkmasına olanak sağladı. En azından Federal Alman hükümeti ile cunta arasında genel olarak siyasal sığınmacılar için, özel olarak da Cemal Kemal Altun için kirliliği bir "insan pazarlığı ve alışverişi" yapıldığı artık belgelendi. Ama Federal Almanya demokrat kamuoyunun dikkati de bu konu üstünde yoğunlaştı. Pek çok Alman demokrati, örgütü ve partisi şimdi ısrarla bir biçimde Federal Sığınma Yasası'nın değiştirilmesini, "İadelerin" durdurulmasını talep ediyorlar.

■ Yazısı 6. ve 7. sayfada

BİR SİYASAL SIGINMACININ ÖLÜMÜ

Cunta üçüncü yılını faşist bir diktatörlüğe dönüşmüş olarak tamamlıyor.

Türkiye tarihinde rejim kesintisiyle uğramış. Ama 12 Eylül darbeseyle kurulan diktatörlük, 27 Mayıs'tan ve 12 Mart'tan farklı olarak yerini tekrar parlamentere vermiş bırakıyor. 12 Eylül'dü, 1960 ve 1971 yılındaki darbelerden köklü biçimde ayrıran işte budur. Bu basit bir yönetim biçimi değişikliği değildir. Türkiye'nin politik rejimi değişmiş, yeni bir devlet biçimi, açık terörist bir diktatörlük kurulmuştur.

12 Eylül'ün üçüncü yılında yapılan noktada yeni olan, işçi sınıfı üzerindeki, emekçiler üzerindeki, onların partileri ve diğer örgütleri üzerindeki terör değildir. Şu son üç yılda, sol güçler için bu açıdan değeri fazla bir şey olmadı. Yeni olan, cuntanın terörünü, bugüne kadar işbirlikçiliğin, gericiğin ana politik temsilciliğini yapmış olan Adalet Partisi'ne kadar vardırmsı olmasdır.

Türkiye'de burjuvazinin 1950'den 1960'a kadar esas olarak Demokrat Parti, 1960 sonrasında da Adalet Partisi içinde örgütlenmiş olan tutucu, gerici, emperyalizmin işbirlikçisi kanadı politik olarak ayrışıyor. Diktatörlüğün üçüncü yılı dolarken yeni olan budur.

Türkiye'nin kaderine el koymuş bulunan bu diktatörlük, elbette yalnızca MGK denilen cuntanın, bir avuç generalin diktatörlüğü değildir. Bu diktatörlük, büyük ve tekeli, aralı ve vurgunlu burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin, büyük bürokratların, ordu içindeki

Nasıl bir rejim?

Ahmet KARDAM

millarist kiliğin en Amerikancı, en işbirlikçi, en gerici, en saldırgan, en şoven kesimlerinin açık faşist diktatörlüğüdür.

Cuntanın böyle bir nitelik kazanmış olması, sol güçlerin bu cuntayı yıkabilenmekte şimdiki çok daha geniş olanaklara sahip olduklarını gösteriyor. AP'nin, CHP'nin, MSP'nin ve öteki burjuva partilerinin etisindeki milyonlar şimdiki sol güçleri dinlemeye döne kıyasla çok daha yatkındırlar.

Türkiye'yi bu faşist cuntadan kurtarmak amacıyla güçlerini birleştirme yönünde yeni adımlar atmaya hazırlanan sol güçlerin karşısına, çoktan beri zaten gündemde olan bir sorun, şimdiki daha da yakıcı olarak çıkacaktır. Bu diktatörlüğün yerine halka nasıl bir iktidar, nasıl bir rejim hedef gösterilecektir?

Bu soruya doğru ve net bir yanıt verilemedikçe sol güçlerin yığınlar için politik bir alternatif haline gelmeleri de, burjuva muhalefetin demokrat, reformist kanadını ortak hareketle çekebilmesi de olanaksızdır. Bu diktatörlükten kurtulmak için yola çıkmak bir şeydir, onu gerçekten yıkabilecek ise başkası bir şey.

CHP yöneticilerinde cuntaya karşı sol

güçlerle birlikte hareket etmek gibi bir eğilim henüz görülmüyor. Cuntayla pazarlığa oturmak için çırpınan AP yönetiminin ise böyle bir şey beklemek tümüyle hayaldir.

Ama asıl belirleyici olan da değil, bugüne kadar bu partilerin peşinden gitmiş olan milyonlardır. Önemli olan, bu milyonların, ekmeğe için, barış için, bağımsızlık ve demokrasi için somut bir politik hedefle hareketlenmeleridir.

Bu faşist diktatörlüğe karşı yitirce direnen sol güçler, dünya işçi sınıfının önderlerinden, anti-faşist savaşımın unutulmaz kahramanı Dimitroff'un öğretilerini anımsamalıdır. Eğer faşizm iktidarı almışsa, tercih burjuva demokrasisiyle sosyalist demokrasi arasında değil, burjuva demokrasisiyle faşist rejim arasındadır.

Bu şu ya da bu kişinin, grubun, ya da partinin canı istediği, hoşuna gittiği için yapılan bir tercih değil, yığınların psikolojisinin belirlediği bir tercihtir. Geniş halk yığınlarına hayatın bildirildiği doğru hedefler gösterilmezse, onlardan kulaaklarını geri çekilmez demagogların, aldatmacalarına itkimaları, bany, bağımsızlık ve demokrasi için kendilerini hareketlenmeleri de beklenemez.

Eğer AP, yarı faşist cuntanın Anayasası temelinde, işçi demokrasisi öden tümüyle boşaltılmış bir zorbalık rejimi temelinde generallerle anlaşmaya başlarılrsa, bunun sorumlusu AP'nin etki altına alındığı yığınlar olmayacaktır. CHP yöneticilerinde cuntaya karşı sol

Federal Almanya'da eylemler, 30-31 Ağustos tarihlerinde başladı. 19 Ekim Sendikalar Birliği DGB'nin çeşitli eyaletlerde "Sendikalar atom roketlerine karşı Barış ve 35 saatlik çalışma haftası için" belgisi altında düzenlediği gösterilerde, 19 Ekim tarihinde roketleri protesto amacıyla uyan grevleri yapılması istendi.

■ Yazısı 16. sayfada

New York Times: "ABD patentli bir provokasyon"

ABD, G.Kore uçağının hava sahası ihlalinin önceden planladı

Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği tarafından düşürüldüğünü iddia ettiği G.Kore uçağının ilişkin yapılan son açıklamalarla, Sovyet hava sahasına girmeyecek, G.Kore uçağının yanında Typ "RC 135" türü bir casusluk uçağının da uçtuğu bildirildi. Casusluk uçağının orada bulunduğu ABD yönetimi tarafından reddedildi. Sadece, uçağın Sovyet hava sahasına girmedikçe belirtilmekle yetinildi.

Öte yanda Batı'lı uçuş uzmanları, Boeing 747 tipi modern uçaklardaki uçuş rotası tayin eden araçların, son olaydaki gibi bir rota şaşmasına yol açmayacak kadar gelişkin olduğunu belirtiyorlar. Ayrıca uçağa yön tayin edici uçuş bilgisayarı bulunduğu söylenmesi de, sistem bozukluğundan doğan bir hata olasılığı azaaltıyor. Bu noktalar üzerinde duran New York Times Gazetesi, olayı "ABD patentli bir provokasyon" olarak nitelendirdi.

■ Yazısı 9. sayfada

Çanakkale'de tutuklu 16 AP ve CHP'li liderin Batı kamuoyuna ulaştırıldıkları mektup

"Militarizme demokrasi arasında bir savaş başlamıştır. Avrupa milletleri ve ABD bu savaş karşısında tarafsız kalamaz".

Türk demokrasisinin gerçek aşkıları, giriştikleri mücadelede yalnız olmadıklarını hissetmeyi ve Batı'nın haklılık anlamasını istiyor; militanizmle alıkoymayacaklarını umuyor ve destekli birakılmaları istiyorlar".

"6 Kasım'daki seçimlerde oylar, halkın oyları değil, generallerin istedikleri oylar olacaktır. Türkiye'de hür ve dürlüst seçimler yapılmamaktadır".

"Bu durumun aynaklarının demokrasinin katline katılmak olanaklı sorumlu olarakla birlikte ısteriz".

Mektubun geniş özet

■ 4. sayfada

Mikis Teodorakis'in gazetemize demeci

"En karanlık dönemde dahi sesimizi duyurmasını bildik"

■ Yazısı 8. sayfada

ONBEŞ GÜNDE TÜRKİYE

22 Ağustos

● *Terciman* gazetesi yazar Nazlı Ilıcak ile yazışları müdürü Aydoğdu İler hakkında, Ilıcak'ın "Her gece iki gündüz aramızda" başlıklı yazısından dolayı açılan davada 1,5 ile 8 yıl arasında hapis cezası isteniyor.

● Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide, işverenlerin Sosyal Sigortalar Kurumu'na ödemeleri gereken prim borçlarını süresinde ödemediklerini açıklayarak, kurumu işverenlerden 46 milyar lira alacağı bulunduğunu söyledi.

23 Ağustos

● Dışişleri Bakanı Türkmen anı Kıbnı ziyaretinden döndü. Ziyaretinin neticesini, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Cuellar'ın Kıbnı konusundaki önerisini görüşmek olduğu bildirildi.

● SODEP 8 ve Doğru Yol Partisi de 9 isimli kurucu üye listesini İçişleri Bakanlığınca bildirerek son sandıkları kullandılar. MGK'nın 21 kurucu üyesini veto ettiği Bizim Parti ise kendini feshetti.

24 Ağustos

● Haftalık *Nokta* dergisi Sıkıyönetim Komutanlığı'nı süresiz olarak kapattı.

● MGK'nın 76 sayılı Kararnameine aykırı davranışları gerekçeyle, Erden İnönü hakkında basına yaptığı bir açıklamadan ötürü savcılık soruşturması açtı.

● Danışma Meclisi'nin çıkardığı bir yasa göre, 6 aydan fazla hüküm giymiş kamu görevlisi emeklilik hakkı kazanamayacak.

25 Ağustos

● SODEP ve Doğru Yol Partileri kurucu üye sayılarını 30'a tamamlayamadıkları için seçime katılamayacakları, yalnızca MDP, ANA.P ve HP'nin seçime katılabilecekleri kesinlik kazandı. Seçime katılamayacak partilerin tüzel kişilikleri devam edecek.

26 Ağustos

● Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 5 partinin temelli kapatılmasına ilişkin davalar için Anayasa Mahkemesi'nce sonuçlandırıldı. Buna göre, Yüce Görev Partisi'nin varlığına son verildi.

● Kapatılmış olan *Milliyet* gazetesi ve *Nokta* dergisinin yayınına yeniden izin verildi.

● Danışma Meclisi'nde 12 maddesi kabul edilen Olağanüstü Hal Yasa tasarılarına göre, valiler dernek ve sendika kapatabilecek, gazete ve dergilerin yayınlarını durdurabilecek.

27 Ağustos

● NATO Güneydoğu Avrupa Müttelik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sedat Güneral'ın yerine Orgeneral Rısp Uluğbay atandı.

● 151 üyeli Danışma Meclisi'nin 109 üyesi siyasi partilere girmiş bulunuyor. Bunlardan 72'si MDP'ye kayıtlı.

● Seçime katılamayan 9 partide yerel seçimlere katılma hazırlıkları başladı.

28 Ağustos

● *Milliyet* gazetesinde yayınlanan bir araştırmaya göre, son üç yıl içinde 1 milyon 775 bin memur, Emekli Sandığı'ndan 55 milyar lira borç para aldı. Memur maaşları 16 bin lira ile 39 bin lira arasında değişiyor.

● Dışişleri Bakanı Türkmen, ABD'nin Türkiye'ye vereceği askeri yardım miktarının azaltılması için Reagan yönetimini yoğun temasa geçtiğini söyledi.

29 Ağustos

● Evren ile görüşmeler yapmak üzere Türkiye'ye gelen Pakistan Devlet Başkanı Ziya-ül-Hak, Pakistan'ın, demokrasiye geçiş konusunda, Türkiye'yi örnek aldığı söyledi.

● Doğru Yol Partisi Başkanı Avcı'nın, *Nokta* dergisine verdiği bir demetçen ötürü ifadesinin alınabilmesi için, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından dokunulmazlığının kaldırılması istendi.

30 Ağustos

● İmar İskan Bakanı Ahmet Samsunlu MDP'ye katıldı. Yapılan açıklamaya göre, Samsunlu Adana ilinde liste başı olarak seçilmeye girecek.

31 Ağustos

● Çeşitli sanayi mallarına yapılan zam fırsatı devam ediyor. Son olarak, fayans, galvanizli boru, parke, yedek parça ve daralite yüzde 10 ile yüzde 40 arasında değişen zamlar yapıldı.

● Yıldız Üniversitesi öğretim görevlisi Atilla Kontrat, Türkiye'de halen 970 bin olan konut açığının önümüzdeki yıl 1,5 milyona ulaşacağını söyledi.

1 Eylül

● Milli Güvenlik Konseyi, kapatılan Büyük Türkiye Partisi'ne üye olan 10 Danışma Meclisi üyesinin 6 Kasım'da ya-

pılacak milletvekili seçimlerine katılamayacağını açıkladı.

● Seçimlere girmesine izin verilen MDP, ANA.P ve HP'nin kurucu üyelerinin il başkanlarının mesleklerine göre dağılımında, sanayiciler ve işadamları birinci sırada yer alıyor. Buna göre, MDP'nin 67 il başkanından 26'sı, ANA.P'nin 67 il başkanından 22'si ve HP'nin 60 il başkanından 19'u sanayici ya da işadamları.

2 Eylül

● NATO generali olmakla öğrenen eski NATO Güneydoğu Avrupa Müttelik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sedat Güneral, emekli olmasının ardından Cumhurbaşkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'ne tayin edildi.

● 7 Eylül ile 10 Ekim tarihleri arasında NATO'nun Akdeniz'de tatbikat yapacağı açıklandı. Tatbikatta, Türkiye'nin yanı sıra İtalya, ABD, İngiltere ve Yunanistan da katılacak.

3 Eylül

● İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından 10 Ağustos tarihinde yayını süresiz olarak durdurulan *Tercüman* Gazetesi'nin yeniden yayınına izin verildi.

● Türk-İş enflasyon oranının yüzde 20 değil, yüzde 30'un üzerinde olduğunu söyleyerek, işçi ücretlerinin aynı oranda arttırılmasını istedi. Ancak, Yüksek Hakem Kurulu Başkanı Naci Varlık, Türk-İş yetkililerine verdiği cevapta, işçi ücretlerinin artmasının söz konusu olmadığını bildirdi.

ŞU BİZİM TÜRKİYE

Evren birilerine kazık attı

26 Ağustos günü Atatürk Orman Çiftliği'nde Evren tarafından "Devlet Mezarlığı"nın açılışı yapıldı. Bu mezarlığa Cumhurbaşkanları, devlet başkanları,

Soygunun adını ihracat koydular

Ercan Holding'in, belediyelelere satacağı M.A.N. otobüsleri için "Baskı İlkeleri ihracatı yapıldı" iftihar yapıldı. Yani Türkiye'de üretilen bir otobüs, Tür-

hâ'nın açılış yapıldı. Yani mezarlı-
Cumburbaşkanlar, devlet başkanları,
Atatürk'ün eski silah arkadaşları gö-
mülecek...

Yani?
Yanisi, Evren, Cunta'nın öteki üyele-
rine attı kazığı. Kendi devlet mezarlı-
ğında sefa sürece, Cunta'nın öteki üye-
leri hava alacak...

Profesörün doktora öğrencisi

Evren'e yağcılık sırasında, üniversite-
lerimizin rejime sadık yöneticileri fahri
hukuk profesörlüğü payesi vermişlerdi.
Böylece Cunta başı "profesör" olmuş,
hatta cübbe bile giymişti.

Profesör paşanın "kan" kardeşi, kanlı
diktatör Ziya-ül-Hak Türkiye'yi ziyaret
ettiğinde, kendisine Evren tarafından bir
de "fahri doktorluk" payesi verildi. Yani
Pakistan diktatörü, Türkiye diktatörü
profesör paşanın doktora öğrencisi oldu.

Ne demeli? Öğrenmenin, öğrenmenin
sonu yok. Kimi bilim öğretir, kimi zu-
lüm...

Paran yoksa öl

Oyun oynarken kolu kırılan 8 yaşındaki
Ömür Ala adı çocuk annesi peşin olarak
3 bin lira röntgen parası ödeyemeyince has-
taneye alınmadı. Saatlerce kruk kolunun
acısıyla hastane kapısında bekleyen küçü-
k çocuk, sonunda terisini geri döndü.
Hastane yönetimi cuntanın ekonomi poli-
tikasını sağlık alanına başarıyla uygulamış-
lar demektir. Yani "Paran yoksa öl!"

Damadın ödü patladı

Tercüman Gazetesi, Evren'in Tunceli
gezisiyle ilgili izlenimler aktarıncan ay-
nen şöyle yazdı:

"Ayaş'tan Güdül'e hareketten kısa bir
süre sonra Cumburbaşkan Evren'in kon-
voyunun başında yol açmakla görevli tra-
fik otosu bir düğün alayını durdurdu. Ara-
başından inen cumburbaşkan, yeni efil
çiftin üzerine doğru yürürken damat Naci
Yücel'in geri geri gittiği görüldü. Bunun
üzzerine cumburbaşkan Evren "Dür nere-
ye kaçıyorusun. Sizi tebrik etmek için ge-
liyorum" dedi. Cumburbaşkanın yanlan-
dından ayrılmadan sonra onun bir süre
kendine gelmeyen geline damat..." diye
sürüyor haber. Yorumu gerek var mı?

Özal, daha da güzelleşti

İçişleri Bakanlığı'nın "Özal'ın Anadoluya gittiği" başlıklı bir video-bandı yayınladı. Beklenen siyasi stüdyolarında çekimi yapılan söyleşi...

Dikkat! Güzel sağdadıdır!

Pekii, bütün bu dümenleri çeviren kim?

Cuntanın Dışişleri Bakanı İtler Türkmen, bir süre önce gizli
ve esrarengiz bir Doğu Anadolu gezisi yaptı. Gezi bşması sızdı
ve gazeteciler Türkmen'e "Van'a neden gittiğinizi" sordular. Pişkin
Bakan cevap verdi: "Hiçli! Çok güzel bir yer. Size de tavsiye
ederim."

Ardından Türkmen aniden Kıbrıs'a gitti ve Denktaş'a görü-
ştü. Dönüşte gene soruldu: "Kıbrıs'a neden gittiğinizi?" Yanıt aynı

pişkinlikle geldi: "Hiçli... Denktaş ile uzun süredir görüşmemiştik.
Görüşelim gelmiş. Davet etti, ayalay gittim. Kıbrıs çok güzel, tav-
siye ederim, gidin".

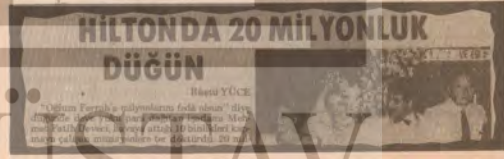
Şimdi bir soru da bizden: Madem buadam Van'a, Kıbrıs'a gez-
meye gitti; pekii, Van'da Çevik Kuvvetler için hava üsleri, Kıbrıs'a
ABD planları doğrultusunda bağımsızlık numaralarını çeviren kim?

Bunu diyen adama, acaba ne demeli?

Önce Tercüman gazetesinden kupürü-
nü gördüğünüz haberi girişini okuya-
lım: "Mersin İdmanoyu Başkanı ve iş-
adamı Mehmet Fatih Deveci'nin oğlu Feri-
h, Hilton otelinde yapılan düğünle dün-
yayevine girdi. Esra Cambazoğlu ile evle-
nen Feriuh Deveci'nin düğününde şişeler-
den viski, babasının cebinden milyonlar
aktı. Düğün boyunca havaya atılan beş bin
liralık Mehmet bir deve yıklı para dağıtan iş-
adamı Mehmet Fatih Deveci, öğlüm işi-
dan 20 değil 120 milyon fedorofun" dedi.
Haberin baştafını bu kadar. Bir de so-
nu nu okuyalım:

"Tam 20 milyona pulatayan düğünden son-
ra işadamı Mehmet Deveci, 'aş masraf-
la düğün yaptığım için sevinciyim' de-
di."

Şimdi bir soru da bizden: Bu adama ne denir-
se uygun olur? Oha mı? Çüş mü? Yok-
sa daha ağır bir söz geliyor mu aklını-
za?

GİRGİR

4 Eylül

● Siyasi partilerin, 6 Kasım'da yapıla-
cak seçimlere katılacak olan milletvekili
aday listeleri Emniyet Genel Müdürlü-
ğünde oluşturulan özel bir komisyon
tarafından incelenmeye başlandı. İnce-
lemenin sonuçları MGK'ne bildirilecek
ve böylece, milletvekili olması "sakun-
ca"lı görüşmeler yetoya uğrayacak.

● En çok Danışma Meclisi (DM) üyesi
ve eski parlamenterler, Milliyetçi De-
mokrasi Partisi'nden (MDP) milletvekili
adayı oldu. Yapılan çalışmaya göre, 60
eşki parlamenter ve 39 DM üyesi
MDP'den aday oldular.

5 Eylül

● Türkiye'ye savaş uçağı satmak iste-
yen iki ABD'lilik bir şirkete düğüşü
açıldılar. ABD Kuvvetleri Bakanı Verne
Or, Dışişleri Bakanı Haluk Baykıl'en
gönderdiği mektupta F-16'nın üstün ni-
letliklerini anlatırken, Deniz Kuvvetleri
Bakanı John F. Lehman F-18'lerin met-
hini yaptı.

Türkiye Postası

Türkiye Postası 15 günde bir Cuma günleri
çıkarak: Herausgeber: Vereinigung für Völker
Verständigung und Solidarität, 1000 Berlin 44,
Donaustr. 1. Verantwortlicher Redakteur:
Mehmet Aksoy Zentralredaktion und Anschritt
aller Verantwortlichen: 1000 Berlin 44, Donau-
str. 1, Tel.: 624 40 92 Herstellung: Eigenver-
trieb Druck: Henke Rollenoffset, 1 Berlin 48,
Sanktstr. 49, Banka Hesabı: Vereinigung für
Völkerverständigung und Solidarität, Post-
scheckkonto 461432-100, BLZ 100 100 10 Post-
scheckkarte Berlin-West Abone Koşulları: F.Al-
manya ve Batıherin'de 6 aylık (12 sayı) 30,-
DM, 1 yıllık (24 sayı) 60,-DM Tesisliçlikler:
Fransa: Paris, Tel: 01-258 26 90, F.Almanya:
Frankfurt, Tel: 0611-68 41 98, Belçika: Brük-
sel, B.P.83 Hollanda: Amsterdam, Tel: 020-
942323 İngiltere: Londra, Tel: 01-801 7046,
Danimarka Kopenhag, Tel: 01-707 506 İsveç
Stockholm, Tel: 08-367 576

FEDERAL ALMANYA'DAKİ MİTİNG 10 EYLÜL GÜNÜ KÖLN'DE

Faşist diktatörlük Batı Avrupa'nın tüm ülkelerinde protesto ediliyor

12 Eylül'ün üçüncü yılında Batı Avrupa'nın hemen bütün ülkelerinde Türkiye ilericileri, demokratlar, devrimci yığınlar ve etkin protesto eylemleri için alanlarda bir araya geliyorlar. Darbinin üçüncü yılında, farklı siyasal partiler ve gruplar arasındakı ayrışıklardan, ortaklaşa biranti-faşist eylem düzenleme yönünde engelleyici olmamayı, bu yılın en önemli gelişmesi. Başta Federal Almanya olmak üzere tüm Avrupa ülkelerindeki eylemlerde hemen tüm siyasal partiler ve grupların biraraya gelmiş olmaları özellikle dikkati çekiyor. 12 Eylül dolayısıyla Türkiye ilericileri, anti-faşistler tarafından düzenlenen protesto etkinliklerinde dikkati çeken bir başka nokta da barış konusunun, Türkiye'deki faşist cuntta ile savaşımla birleştirilmesi yönünde içten ve somut bir yönelimin varlığı. Nitekim geçen yıllardan farklı olarak bu yıl protesto eylemlerinin pek çoğunda ABD atom roketlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesine karşı çıkan sloganlar da eylem düzenleme komitelerince benimsendi.

F.Almanya

Batı Avrupa'daki 12 Eylül miting ve yürüyüşlerinin en önemlisi kuşkusuz Federal Almanya'da. Türkiye'li göçmen işçilerin çok büyük bir kesiminin yaşadığı bu ülkede anti-faşistler, demokratlar 10 Eylül günü Köln kentinde, Neumarkt alanında bir araya geliyorlar. Avrupa Dev-Genç, ATIF, BIRKOM (Devrimci İşçi, Serxwebun, İşçinin Sesi, Emekçi, Birlik Yolu, Cephe, Devrimci Savaş), DBF-FAK, FİDEK, İşçi Gerçeği, Kawa, KKKD - Federasyon, KÖÇ-KAK, KOM-KAR, Partizan, Proleter Dayanışma, Tekoşin Taraftarlarının oluşturduğu platform yanı sıra DİDE, Denge Komal,

Gerçek, KKDK, KHE, Kurtuluş ve Devrimci Kurtuluş örgütlerinin katılacağı yürüyüş ve miting'in faşist Cunta'ya karşı etkili bir eylemin yanı sıra solun güç ve eylem birliğinin oluşturulmasında da katkılı olacağı belirtiliyor.

Federal Almanya düzeyinde merkezi bir eylem olarak örgütlenen yürüyüş ve miting saat 10.30'da Köln, Eberplatz'da yürüyüş kollarının toplanması ile başlanacak ve Neumarkt alanına kadar yürüdüktan sonra burada yapılacak bir mitingle eylem noktalanacak.

Fransa

Fransa'da Türkiye'li örgütlerin faşist Cunta'ya karşı protesto eylemi ile Fransız Komünist Partisi Merkez organı 'Humanite'nin geleneksel bayramı aynı günlere raslıyor. Bu 12 Eylül eylemlerinin daha enternasyonal nitelikli protesto etkinliğine dönüşmesi için uygun koşullar yaratıyor.

Bu yıl Fransa'daki Türkiye'li anti-faşistler biraraya getirecek olan yürüyüş ve miting 10 Eylül günü Paris'te yapılacak. Federal Almanya'daki platformun benimsediği bildiriyi beraber bir bildiri platformunda bir araya gelecek olan Fransa'daki anti-faşist örgütler aynı gün 'Humanite Bayramı'na katılacaklar ve açacakları standlarla Fransız halkına Cunta'yı ve Türkiye'deki durumu iletme olanağı bulacaklar.

Fransa'daki 12 Eylül etkinliklerini şu örgütlerin oluşturduğu bir platform düzenliyor: Dev-Genç, BIRKOM, Emegin Birliğı, FTİB, HK, İşçi Gerçeği, Kawa, KÖB, KÖÇ-KAK Taraftarları, Mayıs, Partizan, Proleter Dayanışma, Tekoşin Taraftarları. Ayrıca KHE, Kurtuluş, Partizan Yolu ve Ruzgari Taraftarları da

eylemi platform dışında destekliyor ve mitingte katılıyorlar.

Hollanda

Hollanda'daki Türkiye'li ilericiler bu yılki 12 Eylül'ü protesto etkinliklerine oldukça örgütlü biçimde hazırlanıyor. Hollanda çapında bir eylem birliği platformunun sağlanmasından ardından, aynı temelde oluşturulan 11 komiteleri ile miting katılımını daha yığınsal olması yönünde caba gösterildi. 10 Eylül Cumartesi günü saat 14'deki yürüyüş Amsterdam, Beursplein alanından başlayacak.

Bu amaçla HTTB tarafından yayınlanan bir çağırıda Cunta'nın bugüne kadar ki uygulamalarını kısa bir özeti yapıldı ve "Uygulamaları açtık. Faşist Cunta yıkılmadıkça gerçek demokrasiye geçilemez" denildi. Eger bugünden ilerleyebilir, savaşabilirsek bugün olanak olduğunu kendi deneyimlerimizle göreceğiz" denildi.

Batı Berlin

Batı Berlin'de 12 Eylül eylemleri için biraraya gelen örgütler, Federal Almanya'daki platformun kabul ettiği bildiriyi ve temeli aynen benimsediler. Nitekim miting çağırılarında da Federal Almanya'daki bildirinin dağıtılması gerçekleştirildi. Batı Berlin'deki eylem ötekı Avrupa ülkelerinden farklı olarak tam 12 Eylül günü yapılacak. Platz der Luftbrücke Ü-Bahn İstasyonu'nun önünde saat 16.30'da başlayacak olan yürüyüş Oranienplatz'daki mitingle son bulacak.

Danimarka

Danimarka Türkiye İşçiler Birliği'nin düzenlediği 12 Eylül eylemi Kopenhag'da 12 Eylül Pazartesi günü saat 18.00'de

faşist yönetime çekilmesi için caba harcanacak.

İsviçre

İsviçre'te 12 Eylül günü yapılacak olan mitingde BIRKOM, İSTİB Kürdistan Federasyonu, Partizan Yolu, İşçi Gerçeği, Emegin Birliğı ve Kawa örgütleri katılıyorlar. Miting Saat 12.00'de Sergelstorg'da.

İsviçre

İsviçre polisi 10 Eylül'de Zürich'te yapılacak yürüyüş ve miting için vermedi. Eyleme, İsviçre'de bulunan tüm Türkiye'li örgütlerin yanı sıra İtali örgütleri ve İsviçre'de POCH, PDA, SAP, Anti-emperyalistler adlı parti ve örgütler katılacak. Bu eylem Şili Faşist Cuntası'nın 10. Türkiye Faşist Cuntası'nın da 3. yıldönümünde faşist protesto etmek amaçlı düzenlenmek istenmişti.

OYA BAYDAR

Yorum

Üç yıl önce... Üç yıl sonra...

12 EYLÜL 1980. 12 Eylül 1983... Üç yıl geçti. Göz açıp kapayana kadar değil; ölümlerimizin üzerinden, acılarımızın, kanayan yaralarımızın, hasretlerimizin üzerinden geçti. Üç yıl, zindanlarda, yaban ellerinin sürgün köşelerinde, işçene odalarında, acı ama inanılmaz fabrikalarda, inleyen yığıl geçecek duvar mahallelerinde, süngülerin gögesindeki köylerde üç asr oldu. En yığıl, en güzel yetiştirdik, dostlarımız, savaş arkadaşlarımız, yoldaşlarımız işçene odalarında, daragaçlarında, sokak köşelerinde can verdiler. Üç yıl geçti aradan... Üç asr gibi geldi bizlere. Ve bizler bu üç yılda, üç asırda öğrenebileceklerimizle yaşayarak öğrendik.

"YENİLE yenile yenmesini öğreneceğiz" diyordu Dimitrof. 1923'den 1946'ya kan seller gibi aktı, acılar dağılar gibi büyüdü, ama yenmesini öğrendiler. Biz de öğreneceğiz. Devrimler hiç bir yerde yenilgisiz olmazdı; tereyağdan ilk çeker gibi olmalı; rahat düşüşlerde, sıcak evlerde, kurulu düzenin rahetliği içinde gerçekleşmelidir. Devrimler, özgürlük ve sosyalizm savaşları, her yerde acılar, şehitler, inanılmaz özveriler üzerinde yükseldi. Biz istisna değiliz.

Üç yıl geçti aradan. 12 Eylül 1980'de faşistleri alkışlayanların bir bölümü bugün cuntaları tutuklulan, sansürden arasında. Cunta eylemleri dikensiz çal bahçeleri kurulsun, cunta eylemleri Türkiye demokrasi ve ilerleme güçlerini sürgünle, meydan kendilerini kalsın diye bekleyenler kalsınların, de susturduğuna gördüler. Faşizme heveslenenler bile faşistlerin nasırlarını aldılar. Tarihin cehaleti değil sınıf savaşımının ve faşizm oligarsının sarmaz yasağı bu. Ve bugün Türkiye'de, her şey bu yıl öncesine oranla çok daha açık, çok daha net.

Diyarbakır

Sıkıyönetim

Türkiye çeşitli uluslararası kuruluşların gündeminde

Batı Avrupa'nın Cunta'ya

Diyarbakır Sıkıyönetim Tutukevi'nin 35. koğuşunda ölüm orucu

● 35. Koğuşta 40 tecrübeli hücreli var. Burada tutuklulara sürekli iş-kence uygulanıyor.

Diyarbakır Askeri Cezaevi'nin 11. ünlü 35. koğuşunda kalan çoğu Kürt, ilerici siyasi tutuklular 2 Eylül gününden itibaren ölüm orucuna başladılar. Tamamlanamayacak kadar kötü koşullarda, daracak hücrelerdeki yitirdi işkence altında yaşamaya savaşı veren siyasal tutuklular bu eylemi ağır sansür koşulları yüzünden hapistane dışına ulaşıyor.

1 Eylül günü duruşması için mahkeme önüne çıkan ilerici tutuklu Çelestetin Delibaş tarafından yapılan açıklamada tüm 35. koğuşlular adına şöyle denildi:

"35. Koğuşta her an işkence ve dayak var. Bu durmaksızın sürüyor. Aç ve hastayız. Çoğumuz sakat. Tam üyüldür bu hücrelerde tutulmaktayız. Daracak ve karanlık hücrelerde en az 5 kişi bir aradık. Kimi hücrelerde 9 kişi bile var. Yataklar değil, ayakta durmak bile sorun burarda. Biz ölüm orucuna başlıyoruz!"

Çelestetin Delibaş'ın duyurduğu açlık grevi 2 Eylül günü başladı. Aynı anda Türkiye Barolar Birliği'ne, Başbakanlık'a, tüm gazetelere de bilgi verildi. Ancak cuntanın sansürü altında hiç bir yerdan ses çıkmadı.

Daha önce aynı koğuşta 4,5 ay kadar kalmış olan devrimci Kürt avukat Şerafettin Kaya'dan aldığımız bilgiye göre 35. koğuş dört katlı. Her katın onar tane daracak ve karanlık tecrübeli hücreli bulunuyor. Alt kattaki hücrelerde her gün en az 10 santim yüksekliğinde lağım suyu bulunuyor. Yemekler bu suyun içinde yeniyor. Bu suyun içinde uyuyor. "Dönemli-gi kabul etmeyen" ilerici tutukluların ve lider kadroların özellikle konduşu 35. koğuşta ayrıca düzenli ve sistemli olarak işkence uygulanıyor ve tutuklular hemen her gün gerekçesiz olarak meydan dayandığını öğreniyorlar.

Batı Avrupa'nın Cunta'ya karşı tutumunu değiştirecek mi

6 Eylül'de İsviçre'nin Lugano kentinde yapılacak olan Avrupa Konseyi Hukuk Komisyonu'nun toplantısında itibaren önümüzdeki ilki ay boyunca Türkiye, Avrupa'da ve ABD'de birçok uluslararası kuruluşların toplantılarının gündeminde yer alacak. Avrupa Konseyi'nin ve Parlamento'su'nun çeşitli toplantılarında Avrupa ülkeleri, Türkiye'deki son gelişmeler çerçevesinde Türkiye'ye karşı tavırlarını yeniden gözden geçirecekler.

12 Eylül 1980'den bu yana, Avrupa ülkeleri yönetimlerinin Türkiye cuntasına karşı tavır, zaman zaman sosyal demokrat kesimlerin etkisi altında yöneltilen kimi eleştiriler dışında, genel olarak "hayırhah" oldu. Cuntayı, NATO'da istikrarı devamını sağlayacak bir yönetim olarak değerlendirdiler, bekleme ve "demokrasiye dönüştürme" nastı uygulamasını gözlemleyi tercih ettiler. Türkiye demokrasi güçlerinden ve Avrupa demokratik kamuoyundan cuntaya karşı yönelen protestolara kulaklarını tıkadılar.

Türkiye'de demokrasiye dönülmeyeceği daha geniş kesimler tarafından da anlaşılır şekilde ortaya çıktıktan sonra da Avrupa ülkelerinin yönetimlerinde henüz resmi bir tavır değişikliği belirlendi. Ancak, kapatılmış olan burjuva partilerinin ve özellikle bu partilerin Demirel ve Ecevit gibi bazı yöneticilerinin tavırlarını dikkate alan Avrupa muhafazakar ve liberal çevrelerinin tutumunda, değişimimiz ay içinde bazı değişiklikler oldu. Bu değişimlerde başlıca rol, Türkiye hapisanelerindeki büyük direnişler ve Avrupa'da buna ilişkin sürdürülen dayanışma eylemleri ile Çankırı'da tutuklu bulunan AP'li ve CHP'li politikacıların yurt dışına gönderildikleri mektup oynadı.

Muhafazakar ve liberal çevrelerin tutumunda Türkiye'de değişimler önümüzdeki aylarda Avrupa'daki toplantılarda Türkiye'nin değerlendirilmesi açısından önem taşıyor. Bu çevreler ve Avrupa demokrasi güçleri Avrupa'daki yönetimler üzerinde etkili olabilecekleri mi? Avrupa'daki yönetimler, özellikle ABD ile birlikte cuntaya büyük destek sağlamış olan Federal Almanya'daki Kohl ve İngiltere'de Thatcher hükümeti, cuntayı desteklemeye devam edecekler mi? Seçimlerden sonra tekrar "Türkiye usulü" de olsa iktid-

arda seçimle başa gelmiş bir hükümet olduğuna göre Türkiye demokrasiye döndü sayılır" diyebilecekler mi? Yoksa, yeni değerlendirmeler ışığında Türkiye'ye bazı müeyyideler uygulama yoluna gidebilecekler mi? Cuntaya karşı protesto eylemlerini yükselten ve Türkiye'nin çeşitli uluslararası kuruluşlardan çıkartılması istenen Türkiye demokrasi güçleri, önümüzdeki kritik aylarda Avrupa Konseyi'nin çeşitli kurullarını etkileyecek yaptırımlar yapabilecekler mi? Bu soruların yanıtlarını önümüzdeki aylarda verecek.

Türkiye hangi toplantıların gündeminde?

6 Eylül'de İsviçre'nin Lugano kentinde yapılacak olan Avrupa Konseyi Hukuk Komisyonu toplantısında, Türkiye'deki yeni seçim yasası, partiler ve sendikalar yasalarının incelenmesi konusunda karar alınacak.

12 Eylül'de Paris'te toplanacak olan Avrupa Konseyi Tüzük Komisyonu'nda, Kıbrıs'ın Konseyi Danışma Meclisi'nde kimler tarafından ve nasıl temsil edileceği konusu görülecek.

15 Eylül'de, Konsey'in Büro toplantısında Türkiye'deki 6 Kasım seçimlerine gözlemci gönderilip gönderilmemesi karara bağlanacak.

16 Eylül'de Paris'te bir araya gelecek olan Avrupa Konseyi Siyasi Komisyonu, Türkiye raporunu Steiner'in Türkiye konusundaki ara raporunu görüşecek.

26 Eylül-6 Kasım arasında Strasbourg'da yapılacak Konsey Genel Kurul toplantısında da Türkiye ve Kibris'in günümüzde olacak. Bu toplantıda Türkiye konusunda bir karar alınmayacak. Türkiye parlamentoerinin yeniden Konsey'e kabul edilip edilememesi konusu Ocak ayında görülecek. Türkiye aleyhine bazı ülkeler tarafından açılan insan hakları davaları da Türkiye, hem de davacı ülkelerin adına avukatların dinlenmesi oturum insan Hakları Komisyonu'nda 11-13 Ekim arasında yapılacak.

NATO ülkeleri temsilcilerinin oluşan Atlantik Asamblesi ise 2-6 Kasım'da Paris'te toplanacak. Türkiye'deki gelişmelerin yasaları, seçimler için bir gözlemci gönderilip gönderilmemesi konusu bu toplantıda yine ele alınacak.

şey üç yıl önce oranla çok daha az, çok daha net.

AMA bizim için böylesine açık, böylesine net olan geniş yığınlar için de açık ve net mi? Fazısme karşı savaşımın kaderini ve sonucunu belirleyecek olan bu soruya verilecek cevap ve bu cevap çerçevesinde geliştirilecek savaşım taktikleridir. Fazısme karşı demokrasi savaşımının sonucunu, bugün cuntayla siyasal çelişkiler içinde bulunan, yöntem savaşımı veren Demirel'ler, Ilıcak'lar, yani 12 Eylül 1980'de cuntaya alışı tutmuş olan kesimler belirlemeyecekler. Savaşımın sonucunu belirlemeyi onlara bırakarak, Evren cuntasının yerini bir süre sonra bir başkası alsın. Fazısme karşı savaşımın kaderi ve sonucu Türkiye barış ve demokrasi güçlerinin ellerinde olmak, daha doğrusu ellerine geçmek zorundadır.

KUŞKUSUZ Evren cuntasının karşısında siyasal muhalefet, son günlerde, umulmayacak bir oranda gelişmiştir. Evren cuntası bugün, büyük sarmayenin ve onun siyasal sözcülerinin bir bölümünü bile karşısına almış, gerçek kimliğini iyice ortaya koyarak burjuvazinin en işbirçili, tekeli, en şoven, en maceracı ve en gözü dönmüş kesimlerinin siyasal temsilcisi niteliğini açıkça ve kimselerin gözden kaçırılmayacağı biçimde kazanmıştır. Tüm sol yarıllardan sınırlarak 12 Eylül faşizminin karşısındaki her gücü sonuna kadar yarıma almak, hesaba katmak tarihsel görevimizdir. Ama bir o kadar önemli olan, asıl kendi gücümüzde güvenmek, fazısme karşı aktif savaşımın öncülüğünü 12 Eylül cuntasıyla hedefte birleşenler bırakmadan, ama onları saf dışı etmeden ve küçümsemeden- Türkiye bağımsızlık, barış, özgürlük, demokrasi güçlerinin öncülüğünü gerçekleştirebilecektir.

İŞTİCANLIK noktası buradadır. Şimdi görevimiz, cunta karşısındaki muhalefetin böylesine genişlediği bir dönemde kitlelere gidebilmek, kitlelerin yarıllarını aşabilmelerini yardımı olabilmek, korku ve sinmişliği kıyabilmek, siyasal gerçekleri gerçekten etkin biçimde açıklayabilmektir. Hiç bir faşist ve zorba yönetim, kitlelere güvenmek şeyler sunmadan, onların gözünü boyamadan, her türlü yöntemi kullanarak kitlelere bilinç verip onları ve uyumuna yaratanlardan yaşamayacak. Türkiye'ye "olmasını istediğimiz gibi" değil de, "olduğu gibi" görmeye çalışarak, 12 Eylül cuntasının da bunu, hem de oldukça başanlı biçimde gerçekleştirdiğini saptamak ve tüm gücümüzü, bu yanlış bilginle değil, asıl gerçek ve bilimsel kesimlerden hareketle ve onların desteğiyle geniş yığınlarla ulaşmakta yoğunlaştırmak zorundayız. Hiç kuşkusuz ilk hedef cuntanın yıkılmasıdır. Ama "yıkıldı da nasıl ve kimler tarafından olursa olsun" mantığı demokrasi güçlerinin mantığı olmamalıdır. Cuntayı, birliğini sağlamış demokrasi güçleri öncülüğünde yığınlar yıkmalıdır. Bağımsızlık, barış ve demokrasiyi sonuna kadar o zaman gerçekten asılacaktır.

BÜTÜN bunlar hayali mi? "Evet" demek, önce kendimize, yani Türkiye devrim ve demokrasi güçlerine, sonra da başta Türkiye işçi sınıfı olmak üzere Türkiye emekçi halkına güvensizlik demektir. 10 yıl sonra kanlı Pinochet'in sallandığı, halkın ayaklandığı Şili, Evren'in "sevdiği braderi" Ziya-ül-Hak zorbalığına karşı ayaklanan Pakistan halkı, Avrupa'da barış için yürüten milyonlar, dünyanın dört bir bucakındaki barış ve demokrasi güçleri bir bütünün parçaları, bizim gazımız da destekçilerdir. Biz her yerde varız. Yenile yenile yemeyi öğreniyoruz. Baş yarılları kuracak olanlar, Türkiye'de de, dünyanın dört bir bucagında olduğu gibi yenmeyi öğrenerek, yenmeyi bileceğiz. Bugün faşizmin Şili kalesi düşecek, yarı Türkiye kalesi. Hem de 10 yıl beklemeden. İş ki cepheyi kurabilelim, kitleleri savaşa sürebilelim...

"Mektup"u
açkılıyor!

Demirel'in ve Çanakkale'de tutuklu bulunan AP ve CHP'li liderlerin Batı ülkelerin mesajı

Türkiye demokrasiye dönmüyor

Türkiye dünyada mevcut 156 millet içinde, 4'ü Asya'da ve 2'si de Orta Doğu'da olmak üzere demokrasiyle idare edilen 23 ülkeden biri sayılıyordu. Bugün ise dünyada askeri yönetimle idare edilen 40 ülkeden birisidir.

Türkiye aynı zamanda Avrupa Konseyi'nin ve NATO'nun da üyesidir.

Türk ordusu, 12 Eylül 1980'de Türkiye'nin teröristlerin ve anaristlerin zulmü altında daha fazla kalamayacağını söyleyerek yönetimi sivil hükümetten devraldı ve Türkiye'nin mümkün olan en kısa zamanda saldırgan faaliyetlerden kurtularak demokrasiye döndürüleceğine söz verdi.

12 Eylül 1980 günü ülkenin üçte birinde zaten sıkıyönetim vardı. Parlamento orduya bunu sağlaması için zaten büyük yetkiler vermişti. 12 Eylül 1980 günü ordu, yönetimi sivillerden buna rağmen devraldı.

Bir bu hükümet darbesiydi. Türkiye'de ve yurt dışında 1960 ve 1971 darbelerinde olduğu gibi ordunun kişısına doğan, demokratik bir yönetimim tekrar kurulacağına inanılıyordu.

Bunun gerçekleşeceği umuduydu. 12 Eylül 1980 hareketi onaylandı ve alkışlandı. Söylenmeye gerek yok ki, demokrasi son verilmesine kimse aldırış etmedi.

Bas sağlandı mı?

Kusmi huzura bakıp kendimizi aldatarak bugünkü yönetimim ülkeye barış getirdiğini inanmak zordur.

Ülkeye getirilen barış, insan haklarını çiğnemesi karşısında halkın içine düştüğü korkunun sonucudur.

Ordunun yönetime el koymasından sonra bazı insanların hakim karar olmanın gözetilene alındı ve 90 gün süreyle hakim önüne çıkarılmadılar.

Polise ve kolluk kuvvetlerine demokratik olmayan yetkiler verildi.

İşkence olağan sorgulama biçimi hali-

İngiltere'de yayınlanan The Times Gazetesi'nin 9 Ağustos günü, Çanakkale'de tutuklu 16 eski AP ve CHP'li politikacıya ait bir mektuptan parçalar aktararak söz etmesi, bu mektubun doğru olup olmayacağı konusunda geniş tartışmalara yol açtı.

Bu sayfada geniş bir özetini aktardığımız mektup Demirel'e ve Çanakkale'de tutuklu bulunan 16 politikacıya ait mi, değil mi? Bu konudaki çeşitli görüşlere rağmen, Çanakkale'den bu içerikte bir mektubun dışarıya çıkarıldığını doğrulayan ipuçları da az değil:

Cunta bugüne kadar bu mektubu yalanlamamıştı.

Eğer böyle bir mektup yazılmamış olsaydı, Demirel ve mektubu yazmış olduğu iddia edilen diğer 15 politikacı, cuntanın baskı yapmasına bile gerek kalmadan herhalde bunu şimdiye kadar yalanlar ve cunta da bütün olanaklarıyla bu yalanlamayı duyururdu.

Altı aya kadar olan hapis cezaları temyiz edilemez.

Sanığa ya da avukatına savunmasını hazırlaması için yalnızca 15 gün tanınır. Mahkeme sanığın yokluğunda da duruşmayı sürdürebilir. Sanık sayısının çok olduğu durumlarda hakim istediği sanıkları duruşmaya çağırır ya da hiç çağırmaz.

Hakim ve savcı sanığın yokluğunda da karar verabilir.

Tutuklu gruplar halinde polise ya da kolluk kuvvetlerine gönderilebilirler.

Asker ülkesi Türkiye

Türkiye bir asker ülkesi olmuştur.

Başbakan Bülent Ulusu, darbeyi yapan cuntanın bir üyesi ve Deniz Kuvvetleri Komutanı'dır. İçişleri ve Milli Eğitim

Nazlı Ilıcak'ın Tercüman Gazetesi'nin kapatılmasına yol açan "Her Gece İki Gündüz Arasında" başlıklı yazısının girişinin, 16 AP ve CHP'liye ait olduğu söylenen mektubun girişiyse büyük bir benzerlik göstermesi sadece bir rastlantı mıdır?

The Times gibi bir gazetenin, doğruluğundan emin olmadığı bir mektubu böyle önem vererek haberleştirceğini ve ardından da bir başyazı konusunu yaparak doğruluğunda ısrar edileceğini düşünmek zordur.

Gazetemizin bu sayfasında yayınladığımız mektubu, yurt dışına ulaşan İngilizce'sinden çevirecek özetledik. Elimizdeki metnin İngilizce çevirisinin bozukluğu, Bundan ötürü mektubu kelimesine kelimesine değil, savunulan görüşler olarak ele almak daha doğru olacaktır. Mektup metnindeki ara başlıklar tarafımızdan konulmuştur.

tirdi. Ülkeyi ve hükümeti işgal ettiler. Siyasi partileri kapatıldı. Binalarına el koyuşu büro malzemelerini satışa çıkardılar. Bazı bürokratların hayvaneleri kırkleri yasa dışı yurtdışı koydular. Grev hakkı ve işçi hakları yeni yasalarla sınırlandı.

Evren, yurt içi gezilerine yaptığı konuşmalarla, ülkenin çok durumdaki olmasının nedeninin anaristler ve teröristler olmayıp siyasi partiler ve parlamento olduğuna ima etti. Büyük bir kurtarıcıydı. Atatürk gibi davranmaya başladı. Çok partili sistemi ve demokrasiyi düzeltilecekti. Anayasa kendisiydi ve halk da, o ne söylerse kabul etmek zorundaydı.

Anayasa oylaması

nin de içinde yer aldığı bir parti kurdu.

Buna paralel olarak, AP'nin gerçek demokrat üyeleri bir siyasi partinin ancak millet tarafından kurulabileceğini söyleyerek Büyük Türkiye Partisi'ni kurdular ve kapıları politikacılara açtılar. Bunlar ordunun ve askerlerin vermiş oldukları serf sözüne inanıyorlardı.

Cunta'nın hazırladığı ve halk oylamasına sunduğu Anayasa'da şöyle deniliyordu: "Siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar."

Türkiye ve Türk halkı da bu gerçeği kabul edecekler.

Bu, ülkeye, millete ve Türk milletinin kompar bir parçası olan Türk silahlı kuvvetlerine bir hakarettir.

Türkiye Pakistan değilirdi. Bir Ziya Ül Ha'ka da ihtiyacımız yoktu. Türkiye, tarihinin hiçbir döneminde bir sömürge olmamıştır.

Bugün Türkiye, 12 Eylül 1980 öncesinden daha ağır bir bunalımın içine sürüklenmiştir.

Vatanperver devlet adamları ve politikacılar bu rejim modeline şiddetle karşıdılar, çünkü bunun ülkeyi içine sürükleyeceği faşizm ya da komünizm felaketini çoktan görmüşlerdi.

Batı dünyasına çağrı

Avrupa, Portekiz ve İspanya'da da benzer bir "Evrenizm"le karşılaşılabileceğini unutmaya benziyor.

Batı ülkeleri ve ABD Evren'i avuçları patlarcasına alkışlıyor. Böylece NATO'nun önemli bir kanadının istikrarı kavuşacağını düşünüyorlar. Halbuki NATO'nun varlık nedeni, dünyanın bütün ülkelerinde hüküyeti ve insan haklarını korumaktır.

Türkiye tekrar demokrasiye döndüğünde Batı'nın bir mütefikli olarak kalması sürdürülebilir mi? Türkiye, en kritik günlerde "Evrenizm"le uzlaşım mütefiklerine inanıp, bu ülkelere tekrar güvenebilecek mi?

Su anda aynı kader paylaşmış olan solcu ve sağlı liderler bu soruları bütün kalpleriyle "evet" diye cevaplamıyorlar.

Militerizmle demokrasi arasında bir savaş başlamıştır. Avrupa milletleri ve ABD bu savaş karşısında tarafsız kalamaz. Demokrasi bizim ortak kültürümüzdür.

Türkiye, İslam ülkelerinin büyük hayranlık duydukları istisnai bir örnektir. Türkiye'de demokrasisin her bakımından başarıya ulaşması, bir üçüncü dünya savaşında birçok İslam ülkesinin kaderini

şeyden önce oturma sorgusunda biçimi nane geldi.

Ölümün olanları arkadaşlarının ya da akrabalarının ölümlerinde güleride ya da teriştiler olarak ortaya çıkacaklarına kesin gözüyle bakabiliriz.

Binlerce insan polis ve sükuyönetim tarafından tutulmuş, dövülmüş ve işkence görmüşler. Annelar, babalar, eşler ve çocuklar ayrılarak yakıldılar ne görebilmişler ne de nerede olduklarını öğrenebilmişlerdir.

Bugün yürürlükte olan Anayasa'ya göre siyasi partiler ancak Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla kapatılabilirler. Cunta, Büyük Türkiye Partisi'nin kapatılması kararını imzalayarak Anayasa'yı çiğnedi. 6 Kasım'daki seçimlerde oylar halkın oyları değil, generallerin istediği oylar olacaktır. Türkiye'de hür ve dürüst seçimler yapılmayacaktır. Oylar generallerin seçtiği kişiler arasında dağılacaktır.

Askeri mahkemelere sivil hakimler ve savcılar atanmaktadır. Bunun sonucu olarak ortaya olağanüstü sükuyönetim mahkemeleri çıkmıştır. 600-700 kişinin, yargılanmakta olduğu davalar bir türlü bitmek bilmiyor. Kaçakçılık davalarına bile askeri mahkemelerde bakılmaktadır. Sivil mahkemeler bütün sorumluluklarını askeri mahkeme üyelerine devretmişlerdir.

En kötüsu, birçok eski ve değerli hakim şimdi ordunun emri altındadır. Hakimler, sultanların ve padişahların zamanında bile verdikleri kararlarda çok daha özgür ve bağımsızdır.

En önemli yasalar bile beş generalin gizlice aldıkları kararlara Resmi Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe girmektedir. Bu yasaları eleştirmek yasak olduğu gibi, kimler tarafından hazırlandığı da bilinmemektedir.

Sükuyönetim tarafından verilen cezalar ne tescil edilebilir ne de sanığın yili hali göz önüne alınarak indirilebilir.

Komutaları İçişleri ve Milli Eğitim Bakanları askeri cuntanın yakın dostu emekli generallerdir.

Ankara ve İstanbul belediyelerinin başına generaller ve albaylar atanmıştır. Bütün şehir belediye meclisleri dağıtılmış, yerel yönetimlere ordu el koymuştur.

PTT, TRT, Basın-Yayın, Türk Hava Yolları, Deniz Yolları ve bütün öteki kamu hizmetlerinin genel müdürliklerine generaller ve amiraller atanmıştır. Bütün bakanlıkların ve genel müdürliklerin genel sekreterleri sükuyönetim komutanlarının emriyle emekliye ayrılmışlar ve onların yerine askerler getirilmiştir.

Milli Güvenlik Konseyi'nin emri altında çalışan bir araştırma ve inceleme komisyonu hükümet üzerinde terör estirmektedir. Hükümet yerleri hiçbir yetkisi olmadan cuntanın emri altında çalışan bürokratlardır.

Her bakanlıkta cuntanın subayları çalışmakta ve bunlar komiserlik görevi yapmaktadır.

Cunta

Ordu politikasının içine girmiş ve ortaya bir cunta çıkmıştır.

12 Eylül darbesinin amacı terörist ve anarşistlerin varlığını son vermekti. Kısa bir zaman içinde generaller darbenin nedenini siyasi partilere ve üyelerine bağladılar. Bu tutum onları iktidar partisi olmaya yönelik bir cunta haline getirdi.

DENİZ BAYKAL

Sosyal demokrat hareketin bir parti biçiminde yeniden örgütlenecek bir parti kararı. Özellikle Erdal İnönü formülünü öne alan cunta karar dikkati çekti. Tabii bu cuntanın da dikkatini çekti ve...

Anayasa yasama Anayasa'ya karşı konuşmak yasaktır. Türk halkının bu Anayasa'yı kabul etmemek başka tercihi yoktu.

Bu Anayasa ile Evren Türkiye'nin diktatörü oldu.

Demirel ve Ecevit Anayasa tasarılarına şiddetle karşı çıktılar. Ecevit, mevcut koşullar altında demokrasinin devam ettirilemeyeceğini söyleyerek evrene kapandı. Demirel ise sesini duymayacağı. Ama Anayasa'ya karşı çıkan her türlü propaganda yasaklanmıştır. Bu terör ve baskı yüzünden olumlu tek adım atmak mümkün olmadı.

Anayasa tasarılarına "Hayır" demek vatana ihanet demekti.

Tasarıya karşı gelenler ülkenin her yerinde ya tutuklandı ya da suçlandılar.

Anayasa oylamasından elde edilen yüzde 92'lik sonuç, bu koşullar altında şaşıldı.

Evren, 7 Kasım 1982 günü milletten onayını almış bir diktatördü. Anayasa oylaması Türk demokrasisinin mezarı sokulduğu gün oldu.

Bati basını, ayrımları girmeden Türkiye'nin demokrasi yolunda olduğuna inandı. Batı dünyasından onaylar, alkışlar ve bravolar gelmeye başladı.

Siyasi partiler

Evren'e ve generallerine göre demokrasinin temeli parlamento değil siyahi kuvvetlerdir. Son söz söyleyecek olan Türk halkı değil, ordu.

Evren, 15 Ocak 1981 günü Konya'da yaptığı konuşmada şöyle demişti: "Yönetimi Atatürk'lerine bağlı bir hükümete bırakacağız. Bu bir asker sözüdür. Bu bir şeref sözüdür..."

İlk önce bize siyasi partiler kurtarmaz söyliendi. Sonra da, bunları reddetmek her hakka sahip olduklarını açıkladılar.

Demokrat politikacılar demokrasinin mücahadesine gerekse "Partiyi millet kurar. Bizim partimiz hazır" diye açıklamalarla bulundular. Evren bunları duymak istemedi.

Başbakan Bülent Ulusu, 3 Ocak 1983 günü, kapatılan AP'nin önde gelen ikinci adamı Dr. Saadettin Bilgi'yi davet ederek yeni kurulaacak Merkez Partisi'ni desteklemesini istedi. Ayrıca Demirel'in de desteğini istedi. Bunları da kendisine aktarmasını Evren'in söylediklerini açıkladı.

Deha sonra Sunalp basını bir açıklama yaparak, kendisine bir parti kurma görevi verildiğini söyledi. Ulusu artık afkanda duruyordu. Sunalp Demirel'in etkilemeyeceği bazı eski AP üyelerini

SÜLEYMAN DEMİREL

Canakkale yolcusu

Cunta sözünde durmadı. Bu partiyi kendilerine düşman gördüler.

Evren ve Erşin, partinin genel başkanı Esener'i çağırarak Sunalp'ın partisiyle işbirliği yapmasını istedi. İstanbul'daki de Esener'den ve partinin İstanbul'daki üyelerinden Sunalp'ın partisine katılmalarını istedi. Aldıkları yanıt "Hayır" oldu.

Generaller Büyük Türkiye Partisi'nin varlığını kendileri için tehlikeli bularak bu partiyi ancak on gün tahammül edebildiler.

Demokratik solcular da bir parti kurma hazırlığı içindeydiler. Erdal İnönü'nün çalışmalarını izliyordu. Oysa generallerin kendileri de bir parti kurduktaydılar ve bu maksatla Başbakanın sekreteri Necdet Calp'ten istifa ederek Halke Partisi'nin başkanı olmasını istemişlerdi.

Politikacılar Canakkale'ye gönderilecek askeri bir kampa kapatıldılar.

Bu sırada 76 yaşındaki dışişleri eski bakanı Türkiye'de seyahat ediyor. Gezisini yolda keserek geri döndü ve kusura bakmasın yoldaşları için teslim oldu.

Bu andan itibaren Türkiye'nin kalbi Canakkale'de atmaya başladı.

Türkiye Pakistan değildir

Bugün yürürlükte olan Anayasa'ya göre siyasi partiler ancak Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla kapatılabilirler. Cunta Büyük Türkiye Partisi'nin kapatılması kararını imzalayarak Anayasa'yı çiğnedi. Yapılacak seçimlerde Türk halkı ancak Cunta'nın seçtiği adaylara oy verecektir. Bunlar ülkeyi 5 yıl süreyle temsil edecekler, yasalar yapacaklar ve hükümeti yöneteceklerdir.

yaşında birçok islam ülkesinin kaderini değiştirebilir.

Bati demokrasileri, demokrasile idare edilen mülkleri ülkelerin birer olan Türkiye'yi desteklemelidir.

Türkiye, Polonya'daki direnişi bütün kabiliyle anılamaktadır. Demirel ve Ecevit'in başlatmış oldukları demokrasi mücadelesi bir sonuca ulaşmıştır ve bu sonuç Waleş'a'nın direnişinin sonucuna çok yakındır, hatta onun da ötesindedir.

Türk demokrasisinin gerçek açıkları, giriştikleri mücadelede yalnız olmadıkları hissettirmeyi ve Batı'nın hakikati anlamasını istiyor, durum üzerinde Batı dünyasıyla konuşmayı arzuluyorlar. Militarizmin kalkmasını umuyor ve desteksiz bırakılmasını istiyorlar.

Türk demokrasisinin gerçek açıkları, giriştikleri mücadelede yalnız olmadıklarını hissettirmeyi ve Batı'nın hakikati anlamasını istiyor, durum üzerinde Batı dünyasıyla konuşmayı arzuluyorlar. Militarizmin kalkmasını umuyor ve desteksiz bırakılmasını istiyorlar. Bugünkü durumu onaylayanların demokrasinin katline katılmış olmalarını sorumlu olmalarını belirtmek isteriz.

6 Kasım'daki seçimlerde oylar, halkın oyları değil, generallerin istediği oylar olacaktır. Türkiye'de hür ve dürüst seçimler yapılmayacaktır. Oylar generallerin seçtiği kişiler arasında dağılacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye demokrasise dönme gayreti içinde değildir. Demokrasisi ölmüştür. Barış ve huzur demokrasisi öldüröğerek değil, onay yasatarak sağlanmalıdır.

Cunta'nın maskesi düşmüştür, gerçek yüzü görülmüştür. Bu, Türkiye'yi zayıf düşürüyor ve yıkıcı sonuçlar yaratıyor. Bu durum onaylayanların demokrasinin katline katılmış olmalarını sorumlu olmalarını belirtmek isteriz.

Türkiye Barış Derneği davası karar aşamasına geliyor

Barış Derneği davasında
sankılar cuntayı yargılıyor

● Barış Derneği davası savunmalarla sürerken, öntümüzdeki günlerde karar verilmesi ve sürmekte olan kimi bazı davalarla, özellikle TKP davasıyla birleştirilmesi yoluna gidileceği haber veriliyor

Faşist cuntanın geç yüzünü en iyi ortaya koyan davalarla ilgili olan "Barış Derneği Davası" savunmaları sürüyor. Barış Derneği Genel Başkanı Mahmut Dikerdem'in barış savunması demokrasi tarihimizin yüzaklarından olan savunmasını diğer yöneticilerin savunmaları izliyor.

Savunmalar sırasında, to sanıklar, her türlü hukuk kuralının çiğnediği bu davada barışın, yasa hakkını demokrasiyi yargılandığını ifade etti. DİSK davasında da idam istemiyeyen yargılamakta olan Tüm Teknik Elemanlar Derneği (TUTED) Genel Başkanı Ayta Göker, "İla makamı ne kadar iyi ve güzel telat ırsa, bunların ancak TKP'den neş'et edileceğini ileri sürüyor" dedi. Göker savunmasını "Savcılık makamının beklentisiyle çekilemeyecektir. Çünkü bazı insanları ortak istemi, ortak talebidir" diye bitirdi. *Sefik Asan* "Barış düşman olan düşüncelerin sanığa da düşmüştür" diye başladı. Savunmasında "Devamın püf noktasının bir şey de bir komünist parmağı aramamasıydığını, bunun bir soğuk savaş dönemiyle ilişkili olduğunu" söyledi. *Uğur Köken*, savunmasını "Bu davada sağduyu ve uhut yargıları" diye özetledi. *Aybars Ünan* demokrasinin özünün örgütlenme özge-

lüğü olduğunu ifade etti ve barış hareketinin gelişmesinin nedeninin güvenli yarımla duyulan özlem olduğunu belirtti. *Ali Taygun* "Düşünceden korkmamalıyız" dedi. *Profesör Metin Özek*, barış savunmasının bir bilim adamının sorumluluğu olduğunu vurguladı. *Niyazi Dalyancı* "Bizim kişiliğimizde halkımızdan savaşsız bir dünya istemi yargıları, uluslararası dayanışma ve kardeşlik istemi yargıları" dedi. İddianamede, bazı derneklerin gecelerinde Nazım Hikmet'in şiirlerini okumakla suçlanan *sa'ir Atao Behramoğlu*, "Çok şükür ülkemizde bugün savundüğümüz bu anlayış gittikçe yaygınlaştıkça kazzanmakta, Nazım'ın ulusal kültür mozayigimizin en kıymetli bir parçası olduğu gerçeği anlaşılmaktadır" dedi. *Ali Sirmen* iddianameye soğuk savaş dönemi yöntemlerinin egemen olduğu davada değindi. ÖDTÜ eski öğretim üyesi *Gencay Soykan* "Barış insanı bir istek olmaktan çıkmış, bir zorunluluk haline gelmiştir" dedi. *Hişeyin Barış* "Barıştan yana olanların yargı önüne çıkarılmasının ilk kez Türkiye'de görüldüğünü işaret etti. Eski milletvekili *Mustafa Gazalacı* "Nükleer silahların ulaştığı korkunç durumda hiç bir insan umrunda mı barış diyemez. Barıştan ve özgür düşünceden yana olmayı dın parlamentoda savundum, bugün de aynı inan-

la tekrarlıyorum" dedi. Eski CHP milletvekili ve Köy-Koop Genel Başkanı *Nedim Tarhan*, Barış Derneği davasının tarihi niteliğini vurguladı, "Barış savunmak bizlere onur kazandırıyor. Barış savunmanın yolu sömürüye son vermekten geçer. Savaş, silahlanmaya, sömürüye, bağımlılığa hayır demeden barış savunuyoruz demek hiç bir şey ifade etmez" dedi. Mardin eski başmısı milletvekili *Nurettin Yılmaz* "Amacı insanların daha mutlu olmasını sağlamak olan Barış Derneği ne üye olmaktan gurur duyduğum" belirtti. Sinema sanatçısı *Senra Özdamarsavunmasında* "Yaratamayan yok etmek ister" dedikten sonra, ana olarak, sanat olarak savaş karşı olduğunu, savaşın insanı sanık ve savcı olarak ayırmadığını belirtti, Varşova barış toplantısına katıldığını ve barış çabalarının derin bir toplum da daha iyi anlaşıldığını vurguladı. Eski CHP milletvekili *Kemal Anadol* ise, savunmasında "Dünyanın dört bir yanında barış için savaşan insanların bulunduğunu, bunların savaş karşı barışın, kavraya karşı yarıştın, açlığa karşı ekmeğin, karanağla karşı umudun egemenliğini istediklerini, bundan böyle de barış ve özgürlük için aynı çabayı güçlü yetiğliğe harcayacak"ı belirtti.

Barış Derneği davası savunmalarla sürerken, öntümüzdeki günlerde davanın seğıştirilmesi ve sürmekte olan kimi bazı davalarla, özellikle TKP davası ile birleştirilmesi yoluna gidileceği haber veriliyor.

AYDIN ENGİN Tirmiklı

Sıcak sonbaharda bir kızıl gül

Bu yazı, bu gazetenin bir başka sayfasında, bir başka köşesinde yayınlanabilir. Örneğin "Frankfurt'tan Berlin'e Yolculuk İzlenimleri" başlığı ile. Eğer Berlin'e vardığımızda dal gibi derlikanların tabutunun ardında yürümseydik; eğer kah yağmur çiselyen, kah güneş açan kederli bir Berlin sonbaharında, başörtülü bir Anadolu kadını'nın sessiz hıçkıklarla sarılsan omuzlarını görmeseydik; eğer Cemal Kema! Altun'un mezanına bir, tek bir kız gülü bırakırsan gözleri dolu dolu bir Alman delikanlıya göz-göze gelsemeydik...

1 Eylül Frankfurt. "Antikriegstag". Erbabı nasıl çevirir bilemeyiz ama, biz olsak, "Savaş karşı savaş günü" derdik Türkiye'inde.

Kentin kalbine, kocaman bir alanda Almanı, yabancıyı "savaş karşı savaş"ıyorlar. Derme çatma sahnede işinin tadını çıkarmanın bilen bir kabare oyuncusu, Eurovision birincilerinin Nicole ile, onun unlu şarkısı ile dalga geçiyor: "Ein Bisschen Frieden, ein Bisschen Liebe"

Türkçesi: Biraz barış, biraz aşk, diyordu Nicole. Devrimci kabare oyuncusu dalgasını geçiyor: "Biraz açık, biraz savaş, biraz ölüm, biraz da gebelik." Sonra kumaz yüzü birden geriliyor. Ökfeşileyi haykırıyor kalabalıklara:

"Biraz değil tam barış...Biraz değil tam...Tam! Kalıcı ve adil bir barış."

Sonra alabildiğine sükunet dolu yüzü ve kederli mavi gözleriyle bir içi çıkıyor sahneye. Konuşuyor: "Bugün, diyor, bugün başlatıyoruz sıcak sonbahar. Savaş savaş açtık. Nükleer ölüm roketleri istemiyoruz. Avrupa'nın tepesinde. Kentlerimizi, halkımızı ve çocuklarımızı savunacağız. Savaş karşı savaş!.."

2 Eylül. Köln. Tren değiştirce-

Besbelli Köln göklerinde yankılanan bu özgürlük türküleri Sultanahmet'te, Kabakçöz'de, Mamak'ta, Diyarbakır'da, Metris'te çınlayacak. Zindanların kör kuytusunda bir savaş arkadaşımız keyifle göz kırpacak yanındakine.

Essen. 2 Eylül. Aradığımız arkadaşın telefonu cevap vermiyor. Berlin yönüne giden tren de daha çok var. Essen sokaklarını arşınlamalı en iyisi...Uzaklardan, epey uzaklardan bir türlü ulaşayız bize kadar. Sese doğru yürümlü. Kennedy-allee. Küçük bir meydan. Avrupa'nın göbeğinde yüzlerce yıllık bir gelenek yineleniyor. Bağbozumu şeneli bu. Sarıparlı içiliyor. Alanın bir yerinde kondukları bir sahne de saraphane içşilerinden oluşan bir koro, şarap üstüne Alman köylü türküləri söylüyor. Kafalar dumalı. Sıcak sonbaharın başlangıcında serin, güzel bir Avrupa akşamı altında şarap ve köylü türkülleri...Alanın ortesinde, şarapsız, türküsz alabildiğine sessiz bir grup var. On, bilemeden onbeş kişi. Elele tutuşmuş, kocaman bir halka olmuşlar. Dimdik ve sessiz duruyorlar. Yanlarında bir pano. Panoda bir yazı: "Burada barış için dikiliyor. Bizimle bir dalka siz de elele verin..."

Çam yarmasından da beter, kolları dövmeli, şarap yiliği bir Alman herif yaklaşıyor savaş halkısına. Önce sözle satıyor. Sonra ufaktan ufağa elle. Barışçılar aldırıyorlar. Satasından dozu da tadı da kaçıyor. Halkadakilere dın bir, ufacık tefecik, kıvrık, sak sakalı bir delikanlı çıkıyor aradan. Sıgarasını çıkarır gibi yerdin bir Coca-Cola şişesi alıyor. Aile boyu şişeyi, adamın kanını donduracak kadar büyük bir soğuklanlıkla çam yarması iten enseköktüne indiriyor. Şişe oramparça. Çam yarmasından kısa, kesik bir çitlik ve kavak kerestesi gibi devri-

TÜST

DİSK davasında hukuk değil terör var

68 idam istemli 78 sanıklı DİSK Davası delillerinin okunmasıyla sürüyor. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün sanıkların lehine olanlar da dahil tüm delillerin okunmasına ilişkin talebi mahkemeye disiplinli bozan davranış olarak nitelendi ve Baştürk celseden çıkarıldı. Daha sonra 3 Ağustos duruşmasında da yargıcı tek taraflı olmakla suçlayan Baştürk 7 gün hücre hapsi cezasına çarptırıldı. DİSK Davası mahkemenin uygun gördüğü delil-

lerin okunması ve "savaş hali" gerekçesi altında tüm hukuk kurallarının çiğnenmesiyle sürerken DİSK'e bağlı iki sendikadanın 50 yöneticisi hakkında da yeni bir dava açıldı. Maden-İş sendikasıdan sonra haklarında dava açılan bir kişi sendika DİSK'e bağlı Tümkala-İş ve Linter-İş sendikaları. "Mevcut iktisadi ve sosyal nizamla- rı değiştirmek"le suçlanan sendika yöneticileri için 6 yıl ile 20 yıl arası hapis cezası isteniyor.

Orhan Taylan gene tutuklandı

Baş Derneği davası sanıklarından ressam Orhan Taylan, bu davada tutuksuz olarak yargılanırken, dava sırasında gözaltına alındı. Ankara TKP davasına ilişkin olarak ilk önce gözaltına alınarak Ankara'ya götürülen ve ardından da tutuklanan Orhan Taylan'ın Ankara'da artık iyice ön kazanan bir işkenne mahalline götürüldüğü de bildiriliyor.

TDKP Kırıkkale davası sonuçlandı

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Mahkemesi'nde görülmekte olan 50 sanıklı Kırıkkale TDKP davasında 9 sanık 6 yıl 8 ay ile 10 yıl 4 ay arası hapse mahkum edildi. 1 sanık hakkında görevsizlik kararı verilirken 40 sanık da beraat etti.

THKP-C davasında 36 beraat

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan 111 sanıklı THKP-C Kurtuluş davasında 36 sanık beraat etti; 75 sanık 2 yıldan ömür boyuna uzanan hapis cezasına mahkum edildi.

Oktay Akbal Sağmalcılar Cezaevine konuldu

Yazar Oktay Akbal Cumhuriyet Gazetesi'nde 6 Ekim 1982'de yayınlanan ve faşist cuntanın Anayasa taslağı konusundaki görüşlerini içeren "Yurttaş Olarak Görevimiz" başlıklı yazısından dolayı çarptırıldığı 3 aylık hapis cezasını çekmek üzere 26 Ağustos'ta Sağmalcılar cezaevine konuldu.

savınacağı. Savaş karşı savaşçı.

2 Eylül Köln. Tren değiştirceğiz. Bir saatimiz var. Kenti doluyoruz. Amaçsız, başboş ve keyifsiz. Domplat'da yüzüklü Köln katedralinin dev kulelerinin gölgesinde bir grup protestan. Gitar eşliğinde şarkı söylüyorlar. Yanlarında gar-gacık burgacık yazılarla dolu bir pano rüzgarda sallanıyor:

"Baş için türkü söylüyoruz, Katlin, birlikte söyleyelim"

Gelen geçen. Katılanlar var. Durup dinleyenler. Omuz silkip yürünler.

Biz de yürüyoruz. Neumarkt. Öğle vakti. Koca alan 10 Eylül'ü bekliyor gibi. O gün orada ofkeli, sırf kinyle bilimsiz onbinler omuz omuza gelecek. Birlikte haykırarak: "Faşizme karşı omuz omuza!" Besbelli generallerin uykusu kaçacak.

sekköküne iniyor. Şişe paramparça. Çam yarmasından kısa, kesik bir çığlık ve kavak kerestesi gibi devriliyor.

Şarj kıvrıkcak sakallı delikanlı aynı sukunetle bisikletine biniyor, pedallara basıp uzaklaşıpken, arkadaşlarını uyarmayı unutmadan...

— Ambulans çağırım. Fena vurdum adama...

Essen'de barışı savunanlar dövüşmesini de biliyor.

Berlin. Bazen çiseleyen bir yağmur. Bazen açan bir güneş. Hava alabildiğine kederli. Cemal Kemal Altun'un tabutunun ardisıra yürüyür. Gençcekket delikanlı toprağa veriliyor. Cesedi bile cuntaya tutsak değil onun.

Berlin'de bir mezarlık. Bir mezarın üstünde bir kızıl gül. Sıcak sonbahar başladı.

Her konuda görüş birliği sağlandığı açıklandı

Evren'in "kan" kardeşi Ziya-ül-Hak Ankara'da kendini "evinde" hissetti

Ağustos ayının sonunda altı günlük bir ziyaret için Ankara'ya gelen Pakistan Devlet Başkanı Ziya-ül-Hak, kendisini ikinci evinde hissettiğini söyledi. Demokrasiye geçiş konusunda Türkiye'yi örnek aldıklarını belirten Ziya-ül-Hak, bu nedenle Milli Güvenlik Konseyi'nin ve Danışma Meclisi'nin işlevlerini de incelediklerini belirtti.

Hatırlanacağı gibi kısa bir süre önce Ziya-ül-Hak, ülkesinde demokrasiye geçiş programı içinde sıkıyönetimi uzatmış ve kendi yetki alanını genişletme yönünde bazı tedbirler almıştı. Ziya-ül-Hak'ın bu girişimlerine karşı, yasaklanmış olan sekiz partinin başlatıldığı protesto gösterileri sürüyor. Bu gösterilerde çıkan çatışmalarda şimdiye dek 30 kadar kişinin öldüğü bildiriliyor.

Öte yanda Pakistan, ABD resmi belgelerine göre 1950'den beri Yakın Doğu'da Sovyetler Birliği'ne ve ilericilere sahip ülkelere karşı mücadelede stratejik koğuşma sahip bir ülke olarak değerlendiriliyor. Bu açıdan Pakistan'a önem veren ve büyük çapta askersel yardım yapan ABD, Pakistan'ı Çelik Güçler için önemli bir üs haline getirmeyi planlıyor.

Ziya-ül-Hak, Evren'in davetlisi olarak Türkiye'de

CEMAL KEMAL ALTUN
(1960-1983)

Bir hukuk devleti olduğu anayasa-sında yazılı olan Federal Alman-ya'da Cemal Kemal Altun'un 13 ay boyunca her gün cunta cellatlarına teslim edilme tehdidi altında yaşa-ması onun bu yaşama kendi eliyle son vermesinde başlıca etken oldu

Cemal Kemal Altun'un kendini Berlin İdari Mahkemesi binasının altıncı katın-dan atarak intihar ediyiyle noktalan-olaylar dizisi 1981 yılının ilk günlerinde başladı. Türkiye'de Cunta'nın güvenlik güçlerine yakanan, gizli yollardan yurt dışına kaçmayı başaran Cemal Kemal Altun, 10 Ocak 1981 günü Batı Ber-lin'e geldi. Amacı, binlerce "ekonomik sığınmacı" gibi Federal Almanya'da ka-lıp, bir iş bulup yaşamak değildi. Nicekim bu yüzden de gelmek üzere siyasal sığın-ma için başvuru bulunmadı. Ülkedeki durumu gözlemeye ve gelişmeleri izleme-yi başladı. Ancak gelişinden kısa bir süre sonra gazetelerden, MHP'nin ele-başlarından Gün Sazak'ın öldürülmesi olayının sanığı olarak Cunta tarafından aranamakta olduğunu öğrendi.

Kemal Altun tutuklanıyor

Beklemek ve ülkeye dönme olanakla-rını araştırmanın anlamı kalmamıştı. 7 Eylül 1981 günü siyasal sığınma için baş-ıvrdu. Siyasal sığınma başvurusu, Fede-

Federal Alman hükümeti, yüksek memurlar ve Cunta elele verdi ve...

Kemal Altun'u 13 ay boyunca adım adım ölüme ittiler

Altun'un derhal Türkiye'ye geri verilmesi de isteniyordu.

Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi, 9 Ey-lül günü daha önce "teçkil" koşuluyla aldığı karar kesinleştirdi ve Cemal Ke-mal Altun'un "ülkesine geri gönderilecek suçlulara aynılmsız özel tutuklanma" sü-rekli kalmasını kararlaştırdı. Bu arada Cemal Kemal Altun'un kendi isteği üze-rine tek kişilik bir hücreye kondu.

Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin, Türkiye resmi makamlarının isteği üze-rine başlatıldığı ve Kemal Altun'un ülkesine geri verilmesine ilişkin incelemesi 1982 yılının son günlerinde sonuçlandı. 16 Aralık günü açıklanan Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi kararında Altun'un

Türkiye'ye geri verilmesinin "uygun" bu-lunduğu belirtiliyordu. Ancak altı çizile-rek belirtilmelidir ki Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi bu aylar süren incelemesi boyunca bir kez bile Altun'un bilgisine başvurmamış, onu sorgulamamış. Karar dosyası üstünden yapılan incelemeye ağırlık verilmemiştir.

Bir hukuk zorlaması

Üst İdari Mahkeme bu karar verirken Federal Almanya Mahkemesi'nin 1982 ilk baharında aldığı bir karara dayanıyor-du. Ancak Federal Almanya Mahkemesi'nin söz konusu kararının biraz ciddi bir gözle okunması bile Batı Berlin Üst İda-ri Mahkemesi'nin kararının hukuksal da-

yanaklardan yoksunluğunu ortaya koyu-yor. Federal Almanya Mahkemesi, kara-rında "İdari işlem yalnızca, iade isteğini inceleyen mahkeme (Kemal Altun örne-ğinde Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi), Türkiye'de iade edilmesini istenen sanığı tehdit eden bir durum bulmadığına ka-ra karar verildiği takdirde mümkündür" de-mektir.

Kemal Altun konusunda Federal Ala-nya Mahkemesi'nin kararını sakat bir hukuki yorumlamaya uğratarak kendine gerekçe edinen Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin daha önce aldığı pek çok karar da gerek demokratik, gerekse hukuk-çu çevrelerinde tepkilerle karşılanmıştır. Hatta Tagesspiegel gibi liberal çizimli bir

gazete Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi hakkında 1977 yılında myınladığı bir yo-rumda "Bu mahkemenin verdiği kararlar bizim Anayasa'mızla uyumsuz karar-lardır" diye yazıyordu. Nitekim adı birdi-zi inşaat yolcusuğuna karışmış olan ve kendi adıyla anılan skandalın kahrama-nı Garski'yı serbest bırakma kararına da aynı mahkemeye sunmuştu.

Komisyonu bavele

Cemal Kemal Altun hakkında "İade" kararı alan Batı Berlin Üst İdari Mahke-mesi, karar aldığı gün dosyası onaylan-ması isteğiyle Federal Adalet Bakanlı-ğı'na gönderdi. O günlerde SPD'li bir ba-kanın başında bulunduğu Federal Ada-let Bakanlığı bu kararı onayladı. Ancak karar uygulanmadı. Cemal Kemal Altun'un avukatı "Yürürlükten durdurulma-sı" istemiyle İnsan Hakları Komisyo-nu'na başvurmuştu. Yaşa uyanınca bu komisyonun kararının beklenmesi ge-rekmektedir.

İnsan Hakları Komisyonu, Cemal Ke-mal Altun dosyasını Mayıs 1982'de ele aldı. Komisyon, karar verinceye kadar geri gönderme işleminin durdurulma-sını da Federal Hükümet'ten resmen iste-di. Temmuz ayına gelindiğinde, bir uğru-suz hukuk boşluğu doğdu. İnsan Hak-ları Komisyonu, yürürlükten durdurul-ması işleminin yenilenmesi ve bu du-rumda hukuksal açıdan (insancıl açıdan değil) Kemal Altun'un iadesi mümkün oluyordu. Kimi çevreler Federal Hükü-met'in bu konuda İnsan Hakları Komis-yonu'na baskı yaptığını iddia ediyorlar. Komisyonun, Atun davasını en erken bu sonbaharda ele alması bekleniyordu. Ama gerek kalmadı...

Altun'a sığınma hakkı

Tam bu sırada idareci oldukça karıştın-ır bir gelişme oldu. Türkiye'ye iade isem ve işlemlerinden bağımsız olarak yürü-mekte olan Kemal Altun'un siyasal sığın-

İade kararı verenler bu mektubu okumadı mı?

Bir mektup: Onu Türkiye'ye yollamak ölüme mahkum etmektir!

Cemal Kemal Altun'un yeğeni ve eski CHP'li parlamenter Ahmet Altun'un oğlu Yalçın Altun Ankara'da gözaltına alındı ve gerek amcası (Kemal Kemal Altun) ve gerekse babası (Ahmet Altun) hakkında bil-gi vermesi için ağır işkenceler altında sorgulandı. Yalçın Altun, daha sonra "kantar yetersizliği"nden serbest bırakıldı. Ancak baskı sürüyordu. Çok önceleri aldığı pasaportunu kullanarak yurt dışına çıkti. Yalçın Altun yurt dışında iken, amcası Cemal Kemal Altun'un avukatı Wol-fgang Wieland'a bir mektup gönderdi ve bu mektuba başından geçeneri ayrıntılı olarak anlattı. Avukat Wieland'ın amcasının Türkiye'ye iade-sinin önüne geçmesi için her şey yapmasını isteyen Yalçın Altun çok açık bir anlatımla "bunun bir cinayet olacağı"ni vurguladı. 4 Ağustos 1983 tarihini taşıyan ve kanımaız bir belge değeri olan bu mektu-bu avukat Wolfgang Berlin İdari Mahkemesi'ne sundu. Türkiye'de belge ile yargılcılar, Cemal Kemal Altun'un Türkiye'ye geri gönderilmesi du-rumunda onu nelerin beklediğini kanıtlamayı amaçlamıştı. Gerçekten de bir kanıt ve bir belge değeri taşıyan bu mektubu aynen sunuyordu.

de 12 gün sürenken sürekli işkence seslerini duymanın 7. ve 8. günde olduğunu sandığını kanıksal hafız ıgınlı beton hücrede yalnızlık, ümitsizlik, yaşama endişesi, ilk kez karşılaştığım bu olay 18 yaşında beni ruhsal bunalıma sürüklemeye noktasına gelmişti, o nedenle hücremin kapısını yummakladığım da geçen gün saatlerinde bir görevlinin dedi duyması üzerine yanıma gel-diğinde yatıştırıcı sinir ilacını rica et-mem, yummak ve beklemelerimi kendimi yerde bulmama neden oldu.

Diğer yandan bazı geceler yan hücremdekiler de bayılıp çok kötü duruma anlarlar, özel doktorlara götürüldüklerini bir kaç kez duydum.

Sayın Wolfgang Wieland,
Amcam Cemal Kemal Altun'un

erkeklik orgazmını esaslı olarak elek-trik vermemiş hissettiğim ve şiddetle-

verildi. Siyasal sığınma başvurusu, Federal Almanya'da artık kimse için şartırcı ve yadırgatıcı olmayan biriktirici ve caydırıcı bir huzla (I) yürümeye başladı. Federal Alman sığınma başvurusu bürokrasisini bilecek ağırlaştırılmışımlar çokları bazen dönercek, bazen durdura yürütürken, Ankara 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi 18 Mayıs 1982 günü kararını Cemel Kemal Altun hakkında, Gün Sazak'ın öldürülmesi olayına karıştığı gerekçeyle "gıyabi tutuklama" kararı aldı. Siyasal sığınma başvurusunda olanlarıñ azgar yürüyün bürokrasi çarkları, Cunta ile Alman resmi makamları arasında olanlarıñ üstü bızlı yürüdü ve Alman Sıkıyönetim Mahkemesi'nin kararından bir buçuk ay sonra 5 Temmuz 1982 günü Cemel Kemal Altun, Batı Berlin polisince gözaltına alındı.

Geri yollama tehdidi başlıyor

Alman polisi genç Altun'u gözaltına aldığı gün Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nin tutuklama kararı da Almanya'ya ulaştı. Ancak bu kararda Gün Sazak olayından söz edilmiyor ve Altun'un tutuklanma nedeni olarak böyle bir neden gösterilmiyor. Alman gözaltına alındığına kendisine yöneltilen iddiaları reddetti. Ancak bu Alman yargıçlarına tutuklanmasında engel olmadı. Burada önemli bir nokta var: Cemel Kemal Altun'un tutuklanması ve Berlin Kammergericht (Üst İdari Mahkeme) tarafından yürütülen soruşturma ile Altun'un siyasal sığınma başvurusu arasında bu aşamada hiçbir ilişki yok. Her iki hukuksal işlem ve süreç birbirinden bağımsız olarak yürümekte.

Türk idari makamlarının Cemel Kemal Altun'a ılıgilı tutuklama isteğini kabul eden Kammergericht (Berlin Üst İdari Mahkemesi) tutuklama kararının ardından Türkiye'ye bir yazı gönderdi ve Altun'un "suçu" konusunda daha ayrıntılı bilgi istedi. Kuşkusuz böylece Altun'un Federal Almanya'da, Batı Berlin'de olduğu ve halen tutuklanmıyş bulunduğu Türk askeri makamlarına resmen de bildirilmiş oluyordu. Üst İdari mahkeme aynı günlerde, 22 Temmuz 1982 günü Cemel Kemal Altun'un geçici olarak "ülkelerine geri gönderilecek suçlarına aynılışım" özel tutukevinde kalmasını kararlaştırdı.

...ve karar: İade

Türk askeri makamlarının beklenen yanısı alışımlıstın çok daha çabuk geldi. 30 Temmuz günü Federal Hükümet'e ulaşan yazı, yazısında Cemel Kemal Al-

tuş Wolfgang Wieland, Amcam Cemel Kemal Altun'un avukatı olmanızdan dolayı, sizin müvekkilinizin Türkiye'ye gönderilmesi halinde nelerle karşılaşacağını daha iyi anlayabilmemiz için ve bir insan olarak elinizden gelen her şeyi yapacağınızı inanarak bu mektubu yazıyor, bunları sadece ve sadece en küçük, en doğu ve basit bir örnek olduğunu belirtmekte yarar görüyorum.

Ekteki belgeden de anlaşılacağı gibi 15.1.1982-3.2.1982 tarihleri arasında özellikle Alman emniyet müdürlüğünde ve Marmak askeri cezaevinde gözaltında bulundum. Yine belgeden anlaşılacağı gibi yasadışı sold örgüt üyesi olmak, 1 Mayıs bildirisi dağıtmak, duvarlara yazı yazmak ve pankart asmak iddialarına gözaltında idim ve belgede de belirtildiği gibi bu iddiaları kabul ettim, daha doğrusu kabul ettiğimle zorunda bırakıldım.

15.1.1982 günü gece 3 dolayında evden alındım, otomobileyle gözlerim bağlandı ve noreye götürüldüklerini bilmediğim, yanımdaysan özel olarak hazırlanmış eski bir spor salonuna getirildim. O gece ırpılayarak çırıncılık gözlerim bağlı olarak soğuk su duşu aldırıldı. Gündüzleyin her zaman olduğu gibi yine gözlerim bağlı olarak hücremden alınarak, sağa sola duvarlara çarpıtılarak bilmediğim yerlere (veya yere) iki kez götürüldüm, sorgulamaya başlayıp elimlere eldiven verildi ve benim kurtulmaya başladılar. Getirilip götürülürken, hücremden kaldırıldım kuzl-erkekle içkençe sesleri geldiyordu, özellikle akşamdan sonra gece geç saatlere kadar sürekli içkençe sesleri duyuyordum. Saatini bilmediğim aynı günün gecesi beni aynı şekilde tekrar bilmediğim yere götürdüler ve orada elimim (tahtaya bağlı) ve ayaklarım bağlı olarak sandalye sandığı bir yere çıkartarak tavana asıldılar ve yine sorgulanmaya devam ettiler ve amcam Cemel Kemal hakkında, babam hakkında (babam bildirginiz gibi askeri darbe öncesi parlamenter), arkadaşlarım hakkında ne biliyorsam en ince ayrıntılarına kadar anlatımları söylediler, ben hiç bir şey bilmediğimi ve ne anlatılabileceğimi söyledim ve yalvarmaya, rica etmeye başladım, buna rağmen elimle birlikte bu kez

erkeklerimle asılır olarak elektrik vermeye başladılar ve sorgulanmaya devam ettiler: "Amcam nerede, yurt dışına nasıl kaçtı, nereden, nasıl pasaport aldı? Baban nasıl yasadımcı oldu? Baban zaten vatan düşmanı". Amcam hakkında zorunlu olarak ne biliyorsam söyledim, tekrar aralıklı olarak elektrik verme, içkençe ve sorgular devam ediyordu amcam, babam ve arkadaşlarım hakkında... O nedenle aklımları etkisiyle simdi de kesin hatırlayamadığım bazı şeyleri uydurmak zorunda kaldım.

Burdan konuşmayanın sağ çıkarmayacağımlı, amcamı dünyanın hangi ucunda olsa bulup getireceklerini ve dünyanın kaç bucağı olduğunu gösterceklerini, bana yaptıklarını hiç bir şey olduğunu, hatta babamı bile getireceklerini ve içkençe edeceklerini söylediler. Bana aklımlı olmam gerektiğini, kendi kanımı, sağlığını düşünmem gerektiğini söylediler. Beni binanın yüksek bir yerine çıkıp oradan düşüreceklerini, intihar süsti verebileceklerini ve ya gösterme yerine götürüp kaçtı süsti verip vurabileceklerini söylemekle birlikte bana benzer şeylerin çok normal olduğunu, nitekim çok kez olduğunu ve gazetelerden okuyup okumadığımı sordular. Bununla birlikte veya faili meçhul cinayet ve ya yaralama olaylarını benim üzerime yükleyebilecekleri ve hapisanelerde cürüylebileceğini söyleyerek orada 45 gün gözaltında tutabileceklerini belirttiler. O gece ayrıca duramayacak halde elektrik kokunu teisişir nedeni ile kollarımdan tutarak hücreme getirdiler, su içmemeli ve spor kıyafetini yarmayı söylediler.

Ek belgedeki adı geçen arkadaşları sorguladım ve işlemlerimi bu yer-

götürdükleri bir kaç kez duyuyordum. Artık bu seslere olaylara alışmıştım, artık bana da çok normal gözüken olaylar ve sesler haline gelmişti. Tartaklamalar, sorgular, işlemler devam ediyordu, psikolojik işlemler ve korkutmalar, içkençe seslerinden sonra alışımlı sözleri. İşlemler bitip Marmak askeri cezaevine gönderildikten sonra orada tekme, yumruk özellikle coplara şeklinde dövülme ile birlikte askeri disiplin içerisinde tuvalet temizleme, yerleri süpürme şeklinde görevli askerlerin her istediğini yapmaktayız zorunda bırakıldık. Askeri köpüğe ise bu tür uygulamalar tüm tutuklu ve gözaltındakilere karşı zaman zaman devam ediyordu.

Babamın yakın askeri dostlarının sayesinde mahkemeye çıkarıldığında delil yetersizliğinden serbest bırakıldım, bu arada mahkemeye arkadaşlarımın kolları arasında getirilen topallayan insanları gördüm. Tüm bu koşullarda tahliye olduğunda önceden alması olduğum pasaportumu yırtıp dıma çıkımay zorunluluk hissettim.

Değerli insan sayın Wolfgang Wieland, Tüm bunlar Türkiye'de yaşanan ve yaşanmakta olan gerçeklerin birer parçasıdır. O nedenle bugünkü Türkiye koşullarında amcamın Türkiye'ye gönderilmesi en büyük yanığıdır, hatta cinayettir, en azından psikolojik ve ruhsal öldürmü.

Tüm bu ve bana benzer gerçeklerin ışığında elinizden gelen her şeyi ama her şeyi yapmanızı ve bu tarıhi yanılığa engel olmanızı sizden rica ediyor (hatta yalvarıyor), çabalarınızda başarıları dilerim.

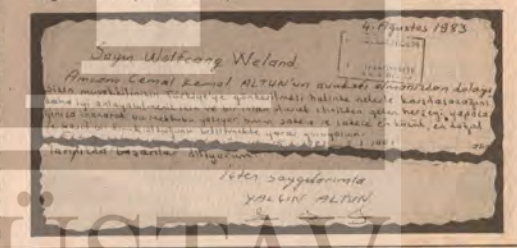
İçten saygılarımla
YALÇIN ALTUN

mekte olan Kemal Altun'un siyasal sığınma başvurusu Zimdrof'da karara bağlandı ve Federal Sığınma Dairesi, Cemel Kemal Altun'a siyasal sığınma hakkı tanıdı. Bu kararın kesinleşmesi için tarafların itiraz etmemesi gerekiyordu. Taraf durumundaki Federal İşleri Bakanlığı, Haziran 1983'de Zimdrof'taki Federal Sığınma Dairesi'ne arafından verilen "kabul" kararına itiraz etti. İşleri Bakanlığında bağlı Federal İltica İşleri görevlisinin bu itirazı süresi içinde yapıp yapmadığı belli değildi. Dosyalarda bu konuda herhangi bir tarıhe rastlanmıyor. Ama bilişen, belli olan şu: Federal İltica İşleri görevlisi Cemel Kemal Altun'un Türkiye'ye iadesi ile ona siyasal sığınma hakkı tanınması arasında bir bağ bulunmadığını iddia ediyor ve Kemal Altun'un iade edilebileceğini belirtiyordu.

Mahkeme, cuntadan yana

İtirazı karara bağlamaya yetkili mahkeme Batı Berlin İdari Mahkemesi idi. Davanın ele alınabilmesi için bu mahkemeye yürütülmesi gereken ön soruşturma sırasında, daha önce adından söz ettiğimiz Batı Berlin Üst İdari Mahkemesi sürekli işi yokuşta sürüyor. Bir anlamda olayda taraf gibi davranıyordu. Önce "gıvankı" nedenleriyle Altun'un kendine göre bir adı mahkeme sayılan Batı Berlin İdari Mahkemesi'nde sorgulanmayacağı iddia etti. Ardından Altun'un Türkiye'ye iadesini öngören dosyası bu mahkemeye vurmekte belgini bir direnç gösterdi. Batı Berlin İdari Mahkemesi sözkonusu dosyaların sonunda Batı Berlin Adliye Senatörülüğü kanıyalıca adeta "zerla" elde etti. Ama dosya sanki "boş"tu. İçinden çıkıca pıka 21 sayfalık Türkçe bir metin çıktı. Türk askeri makamlar tarafından düzenlenmiş olan bu 21 sayfalık Türkçe metinde, Altun'un Gün Sazak olayına karıştığı iddia ediliyordu. Metin Almanca'ya bile çevrilmişti. Batı Berlin İdari Mahkemesi, Adliye Bakanlığında, bu yazının çevirisini istedi. Gele gele o bu sayfası okıdı, kötü, dahası Altun'un aleyhine bir anlatım taşıyan bir çeviri geldi. Mahkeme de, Altun'un avukatı da çevirinin bir yemini çevirmene yapıldığını inanmadılar. Yazının yemini çevirmene çevirilmesi bekleniyordu.

30 Ağustos 1983 günü Batı Berlin'de bağlayamayan duruşma işte bu aşamadaydı. Ama daha duruşma başlamadan Cemel Altun yıllardır süren baskıları, sürekli geri gönderime tehdidi dayanamadı ve kendini binanın altı katından boğluğa bıraktı. Öldü...

Siyasal sığınma hukukunda çifte ölçüt

12 Eylül sonrasında Batı Avrupa ülkelerinden siyasal sığınma hakkı isteyen Türkiye'li ilerici, demokrat ve devrimcilerin sayıca yoksulluğu çeşitli ülkelerdeki siyasal sığınma koşulları, hukuku ve hükümetlerin tutumu üstüne tartışmalar da yoğunlaştı. Berlin, arasında Federal Almanya'nın özel ve kuskuşuz hiç de "saygın" olmayan bir yeri var.

Siyasal sığınma için başvuran Türkiye'lilerin dosyalarının Federal Alman Sığınma Dairesi'nce incelenmesinde izlenen yöntem öten epey yazılıp çizildi. Bu "incelerme"den çok bıkırtıcı ve caydırıcı bir bürokratik engellemeye nitelikli taşıyor. Çalışma hakkı vermede, toplama kamplarında son derece elverişsiz koşullarda aylarca pek çok ömrekte görüldüğü üzere yıllarca bir başvuru'nun beklentisini başka türlü açıklamak mümkün değil.

Federal Almanya gibi yakın tarihinde siyasal sığınmaya ilişkin aksi, çok aksi deneyimler olan bir ülkede bu insanlık ve hukuk dışı tutum nasıl açıklanmalı?

Sorunun yanıtı bir kaç yönlü. Bir kere Federal Almanya "siyasal sığınmacılara" karşı değil, Türkiye gibi NATO ülkelerinden, daha genelerek kapitalist-empyalist sömürsüğün pençesindeki ülkelere gelen "siyasal sığınma başvuran" na karşı. Buna karşılık sosyalist ülkelere kaçanlara Federal Alman makamları kapıları ardına kadar açıyor. Özellikle Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin yetmiş insan haklamasına kendine çekmek, "bedavadan", yani eğitimleri için hiç bir harcama yapmaksızın iyi yetişmiş hekimleri,

Kirli çamaşırlar, gizli pazarlıklar, acımasız hesaplar...

Altun'un ardından tüm sorumlular suçu bir başkasına yıkma yarışında

- Altun'un ölümünden sonra ortaya çıkan belgelere göre Türkiye'deki Cunta şeffafları ile İçişleri Bakanı Zimmermann arasında Altun üstüne pazarlık yapılmış ve iadesi kararlaştırılmış

Cemal Kemal Altun'un ölümünün ardından Federal Alman görevli ve politikacıları arasında "suçu üstünden alma yarışı" başladı. Bu arada Zimmermann'ın kendine tek hedef seçen kimi çevrelere buna canak tutulur. Böylece herkes elini yıkıyor, Altun'un ölüm sorumluluğunu Zimmermann'ın üstüne yıkıp vicdanını rahatlatma, kamuoyunu yatıştırma'yı denedi. Zimmermann'ın ise zaten bu tür endişeleri yok. O yabancın düşmanlığında kararlı, Cunta'ya omuzdaşlık etmekte ısrarlı bir Federal İçişleri Bakanı olarak anılmaktan pek hoşnut.

Bu olumsuzlukların yanı sıra Altun'un ölümünden sonra ve Altun'un ölümünden dolayı, bugüne kadar Türkiye'den gelen siyasal sığınmacılara karşı pek ağır olan kulakların açıldığını, süregelen hukuk ve insanlık dışı uygulamaların hiç olmazsa hafifletilmesi yönünde çabalar gözlendi. Bu konuda bir istemler furayısına tanık oluyoruz.

Öteden beri Türkiye'li ilerilerce, demokratlara omuzdaşlık eden Alman Demokratlarının ilerilerinin, devrimcilerinin, Cemal Kemal Altun olayında gösterdikleri duyarlık ve örgütledikleri protesto etkinlikleri ise olayın ayrı çizilmesi gereken olumlu yanlarını oluşturdu.

Zimmermann yine başrolde

Kuskuşuz Cemal Kemal Altun'un ölümü

Kemal Altun'un ölümünden sonra Batı Berlin'de düzenlenen protesto gösterisi

görevlilerin (İçişleri Bakanlığı Sekreteri Kinkel, Adalet ve İçişleri Bakanlıkların sözcükleri) haberleri olmadık, 31 Ağustos günü Federal Parlamento'da, Altun'la ilgili oturum sırasında ortaya çıktı. Altun'un ölüm sorumluluğunu CSU'nun ve özellikle Zimmermann'ın üstüne yıkıp ellerini yıkamak isteyen FDP'lilerin Adalet Bakanı Engelhard beshelli ki iki yüzlü bir yol izledi. Engelhard, Zimmermann'ın mektubu üstüne yazdığı ve Genschel'e gönderdiği 21 Temmuz tarihli yazıda şöyle diyor: **Adalet Bakanlığı'nın görüşüne göre, iade işleminin gerçekleştirilmesi için bir neden yok. Sizin iadenin gerçekleştirilmesini kabul etmemizi rica ediyoruz.**

Böylece Federal Adalet Bakanı Engelhard da Altun'un ölümündeki suçlular kervanında yerini alıyor. Engelhard'ın lideri ve "liberal" Dişleri Bakanı Genschel'in ise bu tazyike pek gönüllü olmadığı galiba bir gerçek. Ancak Genschel'in bu "insanlık" tutumundan Cemal Kemal Altun'un hiçbir belgeleri haberdar

Kinkel şimdi yükü Zimmermann'ın atmak için "Altun'un avukatı ile görüşüp, ona Türkiye'ye gidip belgeler getirmesini" önerdiğini söylüyor ama Altun'un avukatı "Ama bana belgeleri şu tarihe kadar getirin, o süre içinde Altun iade edilmeyecek diye bir güvence vermede de yanasamda" diyor.

Buna karşılık Kinkel bir gerçeği itiraf etti: Türkiye ile Federal Alman hükümetleri Altun konusunda açık bir pazarlık yürütmüşlerdi. Sözde güvenceler vermişti cunta. F.Alman Büyükelçiliği temsilcileri Altun'u Türkiye'deki hapisane de ziyaret edip duruma bakacaklardı. Federal Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği ni ise, Yunanistan'da Albaylar Cuntası döneminde albaylarla kişisel ve iyi ilişkiler kurmasıyla önül Onkel yürütmekle idi.

Cuntadan güvence!

Federal Hükümetin Cunta'dan aldığı güvenceler (1) bu kadar da değil. Cunta

koşulunu getiriyordu. Ama bu hep gözardı edildi.

Tepkiler

Altun'un ölümünden sonra Federal Hükümet'e yönelen bir dizi tepkiye tanık olundu. Bunlar arasında Yeşiller parlamentoları Grubu en etkin grup olarak dikkati çekti. Yeşiller, Zimmermann'ın istifasını istedi. Bu istegin gerçekleşmesi oldukça önemli ve sert. Yeşiller özette şöyle dediiler gerekçelerinde: "Zimmermann Cunta ile anlaşıp insanları Türkiye'ye iade ediyor. Batı Almanya bugün, siyasal koşturmaya uğrayanları içkenceye götüren tek Batı Avrupa ülkesidir. Yabancılar politikasında köklü bir dönüşüm yapılmalı ve tüm iadeler durdurulmalıdır."

SPD'li Voigt ve Glotz

SPD'lilerin tepkilerini ise daha önce Federal Parlamento adına Türkiye'ye giden Carstens Voigt ile Glotz dile getirdiler. Voigt iade işlemleri politikasının imelden değişmesini istedi. Glotz ise Alman yakın tarihine dikkati çekerek, Hitler döneminde İsviçre'nin tarafızlık maskesi altında Alman demokratalarını Hitler'e teslim ettiği hatırlatı ve İsviçre'nin Alman demokratalarına ve Yahudilere davrandığı gibi davranmaya hakkımız yoktur dedi.

FDP günaç kanyor

Tercüman gazetesinin "Türklerle en yakın ve en dost parti" ilan ettiği FDP ise Altun'un ölümünden sonra günaç çıkarmaya başladı. FDP sözcüsü Hirsch bundan böyle siyasal sığınma kararları ile iade işlemlerini inceleyen mahkemelerin tek ve ayrı mahkeme olmasını ve siyasal sığınma davasının, iadeyi engellemeyeceği yolundaki Anayasa Mahkemesi kararını değiştirilmesini istedi.

Yargıçlar yargılanıyor

Hükümeti, siyasal sığınma yasasını ve

İşleri için hay bir maracı yapmamış, iyi yetmiş hekimleri, mühendisleri, teknikerleri, bilim adamlarını kapamak isteyen Federal Almanya, Almanya Demokratik Cumhuriyeti'nden, Polonya'dan, SSCB'den, Çekoslovakya'dan, Romanya'dan, Macaristan'dan kaçan (1) dönelerine başına basıyor. Bugün Federal Sığınma Dairesi'ne ulaşan bu "dönelerle ait dosyalar" bir kaç hafta içinde sonuçlanıyor. Ükenin en iyi Almanca öğrenen okullarının tamamı kapalıdır, bu döneler sürüsünün emrine veriliyor. Dil eğitimi tamamlanmaları gerek eylemler ve gerekse federal düzeyde kredi mekanizmaları işletiliyor ve bunların bir "kapitalist" adayı olmaları için olanaklar yaratılıyor. İş arama gibi sorunlar bu dönelerle bilinmiyor bile.

Federal Almanya'da bugünlerde gözlenen sıkıntı oyunun doğal akışının özellikle faşist ve benzeri rejimlerden kaçıp gelen ilerici, demokratların, devrimcilerin sayıca artmasından kaynaklanıyor. Bu noktada pervasızca bir "çifte standart" uygulanması sürüyor.

Konunun siyasal tercihlerle dayanan bir başka yönü daha var. Örneğin Türkiye söz konusu olduğunda, Federal Almanya, hele CDU/CSU iktidarından sonra, Türkiye'de rejim karşıtlarına yönelik ağır bir baskı, iktisadi kurumlaştırın bir saldırı olduğunu kabul etmiyor. Daha duru bir deyişle Türkiye'deki faşist iktidardan temel dayanağını oluşturan emperyalist merkezlerden biri olan Federal Almanya için siyasal sığınma başvurusunda bulunanların "yardımla sonuçlanacak birer demokrat" değil "siyasal bir düşman" durumunda.

Böyle olduğu içindir ki, Federal Alman makamları, politikacıları örneğin Cemal Kemal Altun'un kişiliğinde korunacak bir demokrat değil, emperyalist-kapitalist sistemin bir düşmanı görüyor. Tüm bunlar bu yönünde yürüyor. Genç Altun'u ölüme iten nedenlerden biri de ve belki de birincisi kuşkusuz işte bu uğursuz tutum oldu.

Kuşkusuz Cemal Kemal Altun'u ölüme iten emeller başında İçişleri Bakanı Zimmermann geliyor. Ötenden beri Türkiye ilericileri, demokratlara düşmanca tutum izleyen Zimmermann, Cemal Kemal Altun olayında faşist Cunta ile tam bir işbirliği içinde olduğunu saklayamadı. Ölümlerinin ardından ortaya döken kırık çamaşır arasında en ilginç Zimmermann'ın, Federal Adalet Bakanı'na yazdığı mektuptu.

Zimmermann Türkiye gezisinde kapalı kapılar ardındaki pazarlıkların tamamı için Almanya'ya döner dönmek, FDP'li Adalet Bakanı Engelhard'ı bir mektup gönderdi. 21 Temmuz 1983 tarihini taşıyan mektupta "Türk ve Alman polisi arasındaki sıkı işbirliği" vurgulanıyor, Cemal Kemal Altun hakkında 21 Mart tarihinde alınan "Türkiye'ye iade karar"ın Adalet Bakanlığınca bir an önce onaylanması isteniyordu. Zimmermann mektubunda, FDP'li Dışişleri Bakanı Genscher'in iade kararının uygulanması için İnsan Hakları Komisyonu'nun bu sonbaharda alacağı kararın beklenmesi eğilimini eleştiriyor ve Adalet Bakan'ına "Sizden önceki ölümlerin bir karar yöneltmesi rica ediyoruz. Aksi takdirde bunun sonuçlarını Almanya-Türkiye ilişkilerinde yolaçağınız zorluklardan Federal Dışişleri Bakanlığın sorumlu olacaktır" diyor.

FDP'li Adalet Bakanı

Zimmermann'ın bu mektubundan Adalet ve İçişleri Bakanlığın'ın üst düzey

EMERGENCY SERVICE

terimden "insan hakları" tutulmuş Cemal Altun'un hiçbir biçimde haberdar olmadığı da bir o kadar açık. Bunu İçişleri Bakanlığın Sekreteri, Federal Gizli Servis eski Başkanı Kingel de doğruluyor. Hem de "seccat arz ederek", Kingel, Altun'a iade avukatına Federal Hükümet adına, İnsan Hakları Komisyonu kararına kadar iade işleminin durdurulacağına dair güvence vermenin hukuksal sakıncaları olduğunu savunuyor. Bu hukuksal sakıncaların, Altun'u ölüme ittiğini bildiği halde Kingel böyle dedi.

Bir gizli servis işi

Altun olayında İçişleri Bakanlığın Sekreteri ve Federal Gizli Servis (BND) eski Başkanı Kingel'in de özel bir yeri var. Kingel, Altun'un avukatı ile bir çok kez görüştü. Ama hiç bir zaman ona Genscher'in niyetinden söz etmedi. Gerçi

Hukuk ve siyasal çıkarlar

Türkiye'deki siyasal kovuşturma nedeniyle Berlin'e kaçmış, bir yıldan fazla bir süre Moabit'te tek kişilik hücrede tutulmuş, sığınma hakkı tanıdığı halde Üst İdari Mahkeme ve Federal hükümet tarafından Türkiye'deki askeri diktatörlüğe iade edilmeğe mahkum edilmiş, İdari Mahkeme'deki duruşma salonunun kapılarının önüne kadar ağır bir sürgünç gibi elleri kelepçeli getirilen Cemal Altun, başta bir çıkış yolu göremedi.

Onun ölümünden sonra ölümlerinin "üzüntülerini" belirtiyor ve başka suçlarla anıyor. Hukukun baskınlığına karşın, hukuk devletin işlevlerini yerine getiremediği ana koşullardan biri olan yasa dışı görevleri keşfediyor. İade işleminin en azından İdari Mahkeme'nin yasa dışı Strachburg'daki İnsan Hakları Komisyonu'nun kararına kadar durdurulması ilişkin yarı içinde ve dışındaki sendikaların, insan hakları örgütlerinin ve tek tek kişilerin yaptıkları sayısız çağrı ve hatta yargıma biçiminde icalar. Cemal Altun'un ölümüne kadar Federal hükümeti konuya ilişkin olumlu bir adım atmamıştı. Federal İçişleri Bakanı ve Federal Adalet Bakanı tarafından alınan iade kararına karşı Dışişleri Bakanı Genscher'in sözde kaygısı, Altun'un ölümüne kadar hiç açılmadı. Bu, Altun'un avukatına bile bir kez olsun samimiyetle bildirilmedi. Altun artık bu durumda, her şeyin işi dönerine nasıl inana bilirdi? Onun haklarından yana olanların bile anlamadığını, o nasıl anlamadı?

Berlin Üst İdari Mahkemesi Altun'un iade işlemini ve tutukluğun devamını bir yandan fazla sürdüremedi. Üst İdari Mahkeme'nin yarışanlar Türkiye'ye iade eden "toyun" olduğu kararı, Altun'un ve Fransa'da iltica olarak yaşayan CHP milletvekili Kardeş'in istenen sorgulamaları yapıpandan sonra Türkiye'de bir siyasal kovuşturma olacağına ilişkin en ufak bir kanıt gerek duymadılar; hatta Altun'a Federal İltica Dairesi tarafından sığınma hakkı tanıdıkları sonra bile. Anayasa Mahkemesi'nin 30 Mart 1983'deki, "Yüksek Eyalet Mahkemeleri'nin, iade işlemlerinde, söz konusu kişi iade edildiği takdirde siyasal kovuşturmayla uğrayıp uğramayacağını titizlikle incelemesi gerekir" şeklindeki esas hakkındaki uyarı karar bile, Üst İdari Mahkeme önemsemedi. Berlin Üst

Federal Hükümeti Cunta'dan aldığı güvenceler (1) bu kadar da değil. Cunta şeffafları Federal Hükümet'e iade edilcek sığınmacılara siyasal soruşturma yapılmayacağı konusunda güvence vermişti ve Federal Hükümet Türkiye'deki demokratlara değil el kanlı faşist sellere inanmayacağına yemin etti.

Ancak soru güvenceler değil, Cunta'nın desceklemediydi. Federal Hükümet, Türkiye ile iade işlemlerinin canlı tutulması gerektiğini savunuyordu ve uyuturucu kaçakçılığıyla ekilli savaşım için bunun zorunlu olduğunu söylüyordu.

Bu konuda hükümetin elinde bir de hukuksal kılıf vardı. Federal Anayasa Mahkemesi -hem de iki kez- "siyasal sığınma istemi incelenirken de iade işleminin uygulanabilirliği"ne karar vermişti. Ancak Anayasa Mahkemesi kararı, iade edilen kötü muamele uğramayacağı mahkemece kesileştirilmesi

Hükümeti, siyasal sığınma yasasını ve yabancılara politikasına suçlayan tepkiler arasında 17 Ortodok ve Katolik kilisesi temsil eden "Kiliseleş Yabancı İşleri Sorunları Komisyonu"nun, Polis Sendikası'nın, Baş Berlin Avukatları Birliği'nin tepkileri özellikle dikkati çekiyor. 300 Avukatlık büro olduğu Baş Berlin Avukatları Birliği'nin açıklamasına, Baş Berlin Üst İdari Mahkemesi'nin (Kammergericht) tutumu eleştiriliyor ve şöyle deniliyor:

"Kammergericht yarışanlar Altun'un iade kararını 16 Temmuz 1982 günü açıkladı ve aradan 13 ay geçtikten sonra bir ek kararla Altun'un iade edileceğini konduğu tutukluveinde kalmaması öngörüyor. Bu yarışanlar Altun'un ölüme sevk edilir. Faşist mahkemeleri aktif destekleyen bu yarışanlar, yarışarak daha fazla görevleri başında kalamazlar."

Avukat Veronika-Arendt ROJAHN

İdari Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'nin görüşlerini gözardı edilebilir; çünkü Berlin'in özel duruma yitirdiğini Cemal Altun'a Federal Anayasa Mahkemesi negativedir kapalıydı. Federal Anayasa Mahkemesi ne, Berlin mahkemelerinin iade kararları için iltaz edilemezdi. Yani, Üst İdari Mahkeme ilk ve son merci idi. Üst İdari Mahkeme'yi, bu mahkemelerin başıncısı ve Adalet Bakanı'nın, Altun'un ölümünden önceki gündere öldürüldüğüne tek şey, Altun'un iade edilmeğe işlevlerini yerine getiremediği ya yana geçen tutukluluk süresini, Türkiye'de kendisini bekleyen cezaları üst sığınma başvurusu başlamış olmasaydı. Adalet Bakanı Engelhard'ın 21 Temmuz 1983'de Dışişleri Bakanı Genscher'e yazdığı mektupta da buna değiniliyor. Mektupta, Federal hükümet tarafından kabul edilmiş iade işleminin gerçekleştirilmesinin vakit geçirmeden onaylanması rica ediliyor ve şöyle deniyor:

"İade hemen, yimdi gerçekleştirilmediği takdirde, iadenin kabullünden bu yana geçen tutukluluk süresinin yasadışı olarak görülmesi gerekir."

Federal hükümeti, hemiz kararına bağlanmasını iade davalan açsından, Cemal Altun'un ölümünden der çıkarmaya hazır olması sadece kamuoyunun baskısına bağlıdır. Türkiye ile iade anlaşması en azından, Türkiye'de bir hukuk devletine özgü ilkeler tekrar kurulana kadar durdurulması istemi, bu istemin bugün iltizamları belirlenen günümüne alınmasıyla değil; hukuk, ahlak ve insan onuru gibi kavramların "yüksek işleri çıkarları" önde geldiğini kavranmasıyla gerçekleştirilebilir. Eğer Cemal Altun'un ölümünün bir anlamı olmasa, bu yalnız ülkemizdeki bir çok kişinin bu olaydan irtiklesileye olanağdır. Onun ölümü, talihizlikler zincirinin trajik bir sonuca değildi. Bu ölüm, geçmişteki deneyimlerinden çıkararak, siyasal sığınma hakkını Anayasa'ya alma, ancak bu hakla Türkiye ile iade anlaşması ve siyasal çıkarlar için feda etmiş, insanlık onuruna aykırı bir politik sistemin doğurduğu bir sonuçtur. Söz konusu olan, sadece Türkiye ile iade anlaşması durdurulmak değil; sığınma hakkını alanların, ya da sığınma istemi sürerlerinin iade edilemeyeceği şeklinde bir yasadışı işlemler.

Mikis Teodorakis'in gazetemize demeci

“En karanlık dönemde dahi sesimizi duyurmasını bildik”

SORU: Yunanistan halkının, Albaylar Cuntası diktatörlüğüne karşı verdiği savaşta, Yunanlı sanatçıların rolü ve katkısı ne oldu?

Teodorakis: Yunanistan tarihinin tüm evrelerinde, sanatçılar, edebiyatçılar, genel olarak aydınlar, büyük bir çoğunlukla, yalnızca sanat yapıtlarıyla değil, Yunanistan halkının savaşlarına etkin bir biçimde katılmalarıyla da, barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık, halkların dostluğu ve işbirliği, toplumsal adalet ve ilerleme ülkülerine hizmet etmek yüce görevini yerine getirdiler.

Bu açıdan, Amerikan uşağı, faşist 21 Nisan 1967 cuntasının, sürgüne, hapse, işkencelere gönderdiği binlerce demokrasi savaşçısı arasında halk ozanı Yannis Ritsos ve büyük tiyatrosu Manos Katrakis gibi seçkin düşün adamlarının bulunması, birçok ünlü ilerciyi sanatçının yer alması, hiç de garipsenen bir olay olmadı.

Ayrıca, cuntanın bışmasına uğrayan birçok düşün adamı, yaşamlarını kazanabilmek ve özgür ifade olanağı bulmak için Yunanistan'ı terk etmek zorunda kaldı. Bunlar, yurtdışında bulunan yurttaşlarıyla birlikte, cuntanın baskısı altında bulunan Yunanistan halkıyla dayanışma hareketine çok önemli katkılarda bulunuldu.

Cunta, hiç bir zaman, sanatçıları ve Yunanistan halkını gerçekten susturmayı beceremedi.

Her zaman için, en katı terör ve en koyu baskı dönemlerinde bile, ilerciler sanat ve yazın adamları, seslerini duyuracakları yöntemleri buldular.

Özellikle ilerciyi şarkılar, benim ve diğer bestecilerin besteleri, halk direnişinin simgeleri oldu.

Türkiye'deki 12 Eylül Cuntası üçüncü yılını doldururken, Yunanistan'daki Kara Albaylar Cuntası'na karşı direnişin sembollerinden biri olan ve geçtiğimiz aylarda Lenin Barış Ödülünü kazanan dünyaca ünlü besteci Mikis Teodorakis'le konuştuk.

Mikis Teodorakis'in kısa yaşam öyküsü

25 Temmuz 1925'de, Girit asıllı bir aileden, Sakız adasında doğdu. Çok küçük yaşta müziğe başladı. Çocukluğu değişik taşra kentlerinde geçti. Bunlardan birinde, Tripolis'te, 1943 yılında işgalci Mussolini askerlerince bir süre için tutuklandı. Az sonra, Atina'ya geçti ve Ulusal Direniş Gençlik Örgütü (EPON)'a katıldı. 1947 ve 48 yıllarını tutuklu olarak Makranisos sürgün kampında geçirdi.

1950'de Atina konservatuvarını bitirdi ve 1954'de Paris Konservatuvarına yazıldı. 1962'ye kadar Avrupa'da müzik çalışmalarını sürdürdü. 1960/62 yıllarında, ozan Yannis Ritsos'un şiirlerinden bestelediği "Epitafios" şarkı dizisiyle, Yunanistan müzik dünyasında yeni bir dönem açtı.

Yunanistan'a döndükten sonra, Atina Küçük Orkestrasını (1962) ve Pire Müzik Kurumu'nun (1964) kurdu, alanlarda ve mahallelerde halka yönelik konserler verdi.

1963 yılında, aşırı sağcılar tarafından öldürülen ilerciyi milletvekili ve barış savaşçısı Lambrikis'in (Ölümüz, «Z») adını taşıyan 70.000 üyeli Demokrat Gençlik Örgütü'nü kurdu. Ertesi yıl, Birleşik Şel Parti (EDA)'dan milletvekili seçildi. 21 Nisan 1967'de, albaylar darbesiyle illegalliteye geçti. Gizlendiği Atina'da Yurtsever Cephe Örgütü'nü kurdu ve Cunta'ya karşı ilk direniş bildirisini yayımladı. 4 ay sonra, Ağustos 1967'de yakalandı ve Nisan 1970'e kadar, birçok cezaevi, sürgün kampı ve askeri hastanelerde tutuklu olarak kaldı.

Cunta ilk günden şarkılarını yasakladı. Dünya demokratik kamuoyunun baskısı karşısında, kara albaylar, Teodorakis'e 13 Nisan 1970 günü yurt dışına çıkış izni verdi. Bundan sonra, Cunta'nın çökü-

ger bestecilerin besteleri, halk direnişinin simgeleri oldu.

Bunlar tüm yasaklara karşın, yurdun her köşesinde çalınıyor, söyleniyor, diktatörlüğe karşı verilen savaşımın mesajlarını dört bir yana yayıyor, halkı yürekendiriyordu.

Birçok yazar, yönetmen, besteci ve diğer sanatçı, örneğin Çağdaş Sinema Dergisi gibi dergilerde, yayınevlerinde, müzik klüplerinde kümelenerek, ilk başlarda biraz temkinli, sonraları daha yürekli ve en sonunda kararlı bir biçimde, sanat-

konuştuk.

sal eylemlerine, elbette üstü kapalı, ama kolayca gözlenebilen, anti-diktatoryal nitelik verdiler.

Yanısıra, cuntaya karşı açıkça direniş eylemleri de az olmadı. Örnek vermek gerekirse: Cunta yönetiminin ödülleri reddetmek, cuntanın uluslararası alanda propagandasını yapan etkinliklere katılmamak, cunta yanlısı tutumu ve kararlara rolüyle bilinen Ford Vakfının burs-

Tia Tiv. Türk
larını kabul etmemek...
Yunanistan halkının savaşımına, sanatçıların başka bir katkısı da, "siyasi tutuklulara özgürlük" imza kampanyaları oldu.

Bunda, başka, demokrat yazarlara, sanatçılara ve aydınlara yönelik açılan davalarda, mahkeme salonları, örgütlü, illegal, diktatörlük karşıtı savaşımın sesini duyurduğu kürsülere dönüştürüldü.

YE POSTASI
Kasım 1973'teki Politeknik ayaklanmasına çok sayıda sanatçının katılması dışında, cuntaya karşı aydınlar tarafından indirilen en önemli darbelerden biri de (Politeknik olayları öncesi dönemde) Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan ozan Yorgos Seferis'in "Cunta'nın Yunanistan halkını zorla susturması üzerine, şişir yaralanmış yitirmeye başladım" biçimindeki açıklaması oldu.

Bir kitap

Ceviren: S. KORVER

BARISI KİM TEHDİT EDİYOR?

Dünyamızda bugün, savaş tehlikesini önleme, silahlanma yarışını durdurma sorunu, yaşamak isteyen herkesi ilgilendiriyor. Ancak savaşa karşı olmak, tutarlı bir barış savaşçısı olmak için sadece "barışı sevmek" yeterli değil.

Günümüzde emperyalizm, giitk-
çe büyüklen bary hareketini zayıfla-
mak için karşı-propagandayı, özellikle
le anti-Sovyetizmi, bir haç seferi bi-
çiminde yürütüyor. Çarpıtmaları ve
yalanlara dayanan Sovyet askerleş-
tirmesini, "Sovyet tehdidi" ve
NATO'nun askeri alanda geri kaldığını
savları arkasına gizlenerek, "baryn-
koruyabilmek için daha çok silah gere-
ki" tezini işliyor. Böyle basından
radyosuna ve televizyonuna kadarda
emperyalizmin kitle iktisatı aracı

Kitapta bu tür bilgiler dört bölüm halinde sunuluyor. 1. bölümde Pentagon ve NATO'nun, Sovyetler Birliği'nin dış politikası ve askerel üstünlüğü üzerine yaptığı değerlendirmeler ve bunların gerçeklere ne kadar aykırı olduğu sergileniyor. Silahlanma yarışının başını kimin çektiği sorusu vanıtlanıyor.

2. bölümde ABD silahlı güçlerine ait veriler sunuluyor. ABD savaş sanayiinin, askerel kurumlarının önemi, ABD militarizminin parasal kaynakları ve ABD askerel stratejisinin dünya barışını nasıl tehdit ettiği konuları üzerinde duruluyor.

3. bölümde, NATO ve Varşova Paktı'nın genel silahlı güçleri ve deniz güçleri kıyaslamalı bir biçimde ele alınıyor.

4. bölümde, Sovyetler Birliği ve ABD yönetimlerinin silahsızlanma ve silahların sınırlandırılması görüşmelerindeki karşılıklı tavırları inceleniyor.

Yetkin Sovyet organlarının titiz çalışmalarıyla gerçekleştirilen bu kaptta, Sovyet organlarınca sağlanan verilerin dışında Londra Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün ve ABD resmi kaynaklarının verileri de kullanılmıştır.

Fiyatı 15 Fransız Frankı olan kitaptan satın almak isteyenler, Çağ Yayınları, 23, rue Faidherbe, 75011 Paris, Tel: (1) 3724328 adresine başvurabilirler.

Sinema sanatı en büyük ustalarından

birini yitirdi:

83 yaşında öldü

Sinema sanatı, içinde bulunduğumuz çağda, hakim sınıfların çıkarları doğrultusunda yığınları uyuşturmak için kullanılıyor. Gerek ülkemizde gerekse Avrupa'daki gösterilen filmlere bir göz atmak yeter.

Ancak bunların yanısıra namuslu film çalışanları da var. İşçi sınıfına, sömürülen halkın savaşına katkıda bulunan. Bunların birisi de Luis Bunuel. Bunuel elli yılı aşkın bir süre sürekli ticari sinemaya karşı savas verdi.

22 Şubat 1900 yılında Aragonien/İspanya'da doğan rejisör, bir tüccarın oğludur. Saragossa'daki bir yatılı lisede eğitim gördükten sonra 1920 yılında üniversite öğrenimi için Madrid'e gider. Burada Salvador Dali ve Federico Garcia Lorca ile arkadaş olur.

1928 yılında Fransa'da, üzerinde hala tartışılan *Andulusya Köpeği* isimli filmi çevirir.

1932 yılında İspanya'ya geri dönen Luis Bunuel, ilk sosyal eleştiri filmi olan "Las Hurdes" belgeselini çekti. Andalusya tarımlarının güncel çilelerini anlatan bu filmi ile sürrealist düşüncelerine bir son vererek gerçekçi anlatıma geçti.

— İspanya iç savaşı döneminde "Cumhuriyetçiler" adına Paris ve New York'da diplomat olarak görev alır.

Franco diktatörlüğü galip gelince ABD'ye sığınma durumunda kalır. Salvador Dalí'nin McCarthy'e "*Bunuel komünisttir*" şikayeti üzerine, Bunuel'in ABD'de film çalışmaları yasaklanır.

Tek çözümünü Meksika'ya göç etmekte bulunan Bunuel bir kaç küçük film çalışmasından sonra, Meksiko City fakir mahallelerindeki gençlerin yaşamını konu eden "*Los Olvidados*" serisinin çekimini bitirir.

Arkadaşı Lorca'nın "Bernarda Alba'nın Evi" adlı yapımini sinemaya uyarlar. "Viridiana" filmi ile Cannes'da "Altın Palmiye" ödülü kazanmasına rağmen, hükümet ve kilise ile aralarına tekrar anlaşmazlıklar girer. "Borjuvazinin Gizli Sevimliliği" adlı film ile Oscar ödülünü kazanır.

Bunuel'in filmieri, ülkesi İspanya'da da *"kamu çıkarları için zararlıdır"* gerekçesiyle yıllarca yasaklandı. Yaşamı boyunca vatani onur kabul edemedi. Geçen yıl yazdığı anı-larında bu durum ile acı acı alay eder.

Bunuel yaşamı boyunca özgürlükten yana oldu, burjuvaziye, onun değerlerini eleştirdi. Film dünyasının büyük adlarından Bunuel'e sinemaseverler saygı borçludurlar.

MUSTAFA

HAYRULLAHOĞLU

Kaset

Fiyatı 10.-DM
İsteme adresi: Şeref Yıldız
Box-3066
14103 Norsborg/
Sweden

Postgiro 84202-1
105 06 Stockholm/Sweden

ABD'nin uluslararası gerginliği artırma çabalarının son örneği

Güney Kore uçağının Sovyet hava sahasını ihlali önceden planlandı

● Olay konusundaki ilk açıklamaların CIA tarafından yapılması kadar, verilen bilgilerdeki karanlık noktalar da dikkati çekti. Öte yanda, uçağın işkalları sönmüştü ve Sovyet uçakları tarafından yakılan hiçbir uyarıya yanıt vermedi.

ABD Dışişleri Bakanı Shultz, 1 Eylül'de yaptığı bir açıklamada ise New York'tan Güney Kore'ye gitmekte olan Güney Kore Hava Yolları'na ait 269 yolcu taşıyan Boeing 747 uçağının Sahalin adası üzerinde Sovyet jet uçakları tarafından düşürüldüğünü iddia etti.

Henüz hiçbir izine rastlanmayan uçağın arama çalışmaları Sovyetler Birliği, ABD ve Japonya tarafından sürdürülürken, ABD anti-Sovyet kampanyayı yükselterek, olayı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne getirdi. Shultz'un ardından bir demec veren Reagan da olayı bir terör eylemi olarak niteleyip, Sovyet-

● ABD uçaklarının bu bölgede Demokratik Kore'nin hava sahasını yüzlerce defa ihlal ettikleri gerçeği ortada iken, bu olayın da Cenevre'de sürdürülen silahsızlanma görüşmelerinin başlamasına beş gün kala olması ayrıca dikkat çekici...

ler Birliği'nin dünyaya hesap vermesini istedi.

Gerek olay konusunda verilen bilgiler, gerekse ABD'nin olayın ardından giriştiği kampanya, Amerikan yönetiminin, olayı uluslararası bir sorun haline getirerek, Sovyetler Birliği ile ilişkileri gerginleştirmeyi ve özellikle silahsızlanma görüşmelerini bağıntalamayı amaçladığını gösteriyor. Ayrıca, Güney Kore'ye ait olmasına birlikte, bu ülkenin olayın başından beri pasif davranması ve hiçbir girişimde bulunmayacağını açıklaması da dikkati çekti.

Olay nasıl oldu?

31 Ağustos'u 1 Eylül'e bağlayan gece kimliği belirlenemeyen bir uçak, uluslararası uçuş hattından 500 km. kadar ayrılp, Sovyetler Birliği hava sahasına girdi. Sahalin adası ve Okhotsk Denizi üzerinde uçtu. Uluslararası uçuş kullarının çizgeneyi kaçır hiçbir işk yaktı, Sovyet Uçuş Kontrol Servisi'nin telisi sinyallerine hiçbir yanıt vermedi ve kendisi de bağlantı kurmak için hiçbir caba sarfetmedi. Uluslararası hava kurallarının ihlal ederek Sovyet hava sahası içinde ilerlemeye sürdü. Bu süre içinde Sovyet uçakları normal sinyallerini kullanarak uçağa ilişkin kurmay ve onu en yakın hava alanına indirime çalıştı. Uçak bunları dikkate almayınca Sa-

halin adası üzerinde bir Sovyet uçağı idli mermi kullanmak uyanı attı yaptı. Bundan kısa bir süre sonra uçak, Sovyet hava sahasını terk ederek Japon denizi yönünde uçuşuna devam etti. On dakika süreyle telis araçlarının izleme bölgesinde kaldikten sonra da izlenemeyerek kayboldu.

Sovyetler Birliği ne diyor?

Olay konusunda ilk açıklamaların CIA tarafından yapılması ilgi çekici bula Sovyetler Birliği, ABD tarafından verilen diğer bilgilerden de uçuşun niteliği ve hatının bir rastlantı olmadığı düşünülmesi yolacığına bilerek şöyle dedi: "Amerikan tarafının sadece Sovyet sınırlarının ihlalı konusunda değil, uçağın tüm uçuşunu büyük dikkatle izlediklerini gösteren bilgiler vermesi de dikkat çekicidir. Eğer uçuş, silvi bir uçağın alışımsız ve devamlı kontrol altında bir uçuşu ise, o zaman Sovyet hava sahasının ihlalinin sona erdirmesi ve uçağın uluslararası uçuş hattına döndürülmesi için ABD tarafında gerekli bilgilere vermede gecikmedi. Sovyetler Birliği ne çeşitli çirkin saldırılar yöneltti ABD'li yetkililer neden olay sırasında Sovyetler ile ilişkileri gerçip ucuş hakkında gerekli bilgilere vermede gecikmedi? Yeterli zaman olduğu halde her iki ölem de alınmadı.

Burada Sovyet amir- larının, özellikle de Doğu Sınırlarının Amerikan uçakları tarafından ihlal edilmesini ilk defa

Türkiye Postası

15 GÜNLÜK GAZETE SAYI: 13 9 Eylül 1983

"Uçak" gürültüleri neyi boğmayı amaçlıyor?

Filiz KARDAM

1 Eylül Dünya Barış Günü'nün ertesi günü ABD'nin tüm dünyaya duyurduğu "uçak" olayı, Asya'nın Doğu'sunda, ABD'nin özellikle Japon adaları ve Güney Kore'de önemli silah depolarının ve askersiz üslerinin bulunduğu kritik bir bölgede meydana geldi. Sovyetler Birliği'nin de önemli askersiz tesislerinin bulunduğu bu bölgede ABD, casusluk faaliyetlerini adet haline getirmişti. Güney Kore ile ABD arasındaki askersiz işbirliği ve bölge halklarına gözdağı veren ortak manevralar uzun yıllardır yürütülmekteydi. ABD uçakları Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin hava sahasını 1981 yılında 200, son 90 defa sekiz ay içinde ise en az 100 kere ihlal etmişlerdi.

Uçak olayına ilişkin ilk açıklamalar Güney Kore tarafından değil de, CIA tarafından yapıldı. Açıklamalar yanıt bekleyen pek çok soruyu da beraberinde getirdi. Olayın, tam da Avrupa'nın ve dünyanın kaderini tayin edecek silahsızlanma görüşmelerinin birkaç gün öncesine rastlayan titiz zamanlaması, verilen bilgilerin açık bıraktığı noktalar ve olayın meydana geldiği bölge düşünüldüğünde, masum yolcuları da taşıyan bu uçağın hiç de öyle "masum" bir işlevi olma- dığı ortaya çıkıyor. Ortada, masum insanların da felaketine yol açmayı göze alan planlar bir hava ihlali vardı.

Olayın açıklandığı anda bağlantılı Sovyet aleyhtarlığı kampanya da bu kezni güçlendirdi. Bir süredir basın-yayın organlarında kendisinin sadece roketleri, bombardman uçakları, uçak gemileri ve askersizleri söz ettiren ABD yönetimi, bu seferde insan hakları savunucusu olarak ortaya çıktı. Dışiş-

mek niyetindeydi. Bu tür kaba provokasyonların, sahte insan hakları kampanyalarının, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler konusunda çarpıtılmış bilgilere dayalı "Haçlı Seferleri"nin ise tek bir amacı vardı: Terör! Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist ülkelerin yönettiği konusunda dünya halklarını ikna etmek. Ve böylece emperyalizmin kabe kuvvet politikalarını, olağanüstü siyahlama harcamalarını, savaş harzıklarını haklı çıkarmak.

ABD bu olayı istediği gibi değerdirebilecek mi? Dünya barış hareketini bir adimcik da olsa geri- letebilecek mi? Avrupa'daki mütte- fiklerini, yeni yerleştirilecek roketler konusunda daha da baskı altına alabilecek mi? Dünya barışı savunmakta kararlı olan herkesin bu sorulara yanıtı "hayır" olmalıdır.

Kuşkusuz, dünyada ilişkilerin gerginleşmesinden yararlan, dünya kamuoyunu bu yönde etkilemeye çalışan gerici güçler, bu olaydan da azami yarar sağlamaya çalışmak için ellerinden geleni yapacaklardır. Ancak, ABD'nin böyle askersiz gövde gösterileri yaptığı, Lübnan'da bizzat çatışmalara katıldığı, Latin Amerika'da ve dünyanın dört bir yanında terör dayalı tüm rejimlerin baş destekçisi olduğu günümüz koşullarında, bu çevrelerin ikna edici olması mümkün değildir. Kaldı ki, ABD'nin müttefikli kimi NATO ülkelerinin bile tavı temkinli olmsu, olayın uluslararası ilişkileri etkilememesi yönünde uyandırdı bulun- mak gereğini duymuşlardır. Dünya barış güçlerinin baskısı ile, ABD, silahsızlanma görüşmelerinde olumsuz tavını sürdürebile, gör- gürme masasına oturma gereğini duyacaktır.

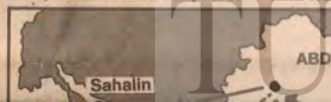
Olay, Avrupa'ya orta menzilli ro-

YANIT BEKLEYEN SORULAR

Boeing 747 sadece sıradan bir yolcu uçağı idi ise, uçuşu niçin CIA tarafından edim adım izlen- di?

ABD tarafından bu denli dikkatle izlenen uçak, normal rotasında 500 kilometre kadar sapmış görüldüğü halde 25 saat boyunca niçin hiç uyarılmadı?

Normal rotası dışında uçuşu konusunda Sovyet uçakları tarafından uyarılmasına rağmen Boeing 747'den niçin hiç bilgen-

konusunda Sovyet uçakları tarafından uyarılmasına rağmen Boeing 747'den hiçbir bir tepki gelmedi? Uçak hiçbir Sovyet uçaklarıyla bir ilişki kurmayacağı mı? Sistemlerinde herhangi bir bozukluk var idi ise, o arada Tokyo kontrol kulesi ile bağlantıyı nasıl sürdürülebildi?

Boeing 747 sadece normal bir yolcu uçağı idi ise, uçağın 2,5 saat boyunca Sovyet hava sahasını ihlal ettiğini izlediği halde ABD, olası bir felaketi önlemek için neden Sovyetler Birliği ile bir ilişki kurup gerekli bilgileri vermeye çalışmadı?

Sovyetler Birliği Avrupa'daki roketlerinin önemli bir kısmını imha etmeye hazır!

27 Ağustos'da Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri ve Devlet Başkanı Y.Andropov, Cenevre'de 6 Eylül'den itibaren yeniden başlayacak olan silahsızlanma görüşmelerine yeni bir öneri getirdi. Bu öneriyi göre Sovyetler Birliği, Batı Avrupa'ya yeni ABD roketleri yerleştirilmediği takdirde, Avrupa'daki orta menzilli roketlerin sayısını İngiliz ve Fransız roketlerinin sayısına indirecek, bu sayının dışında kalan roketlerini ise imha edecek. Imha edilecek roketler arasında Sovyetler Birliği'nin SS-20'ler diye tanınan modern roketlerinin bir kısmı da yer alıyor.

Bu durumda Sovyetler Birliği Avrupa'daki 514 orta menzilli roketinden 350 kadarını imha edecek. Ayrıca Andropov bu roketlerin hiçbirisinin Çin'e karşı Uçak Doğru'ya yerleştirilmeyeceğini de vurgulayarak, Çin'in de silahsızlanma görüşmelerinde aktif tavır alınmasını istedi.

Yeni öneri, Cenevre görüşmelerinin içinde bulunduğunda kurtarılarak kurtaracak önemli bir adım olarak dünya kamuoyunda olumlu yankılara yol açtı.

Bir adım daha ileri

Hatırlanacak üzere Andropov, Avrupa'ya yeni ABD roketleri yerleştirilmediği takdirde Sovyetler Birliği'nin de roket sayısını İngiliz ve Fransız roketlerinin sayısına indireceğini söylemişti. O zaman ABD ve NATO çevreleri Sovyet-

ler Birliği'nin Avrupa'dan söktüğü roketleri Urallar'ın arkasına taşıyacağı iddiasını ortaya atarak öneriyi ciddiye almışlardı. Son öneri bu tür iddiaların ortaya atılma olanaklarını da ortadan kaldırdı. Ancak Reagan yönetimi, öneriyi "Avrupa barış güçlerini etkileme yönünde bir propaganda gösterisi" olarak değerlendirip soğuk bir biçimde karşıladı. Görüşmelerin yeni bir turunun başlayacağı dönemde, anlaşma yönünde iyi niyetler taşımadığını göstermiş oldu.

Geniş destek

DDR Devlet Başkanı Erich Honecker tarafından büyük destek gören öneri, Federal Almanya'da SPD'li politikacılar arasında da olumlu yankılara yol açtı. SPD yöneticileri, "arkın ABD'nin görüşmelerde esneklik gösterme zamanı gelmiştir" diyerek Kohl hükümetinden ABD'ye baskı yapmasını önlemeye talepte bulundular.

Geçtiğimiz günlerde Federal Almanya SPD millivetkileri ile DDR Halk Meclisi'nden bazı üyeler arasındaki görüşmelerde de bu konu üzerinde duruldu ve barışın sağlanması yönünde iki Alman devletinin sorumluluğu vurgulandı. Her iki taraf da, roketler yerleştirilmeye başlandıktan sonra görüşmelere anlaşma-ya varmanın bütünlüğünü zorlaşacağından hareketle, "roketler yerleşene, görüşmeler sürmüldü" diyorlar.

rafından ihlal edilmesinin ilk defa rastlanan bir olay olmadığını hatırlatmak gerekliydi. Bu nedenle ABD hükümeti bir çok defa protesto edilmisti. Bu bilgiler ışığında, bu sınır ihlalinin önceden planlanmış bir eylem olarak değerlendirilmesi gerekiyor. Sivil uçak örtüsü altında belli casusluk eylemlerinin gerçekleştirilebileceği açıkça düşünülmüştür".

tim, bu seferde insan hakları savunucusu olarak ortaya çıktı. Dışişleri Bakanı Shultz ve Başkan Reagan en ciddi ve en endişeli ifadelerini takınarak, bu "terör eylemi"nin hesabının sorulmasını istedi. Hemen ardından savrulan misilleme tehditleri ise, Reagan yönetiminin gerçek niyetini iyice açığa çıkardı. Reagan yönetimi dünyanın pekçok yerinde, özellikle Ortadoğu'da, yıllardır İsrail aracılığıyla sürdürdüğü gibi insanların felaketi temelinde bir dış politika yürütmeyi planlıyordu. Olayı, iki ülkenin, Güney Kore ile Sovyetler Birliği'nin arasındaki bir olay olmaktan çıkıp, uluslararası bir sorun haline getir-

tiydi.

Olay, Avrupa'ya orta menzilli roketlerin yerleştirilmesinin protesto edileceği önmüzdüğü sonbaharın, gerçekten "sıcak" geçeceğini gösteriyordu. "Sıcak" sonbaharda dünya barışının en güçlü bir biçimde savunulmaya hazırlanan Avrupa barış güçleri, gerilimin büyüklü-küçüklü her türlü provokasyonuna da hazır olmalıydılar. ABD'nin, dünyamızda tutarı ve kalıcı bir barış sağlanmasını için çalışan insanların güçlü sesini, "uçak" gürtüllülerine, görünenin denizaltı hikayelerine boğmasın, bu uğurda masum insanların felaketi ne de göze almasın izin verilmemelidir.

Şili'de diktatörün sonu yaklaştı

Son eylemlerle birlikte Şili'de muhalefetin örgütlenme düzeyi de yükseldi. Bir süre önce Hristiyan Demokratlar, sosyalistler, sağ cumhuriyetçiler, sosyal demokratlar ve radikallerin meydana getirdiği "Demokratik İttifak"ın kurulmasından sonra, Ağustos ayının 30'unda da soldaki dört parti'nin bir araya geldiği açıklandı. 11 Eylül 1973 tarihinde bu yana yapılmamış olan ve Başkan Allende döneminde "Unidad Popular" meydana gelen bu partiler, Şili Komünist Partisi, Sol Hristiyanlar, MAPU ve Sosyalistler'in bir bölümünden meydana geliyor. Soldaki güçlerin örgütlülüğü düzeyi, örgütlü direniş katabildikleri yollar ve Pinochet'e karşı çıkan burjuva partilerin bu muhalefetin sürdürmeleri, diktatörün rejiminin çöküşüne belirleyici rol oynamayacak.

Dünya demokrasi güçleri Şili'deki olayları, pasif gözlemler olarak izlemiyorlar. 10 yıldır süren zulüm ve yoksulluğa son verne kararlılığında olan Şili halkıyla dayanışma, önmüzdüğü dönemde Avrupa baş güçlerinin toplantılarında da özel dikkat çekilen konulardan birinin oluştura- cağı. Türkiye'de 12 Eylül'ün yıldönümünde protesto gösterilerini Şili halkıyla dayanışmayı Türkiye'de demokrasi güçleriyle dayanışmaya birlikte güncellecekler.

ceği belirtiliyor. Hristiyan Demokratlar arasında bazı liderlik kavgalarının çıkacağını uman Pinochet, burjuva muhalefetinin en güçlü kadını bu yolla zayıflatmayı hesaplıyor. Öte yanda, analarında solun önemli kısıle-ri ve özellikle de komünistlerin yer aldığı bazı sürgüncülerin geri dönmeye izin vermemek amacıyla İçişleri Bakanlığı'nın bir liste hazırladığı da bildiriliyor.

Diktatör Pinochet, taktik bazı manevralara terörle dayalı iktidarını sürdürmeye daha ne kadar devam edebilecek? Şili halkı son dört protesto gününde gösterdiği kararlı duruşu sürdürüp, daha güçlü ve daha geniş birliktelik içinde diktatörün rejimine son derbeyi vurmaya hazır mı?

ABD ve NATO'ya göre Fransız ve İngiliz roketleri hem var, hem yok!

Cenevre görüşmelerini çıkmaza sokan kim?

● Eğer Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin, Polonya'nın ve Çekoslovakya'nın kendi atom roketleri olsaydı, ABD ne yapardı? Bunun hesabına katılmasına razı olacak mıydı?

6 Eylül'de tekrar başlayacak olan Cenevre silahsızlanma görüşmelerinde bu kez de sonuç alınmazsa, NATO ülkeleri Batı Avrupa'daki beş ülkeye Pershing-2 ve Cruise roketlerini yerleştirmeye başlayacaklar. İngiltere'ye yerleştirilecek olan Cruise roketlerinin başlıklarının bir kısmının Welford Hava Üssüne daha şimdiden getirildiği söyleniyor. Federal Almanya'ya yerleştirilecek olan Pershing-2 roketlerinin ise yerlerinin saptandığı ve 15 Aralık'a kadar bir kısmının yerleştirilmiş olacağı biliniyor.

NATO, Aralık 1979'da aldığı "İkili Karar"da, bir yandan ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki silahsızlanma görüşmelerinin sürdürülmesini öngörürken, öte yandan da bu görüşmelerden 1983 yılına kadar bir sonuç alınmazsa ABD roketlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesini kararlaştırmıştı.

30 Kasım 1981'den beri Cenevre'de süren orta menzilli atom silahları konusundaki görüşmelerden bu güne kadar bir sonuç alınmadı.

Cenevre'deki görüşmeleri çıkmaza sokan kimdi? ABD mi, yoksa Sovyetler Birliği mi? Yeryüzünde yeni bir silahlanma anaforsunu başlatılacak olan ABD roketlerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesinin eşliğinde, şimdi bütün dikkatleri üzerinde toplayan temel sorulardan biri de bu oluyor.

Roket "tekeli"

ABD ve NATO ülkeleri, Sovyetler Birliği'nin Avrupa'da orta menzilli roketler alanında üstünlüğe sahip olduğunu, hatta bu alanda "tekeli" bile sayılabileceğini ileri sürdüler. Sovyetler Birliği'nden gelen önerileri reddetmeleri de, kendi getirdikleri "çözüm" önerileri de hep bu iddiaya dayandırıldı.

● ABD ve NATO, silahsızlanma görüşmelerinde Fransız ve İngiliz roketlerinin de hesaba katılmalarına karşı çıkıyor. Oysa bu silahlar Hiroşima'ya atılan bombanın yüzlerce katıdır.

1983 yılı başlarında Avrupa'da orta menzilli nükleer silahlar

Sovyetler Birliği	
Karadan atılan roket	496
Denizden atılan roket	18
Nükleer bombardıman uçağı	461
Toplam	975

ABD	
Karadan atılan roket	-
Denizden atılan roket	-
Nükleer bombardıman uçağı	723

İngiltere	
Karadan atılan roket	-
Denizden atılan roket	64
Nükleer bombardıman uçağı	55

Fransa	
Karadan atılan roket	18
Denizden atılan roket	80
Nükleer bombardıman uçağı	46

Toplam: 986

Kaynak: Military Superiority-A Dangerous Obsession (Askariyet Üstünlük Tehlikeli bir saplantı), Novosti Press, Moskova, 1983, s.18.

"Sovyet üstünlüğü" hesabı

"NATO nükleer potansiyelinin bir parçası ve tamamlayıcısı" olarak değerlendirilmekte, hatta Sovyetler Birliği'nin İngiltere'nin savunma gücünü dikkate alması gerektiği önemle vurgulanmaktadır.

Fransa Cumhurbaşkanı F. Mitterand da bu konuda "Atlantik Birliği içinde ABD'nin sadık bir müttefiki olarak Fransa'nın nükleer gücünün müttefiklerin ortak savunma gücünün önemli bir parçası olduğunu" söylemektedir.

Oysa, Cenevre görüşmelerine gelince, iş değişmekte, bu sefer İngiliz ve Fransız atom roketlerinin NATO'dan tümüyle "bağımsızlığı" ilan edilmekte ve bu ülkelerin kendi karar yetkileri konusu ön plana çıkarılmaktadır.

● NATO ülkeleri ve özellikle ABD tarafından ileri sürülen ikinci bir iddia, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli SS-20 roketlerine karşılık İngiliz ve Fransız roketlerinin sadece stratejik savunma silahları olduğu, nitelikleri farklı olduğu için de birbirleriyle eşitlenemeyeceğidir.

Ancak bunun böyle olduğu kabul edilebile, bu durum Fransız ve İngiliz roketlerinin Sovyetler Birliği'ni hedeflediği ve bu ülkenin topraklarındaki hedeflere ulaşabilecek nitelikte oldukları gerçeğini ortadan kaldırır mı?

● NATO çevrelerinin bir diğer iddiası ise ABD ve Sovyetler Birliği'nin atom gücüyle kıyaslandığında İngiliz ve Fransız roketlerinin dikkate alınamayacak kadar önemsiz olduğudur.

Bu önemsiz (!) kısım, 162 roket, 100 kadar nükleer bombardıman uçağı, yaklaşık 500 savaş başlığı (bomba yükü)dür. Bu da NATO'nun Avrupa'daki nükleer gücünün dörtte birinden daha fazladır. Dahası, birkaç yüz tane Hiroşima demektir!

Kaldırı ki İngiltere ve Fransa kendi atom güçlerini hiç de önemsiz saymıyorlar. İngiltere eski Savunma Bakanı J. Nott'a göre, Trident-2 roketleriyle yüklü bir tek

ABD'ye göre İngiliz ve Fransız roketleri iki ege-men ülkenin bağımsız stratejik savunma silahlarıdır. Bunun için de bunların, Avrupa savunması ile hiçbir ilgisi yoktur. Oysa, bu ülkelerin de içinde olduğu NATO ittifakı çerçevesinde böyle birşey düşünülebilir mi? Eğer her NATO ülkesi "bağımsız" ve sadece kendisini korumakla yükümlü ise, o zaman bu askersel ittifak niçin ve nasıl varlığını sürdürebilmektedir? Yoksa NATO'da çifte standartlar mı geçerlidir?

Avrupa'da NATO üyesi üç ülke, ABD, Fransa ve İngiltere orta menzilli atom silahlarına sahip iken, nasıl oluyordu da ABD, Sovyetler Birliği'nin bu alanda "tekef" olduğunu ileri sürüyordu? Bu soru bugüne kadar yanıtını bulamadı.

ABD, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli roketler konusunda üstünlüğünü iddia ederken, NATO'nun Avrupa'daki atom gücünün önemli bir bölümünü, yani İngiliz ve Fransız atom roketlerini hesaba katmaya yanaşmadı.

● ABD'ye göre İngiliz ve Fransız roketleri iki egemen ülkenin bağımsız stratejik savunma silahlarıdır. Bunun için de İngiliz ve Fransız atom silahlarının Avrupa savunması ile, Avrupa'da nükleer güce sahip olmayan diğer ülkeleri korumakla ilgisi yoktur.

Oysa, bu ülkelerin de içinde olduğu NATO ittifakı çerçevesinde böyle birşey düşünülebilir mi? O zaman "NATO'nun varlığının önemi nedir", diye sormak gerekmez mi? Eğer her NATO ülkesi "bağımsız" ve sadece kendisini korumakla yükümlü ise, o zaman bu askersel ittifak niçin ve nasıl sürebilmektedir?

Kaldı ki, NATO anlaşmasının 5. Maddesine göre bu üyeler, herhangi bir mütefike saldırı söz konusu olduğunda bunı tüm üyelerle yönelmiş bir saldırı saymak ve birarada hareket etmek konusunda kendilerini bağlamışlardır. NATO'da çifte standartlar mı geçerlidir? İngiliz ve Fransız roketlerinin madem NATO'ya birliği yoktur, o zaman ABD Savunma Dairesi raporlarında İngiliz ve Fransız roketlerinden niye "Batı'nın nükleer gücü" olarak söz edilmektedir?

İngiltere ve Fransa açısından da durum böyledir. İngiliz hükümetinin resmi belgelerinde İngiltere'nin atom roketleri

gilleri eski Savunma Bakanı J. Nott'a göre, Trident-2 roketleriyle yüklü bir tek denizaltı, Sovyetler Birliği'nin önemli bir bölümünde 100'den fazla hedefi vurabilir. Fransa Savunma Bakanlığı'na göre ise, Fransız atom gücü, megatonla ifade ediliğinden, ABD ve Sovyetler Birliği'nin atom gücünün küçük bir bölümünü meydana getirmekle birlikte, imha gücü açısından, "elasi bir saldırıya" durdurmak ve caydırmak için yeterlidir.

Nükleer bombardıman uçakları da hesap dışı

Fransız ve İngiliz roketlerinin yanı sıra ABD, orta menzilli atom bombası yüklü 700 kadar Amerikan bombardıman uçağının da görüşmelerde hesap dışı bırakılması gerektiğini savunuyor. Bombardıman uçakları, Avrupa sularında ya da Akdeniz'in Avrupa'ya çok yakın bölgelerinde görevli altı kadar ABD uçağı gemisinin bulunuyor. ABD, bu bombaların karadan çıkışı olmadıkları, yani roketlerden değil de uçaklardan atıldıkları gerekçeyle hesap dışı bırakılmalarını istiyor.

"Bir insan için roketten atılan bir nükleer bombanın tarafından öldürülmekle, savaş uçağından atılan bir bomba sonucu ölmek arasında ne fark olabilir?"

Geçtiğimiz Nisan ayı başındaki basın toplantısında Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Gromyko, ABD'nin iddialarının gerçek olduğunu bu soru ile açıkladı. Ayrıca, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan bombaların uçaklar bırakmamış mıydı?

ABD'nin Batı Avrupa'ya yerleştirmeyi planladığı Pershing-2 roketleri, 2500 kilometrelik bir menzile sahip olup, hedefe isabet gücüleri de çok yüksektir. Pershing-2'ler atıştan 5-6 dakika sonra Sovyetler Birliği'ndeki hedeflerine ulaşabilirler. NATO'ya bağlı birçok Avrupa ülkesine orta menzilli roketlerinin yerleştirmek isteyen ABD'nin bu dayatması, Avrupa'nın güvenliğini kaygısıyla ortaya çıkmıştır. Tersine ABD, Sovyetler Birliği'ne karşı bir saldırı durumunda kendi topraklarına yönelecek karşılıklı etkisini azaltmak istemektedir. ABD bu roketleri, Sovyetler Birliği'nin uluslararası balistik roketlerine ve Batı bölgelerindeki diğer yaygın saldırı hedeflerine karşı saldırı amacıyla kullanmak istiyor. Avrupa'ya 572 yeni ABD roketinin planlandığı şekilde yerleştirilmesi durumunda NATO, Varşova Anlaşması ülkelerinin orta menzilli silahlarına kıyasla yüzde elli ve hatta nükleer savaş başlığı açısından daha da fazla üstünlük elde edecektir. Simdi her iki tarafın orta menzilli sistemleri birbirine yaklaşık olmakla birlikte, NATO'nunkiler yüzde elli oranında daha fazla başlık taşıyabilecek nielliktedirler. Yeni roketlerin yerleştirilmesiyle Avrupa'da nükleer saldırı teşareti NATO'nun lehine bozulmuş olacak, bu da ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki stratejik güçler dengisini de bozacaktır.

Ama ABD her nasıl oluyorsa, Sovyetler Birliği'nin Asya'daki orta menzilli silahlarının görüşmelerde hesaba katılması gerektiğini savunuyor. Oysa Asya'daki Sovyet roketleri, Japonya, Güney Kore ve Hint Okyanus'undaki ABD üslerine ve nükleer silah depolarına karşı Sovyetler Birliği'nin güvenliğini önlemeliydi. Bunların Avrupa ile hiçbir ilgisi yoktur. Dahası, ABD, Varşova Pakti'na ait orta menzilli olmayan taktik hava silahlarının da Sovyetler Birliği'nin gücüne dahil edilmemesi istedi.

Kim çıkmaza sokuyor?

Böylece Cenevre görüşmelerinde bugüne dek tartışılma iki ayrı yaklaşım üzerinden yürüdü:

1. Başta İngiliz ve Fransız roketleri olmak kaydıyla NATO'nun Avrupa'daki nükleer potansiyelinin önemli bir kısmını hesaba katmayan, buna karşılık Sovyetler Birliği'nin Asya'daki orta menzilli silahlarının da görüşmelerde dikkate alınmasını öneren ABD yaklaşımı.

2. Avrupa'da NATO'nun ve Varşova Pakti'nin tüm orta menzilli atom silahlarını hesaba katılmasını öneren Sovyetler

Birliği'nin yaklaşımı. Ancak Sovyetler Birliği İngiliz ve Fransız atom gücünün hesaba katılmasını önerirken, görüşme masasında taraf olmayan bu ülkelerin silah sayısının azaltılması yönünde herhangi bir öneriyi de bu görüşmelerde gündeme getirmiyor.

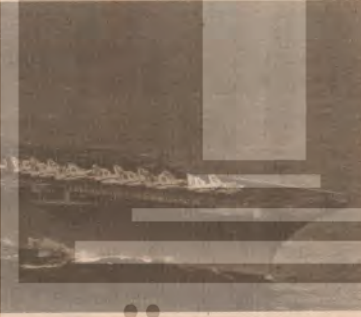
Bu temelden hareketle ABD ancak Sovyetler Birliği'nin orta menzilli tüm roketlerini imha etmesi koşulu ile Avrupa'ya yeni atom roketlerinin yerleştirilmesinden vazgeçebileceğini söyledi. "Ya da" dedi, "önce yeni roketleri (en azından bir kısmını) yerleştirelim, sonra karşılıklı azaltalım". Ve daha görüşmelerin başından beri niyeti sonuç almak değil, görüşmeleri uzatıp, Avrupa'ya yeni roketlerin yerleştirilmesini sağlamak olduğu için, Sovyetler Birliği'nin roketlerin ve atom başlıklarının sayısını eşit şekilde azaltma yönündeki bir dizi olumlu önerisini ciddiye almadı.

Bu koşullarda ABD'ye şöyle bir soru da yöneltilirdi:

Eğer Demokratik Alman Cumhuriyeti, Polonya ve Çekoslovakya'nın kendi atom roketleri olsaydı, ABD ne yapacaktı? Bunların hesaba katılmamasına razı olacak mıydı?

ABD Donanması'nın en büyük uçak gemisi ve dünya denizlerinde en büyük nükleer bombardıman uçağı taşıyıcısı olan "Nimitz", 40'li nükleer olmak üzere 80-105 arasında savaş uçağı taşıyabiliyor.

1972'den beri Atlantik'de ve Akdeniz kıyılarında ABD'nin gövde gösterisini yapıyor. Özellikle bu bölgedeki ben kalmış ülkelerin baskı altında tutulmayı amaçlıyor.

İlk yedi ayda enflasyon yüzde 19,1'e ulaştı

1983 yılında, enflasyon oranının son üç yılın en yüksek düzeyinde gerçekleşeceği kesinlik kazandı. Ticaret Bakanlığı'nın derlediği verilere göre (toptan eşya fiyatları endeksi), Ocak-Temmuz 1983 döneminde fiyatlar yüzde 19,1 oranında artış gösterdi. Oysa, 1981 ve 1982 yılının üç döneminde fiyatlar sırasıyla yüzde 14,4 ve yüzde 14,2 oranında artış göstermişti.

Öte yandan, yine Ticaret Bakanlığının yaptığı açıklamaya göre, 1983'de yıllık enflasyon oranı (Temmuz 1982-Temmuz 1983) yüzde 30,2'e ulaşmış bulunuyor. Geçtiğimiz yılın üç döneminde, yıllık enflasyon oranı yüzde 25,3 olarak gerçekleşmişti. Uzmanların belirttiğine göre, elektrik, kömür, demir ve petrol gibi ürünlerin fiyatlarına yapılan son zamlar, Temmuz ayı indekslerinde yer almadı. Bu nedenle, Ağustos ayı fiyat artışları ve enflasyon oranı Temmuz ayında gerçekleşen yüzde 1,8'tik artıştan daha yüksek olacak ve böylece, yıllık enflasyon daha büyük boyutlara ulaşacak.

Sanayi mallarının yüzde 88'i tekellerin kontrolünde

- Tekellerin kontrolünde olmayan ve fiyatları serbest rekabet koşullarında belirlendiği malların payı, toplam sanayi üretiminin ancak yüzde 12'sini oluşturuyor

Emekçilerin ulusal gelirden aldığı pay yarı yarıya azaldı

- 1975'de köylülerin ulusal gelirden aldıkları pay yüzde 31 iken, 1981'de yüzde 23'e, işçi ücretlerinin payı yüzde 20'den yüzde 11'e; memur maaşlarının payı yüzde 11'den yüzde 5'e düşürüldü.
- Sanayi ve hizmet kesiminin ulusal gelirden aldığı pay, 1975'de yüzde 38 iken, 1981'de yüzde 61'e yükseldi.

İşçi ücretlerine ilişkin resmi istatistikler ve gelir dağılımı araştırmaları, Cunta'nın üç yıldır uyguladığı yıkım politikasının en başta işçi sınıfına yöneltildiğini, işçilerin satınalma gücünün yarı yarıya düştüğünü gösteriyor. Devlet İstatistik Enstitüsü ve Sosyal Sigortalar Kurumu istatistiklerine dayanarak yapılan ücret araştırmasına göre, 1977 yılında 147 lira olan günlük gerçek ücret (1977 sabit fiyatlarıyla) 1983 yılına gelindiğinde yarıdan daha aşağı düşerek 71 liraya geriledi.

Ekonomik bunalımın derinleşmesiyle birlikte, 1978 yılından itibaren fiyat artışları ve enflasyon oranı ücret artışları önünde seyretmeye başladı ve bu durum, gerçek ücretlerin düşmesine neden oldu. Böylece, gerçek ücretler 1978'de yüzde 2,4 ve 1979 yılında da yüzde 10,8 oranında gerileme gösterdi. 1980 yılı başında yürürlüğe konulan "24 Ocak Kararları" ve bu kararlara aynen sahip çıkan Cunta'nın uygulamaları sonucu enflasyon yüzde 110'a tırmandırılarak, gerçek işçi ücretleri yüzde 31 oranında düşürüldü.

Cunta, işçi sınıfının sendikal haklarını gasp ederek, bir yandan işçileri aleyhine bozulan ücret dengelerini korudu; öte yandan da, ücret artışlarını sürekli enflasyon oranının altında tutarak gerçek ücretlerin daha da düşmesine sebep oldu. Nitekim, gerçek ücretler 1981 yılında yüzde 6,7; 1982'de yüzde 7,1 ve 1983 yılında da yüzde 8,7 oranında düşürüldü.

Gelir dağılımı alt-üst oluyor

Ekonomik bunalım, yüksek fiyatlar-

nayi kesimi kazanıyor. Bu kesimin ulusal gelirden aldığı pay 1975'de yüzde 38 iken, 1981'de yüzde 61'e yükseliyor.

• Esnaf ve zanaatkarların, orta kaimanların, orta ve küçük boy sermayenin yanı sıra, büyük boy sermayenin belli kesimlerinin bile yıkıma uğradığı bir ortamda, ulusal gelirden aslan payını alanlar, bir avuç banka, büyük ticaret ve banka sermayesiyle içiçe geçen büyük holdinglerden başkası değildir.

• Gelir dağılımı araştırmaları, 1982 ve 1983 yılındaki gelişmeleri gösteriyor. Cunta, 1982 ve 1983 yıllarında da uyguladığı politika ile işçilerin, köylülerin, memurların gelirlerini ve satınalma güçlerini daha da düşürdü, gelir dağılımını onlar aleyhine daha da bozdu.

• Sözgelimi, 1982-1983 yıllarında enflasyonun yüzde 30-35 dolaylarında seyrettiği bir ortamda, işçi ücretleri, memur maaşları ve tarımsal ürünlerin toplan fiyatları, ancak yüzde 20 oranında artırıldı.

Protestolar, iflaslar ve işsizlik

Cunta, üç yıldır uyguladığı ekonomik politikasıyla, Türkiye tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş boyutlarda yığınlar yıkıma uğrattı ve işsizler ordusuna bir milyon üzerinde insan katarak işsizler sayısını dört milyon sınırına da taşıdı. Cunta'nın uyguladığı ekonomik politikasının özet sonuçları şunlar oluyor:

• Cunta, iktidara el koyduğunda, Türkiye'de açık işsizlerin sayısı, 2 milyon 367 bin kişiydi. Cunta, açık işsizler ordusuna 1 milyon 198 bin kişi daha ek-

GERÇEK ÜCRETLERDEKİ DÜŞÜŞLER

Yıllar	Günlük gerçek ücret TL	Gerçek ücretlerdeki düşüşler %
1977	147	
1978	143	-2,4
1979	128	-10,8
1980	88	-31,0
1981	82	-6,7
1982	76	-7,1
1983	71	-7,8

ÖZLEM ÖZGÜR Gündem

iki tehlike

Son Demirel Hükümeti'nin güverneyi aldığı tarih, 25 Kasım 1979'dur. Oylamadan bir gün sonra, 26 Kasım günü, MESS Başkanı Turgut Özal İstanbul'dan tas-taraftı toplayarak, so-luğu Demirel'in evinde alır. Saatlerce süren konuşma, er-telesi gün iki kararla noktalılır: Birincisi, "24 Ocak Kararları" diye anılan ekonomik politikaların yürürlüğe konulmasıdır. İkincisi, ekonominin başına Turgut Özal'ın getirilmesi kararıdır.

Bu olaydan bir hafta sonra, 2 Aralık 1979 tarihinde Woodward'un başkanlığında IMF heyeti Ankara'ya gelir. Aslında gelen, Demirel'in de-yimiyle IMF değil, Pentagon'un, ABD yönetiminin ta kendisidir.

Nitekim, IMF'nin gelipinden kısa bir süre önce, Demirel tekellerin temsilcisi olan Intercontinental oteline bir toplantı yapar. Bazı işveren temsilcisi olan IMF'nin "yeşil ışık" yakmaması ve kredi vermemesinden yakınıması üzerine, Demirel baklağı ağzından çıkarır ve açık konuşur:

"Bunun boyleri, size çok açık söyleyeyim, IMF diye bir şey yoktur... Bu işler IMF'ye bağlı değil, ABD'ye bağlıdır" der.

1979'dan beri, Türkiye'ye büyük gücükler çıkaran IMF, bu sefer hiç mi hiç sorun olamaz? Çok kısa süren görüşmelerden sonra, "24 Ocak Kararları" konusunda anlaşılır bir görüşe varılır.

Türkiye'de üretilen sanayi mallarının yüzde 88'inin kontrolünde olduğu açıklandı. Marmara Üniversitesi Öğretim Görevlisi Doç. Atilla Bağcı'nın 26 bin firma üzerinde yaptığı araştırmaya göre, tekeliler tarafından üretilen ve sanayi üretiminin yüzde 88'inin oluşturan malların fiyatları, serbest rekabet koşullarında değil, firmaların kendi isteklerine göre belirleniyor. İlgili araştırmada, tekelilerin kontrolünde olmayan ve fiyatların serbest rekabet koşullarında belirlendiği malların payının, toplam sanayi üretiminin ancak yüzde 12'sini oluşturduğu belirtildi.

Yapılan araştırma, metale dayalı ve metal dışı sanayi malları üreten kesimlerin, tekelleşmenin en yüksek düzeyde ulaştığı sanayi kolları olduğunu göstermektedir. Buna göre, tekeliler metale dayalı sanayi üretiminin yüzde 92'sini ve metal dışı sanayi mallarının üretiminin de yüzde 91'ini kontrol etmektedirler.

● Tekelleşmenin en düşük düzeyde kaldığı sanayi kolu ise, tekstil konfeksiyon ve deri sanayiydirdi. Bu sanayi kollarında, yine de tekelier toplam üretimnin yüzde 77'sini ellerinde bulunduruyordu.

● İlgili araştırmaya göre, Türkiye'de üretilen sanayi mallarının yüzde 16'sı bir işletme ya da holding tarafından gerçekleştirilmektedir.

● Üretilen sanayi mallarının yüzde 18'i 2-3 tekel tarafından üretilmektedir.

Sanayi malları üretiminin yüzde 54'ü de, 3'ün üstünde firma ya da holding tarafından üretilmektedir.

ISO 1983'ü

"sıkıntılı yıl" ilan etti

İstanbul Sanayi Odası (İSO), ilk altı aylık verilere dayanarak 1983 yılını, 1981 ve 1982 yıllarına oranla "daha sıkıntılı yıl" ilan etti. İSO'nun yaptığı açıklamada, ulusal gelirde yıl sonunda ulaşılmış hedeflenen yüzde 4.8'lik büyümeye ulaşılamayacağı belirtilerek, büyüme hızının yüzde 2.9'da kalacağı söz sürüldü.

Dışsattın ve içi dövizi gırlarının, yıl için ilk altı ayda gidercek yavaşladığına dikkati çeken İSO yetkilileri, 1983 yılı programında öngörülen dışsattın ve içi dövizi gırlı hedeflerine ulaşılacağına söz söyleyerek, enflasyon oranının yüzde 30'u aşacağını belirtti.

Ekonomik bunalım, yüksek fiyat artışları ve Cunta'nın bunalım yılının sarfına yıkmaya politikası, büyük sermayenin dışında kalan toplumun tüm sınıf ve katmanlarını yıkıma uğrattı. Onların gerçek gelirlerini ve satınalma güçlerini düşürdü. Nitekim, ilam adımı Oktay Varlıer'ın yaptığı gelir dağılımı anarşması, bu gerçeğe çok açık bir biçimde ışık tutuyor:

● İlgili araştırmaya göre, 1975'de köylülerin ulusal gelirinden aldıkları pay yüzde 31 iken, 1981 yılına gelindiğinde yüzde 23'e düşüyor.

● İşçi ücretlerinin ulusal gelir içindeki payı 1975'de yüzde 20 iken, 1981'de yüzde 11'e düşüyor.

● Memur maaşlarının ulusal gelir içindeki payı yüzde 11 iken, 1981'de yüzde 5'e düşüyor.

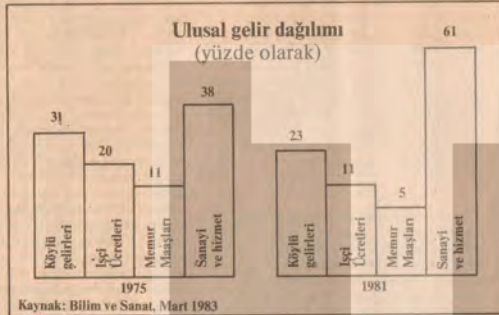
● Herkesin kaybettiği durumda, kazanan birileri vardır elbet. Herkesin kaybettiği ortamda, yalnızca hizmet ve sa-

367 bin kişiydi. Cunta, açık işsizler ordusuna 1 milyon 198 bin kişi daha ekledi ve işsiz sayısı 3 milyon 565 bin kişiye yükseldi.

1980 yılında 1142, 1981 yılında 2312 ve 1982 yılında da 2178 irli ufaklık şirket, bunalıma ve rekabete dayanamayarak iflas etti.

● Cunta'nın işbaşına gelmesinden sonra, binlerce ortaçaş sapı 180 işçi şirkete iflas ederek kepenkleri indirmek zorunda kaldı. Devlet Sanayi İşçi Yatırım Bankası'nın 5 Temmuz 1983 tarihinde yaptığı açıklamaya göre, geri kalan ve 450 bin ortaçaş sapı olan 235 işçi şirkete de batmak üzere.

● Protesto edilen senetlerin parasal değeri, 1980 yılında 61 milyar lira iken, bu rakam 1981'de 137 milyar ve 1982 yılında da 216 milyar liraya yükseldi. Milliyet gazetesinin 22 Ağustos tarihli sayısında yazıldığına göre, protesto edilen senetlerin parasal değeri, bu yıl 300 milyar liraya aşacak.

Dört kişilik bir aile için 95 bin liralık aylık gelire ihtiyaç var

● Bu miktar, 11 bin 157 lira olan aylık asgari ücretin yaklaşık dokuz katını oluşturmuyor.

Yapılan bir araştırmaya göre, büyük kentlerde iki çocuklu bir ailenin geçimini sağlayabilmesi için, ayda 95 bin liralık gelire sahip olması gerekmektedir. Bu miktar, 11 bin 157 lira olan aylık asgari ücretin yaklaşık dokuz katını oluşturmaktadır.

Milliyet gazetesinin 28 Ağustos tarihli sayısında yayınlanan İlgili araştırmaya göre, 30 bin lira ile en yüksek harcama kalemini kira ödemesi ve 28 bin lira ile de mutfak masrafları ikinci önemli ödeme kalemini teşkil etmektedir.

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin aylık ihtiyaç giderinin 7 bin 850, ulaştırma masraflarının bin 500, ısıtma ve aydınlatma giderlerinin de 5 bin 300 lira olduğu belirtildi.

hiçi miri sorun olmaz. Çok kısa süren görüşmelerden sonra, "24 Ocak Kararları" konusunda tam bir görüş birliği sağlandı.

Ancak, yılın ilk yarısını demek olan ve yalnızca ekonomide değil, sosyal ve siyasal yapılarda da ciddi düzenlemeleri öngören "24 Ocak Kararları"nın hayata geçirilebilmesi, sandığı kadar kolay değildi. Bir kere, onun bu türleriyle uygulanabilirliği, gerici bir diktatörün işbaşına getirilmesine bağlıdır. İkincisi, seçimler arifesinde bir Türkiye'de, "24 Ocak"ın bir diktatörlüğü getirmeden uygulanabilir yanlarını hayata geçirmeyi, Demirel göze alabilir miydi?

Demirel hiçbir seçim hesabı yapmadan, gözünü hiç kırpmadan, "24 Ocak"ın uygulanabilir yanlarını bir hayata geçirdi. Ve Demirel bu kararları alırken, hayata geçirirken, bugünkü Cunta'nın iyelerinin oluşturan generallerin tam bir "ölüm" ve desteği aldı. Bu konuda, Emin Çölaşan'ın "24 Ocak Bir Dönem Perde Arkası" adlı kitabında yeterli belge ve kanıt var.

Sonra, 12 Eylül geldi. "24 Ocak Kararları"nı, Demirel'in bıraktığı yerden generaller sürdürdü. Ve "24 Ocak"ın, yalnızca eksik bırakılan yanlarını değil; aynı zamanda, görel birjuva demokratik bir ortamda bile uygulanamaz olan yanlarını da, Cunta eksiksiz tamamladı.

Açıkçası, generallerin uyguladığı program, nerelerde ve ne kadar sapma gösterdiği çok açık bilinemeye ama, büyük bir ağırlıklı Demirel'in ve onun partisinin temsil ettiği iç ve dış güçlerin programından başkası değildi.

O halde, neden Demirel Cunta'yla ters düştüğü? Onun Cunta'yla kapışmasının nedeni, uygulanan programın içerisinden mi kaynaklanmaktadı? Elbetteki hayır... Eğer, Cunta Süleyman Demirel'e, onun partisine ve kadrolarına politik arenada izin verseydi, o zaman bu çatışma ortaya çıkay mıydı? Elbette ki çıkmayacaktı...

Ne var ki, evdeki hesap çarşıya uymadı. Ve bilinen nedenlerle, generaller gitmiyor, gidemiyor... Cunta'nın kalcılığının kendileri açısından ilave netlik kazanması üzerine, bırakalım birjuvazinin liberal kesimlerini, çünkü en güçlü destekçileri olan AP ve onun ana kadrolarını bile, en başta da Demirel, şimdiki Cunta'ya karşı çıkıyor. Cunta'ya muadileyle girmiş bulunuyor.

Bu gelişmeler, Cunta'nın içerde iyeli yaktığındının önemli göstergeleridir. Tekelci sermayenin en işbirlikçi, en gerici, en soven ve en asalak kesimlerinden başka, bugün memleketle Cunta'nın destek bulabileceği bir güç yoktur. Ve o, ABD emperyalizminin dışında kalan dünya devletlerini bile yitirme, dışta da hızlı bir yalıtılma sürecinin içine girmiş bulunmaktadır.

Bu nedenle, bu "yeniden" önemlidir ve demokrasi güçleri açısından olumlu bir gelişmedir. Ancak, tam bu noktada birbirleriyle ilişkili iki tehlikenin varlığı da açık ve ortadadır.

Şimdi Demirel ve onun AP'si, demokrasi havarisi kesilip yılın başına peşine takabilir, onları "öncü" maskesini yüzüne geçirebilir ve böylece, Cunta'nın yaptıklarının üstüne oturup "dikensiz gül bahçesi"nden memleketi yönetmenin yollarını bulabilir. Böyle bir olasılık çok değildir ve bu, birinci ciddi tehliktir.

Demirel ve AP, yine demokrasi havarisi kesilere ve yanlarına başka politik unsurları da alarak, Cunta'yla her an uzlaşabilirler. Hem de, yılın Cunta'ya "gerilettik"; ya da, "yıkık, yıkıcı" imajını verecek... Böyle bir olasılık da az değildir ve bu, tehlikenin ikinci yanını oluşturmaktadır.

Evet, Cunta'nın zayıfladığı ve giderek yalnızlaşmaya olduğu açık bir gerçektir. Ve bu olgu, Cunta'yı devrimin olanaklarını artırmaktadır. Ancak, Cunta ne kadar zayıflasa zayıflasa, kendiliğinden gitmez, kendiliğinden yıkılmaz. Onu yıkarak içi örgütlü güç gerek... Yılgınları örgütlemek gerek... Yılgınlık kim örgütleyecek? Onlara kim öncülük edecek? Açıkçası, Cunta'yı kim ve nasıl yenecek? Meselenin "barm tell" buradadır...

Ekonomide geniş emekçi yığınların ve sermayenin bir bölümünün olduğu kadar, orta ve kimi büyük sermaye kesimlerinin de yıkımı pahasına gerçekleştirilmeye çalışılan bu köklü altyapısal değişime, üst yapıda bir dizi düzenlemeyle birlikte gitmek zorundaydı. Cunta burjuva demokratik devlet yapısından "faşist devlet" yapısına geçişin adımlarını attı. Bu, bir dizi yasa, yasak ve uygulamada yansıdı. 12 Eylül 1980'den bu yana 550 yeni "kanun" kabul edildi. 150'si de halen Cunta'nın gündeminde bulunuyor. Anayasa başta olmak üzere toplumu ve devleti biçimlendiren tüm temel yasalar değiştirildi. Miras hukuku, Türk parasını koruma Kanunu, Medeni Hukuk'dan Dernekler ve Siyasal Partiler Yasalarına kadar toplumsal hayatın tüm kesimlerini kapsayan yüzlerce yasal değişikliği yanı sıra, eğitim öğretim alanında ilkokuldan Üniversitelere kadar köklü altüstlükler getirildi. Dil ve kültür alanlarında, ilerici ve demokrat öğelerin tümünü yokedici bir sıra düzenlemeyi, iktidarlardan kısmi bağımsızlığını koruyabilen Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu gibi kurumların bu niteliklerinin ve varlıklarının ortadan kaldırılması izledi. Kısaca, Cunta, üç yılda, emperyalizm ve bir avuç tekelin kendisine yüklediği görevleri "başarıyla" yerine getirerek, açık faşist bir nitelik kazandı; ekonomiyi ve devleti faşistleştirme yönünde önemli adımlar attı.

Bu sayfada sunduğumuz üç yazı, Cunta'nın üç yılda izlediği yolu ve vardığı noktayı birbirini tamamlayan bir bütünlük içinde sergilemeyi amaçlıyor.

Bir varmış, bir yokmuş...

Üç yıl önce bir Anayasa vardı: Tüm gerçek güçlerinin sınırlarına hedef olan, bir kaç kez budanmış, kolu kanadı koparılmış, ama yine de görece demokratik özünü koruyan 1961 Anayasa... Şimdi canınan Anayasa, yani faşizmin yasası var. Dünyada devlet güvenli güçlerine "öldürme hakkı" veren tek Anayasa. "Anayasa" tanımının aksine, yurttaşların ve toplumun hak ve özgürlüklerini korumayı değil sınırlamayı ve ortadan kaldırma hedef alan 7 Kasım 1982 Anayasası.

Üç yıl önce çeşitli siyasal partiler vardı. Kısıtlı burjuva demokratikdesinde komünist parti hariç parti kurum, partiyeye olmak yasada belirtilen koşullar dışında devlet ne yasafa tabi değildi. Şimdi cum-

rine rağmen, başta işçi sınıfı olmak üzere demokrasi güçlerinin kararı direnişleriyle engellenmiş olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri, yetkililer ilk düştüklerinden de çok arttırılmış olarak yeniden kuruldu.

İşçi sınıfının ve tüm demokratik güçlerinin düşüncesi ve örgütlenmesi 141 ve 142. maddelerin cezaları ile katagorileştirildi. Çeşitli başka ve yasaklarla düşüncesi ve örgütlenmesi 141 ve 142. maddelerin cezaları ile katagorileştirildi.

Kürt halkı bugün üç yıl öncesine oranla bile çok daha büyük ve keyfi baskılar, zulüm ve işkence altında bulunuyor. Sov-

12 Eylül 1980'de silah zoruyla iktidara gaspeden Evren Cunta'sı, darbeden üç yıl sonra misyonunu (görevini) yerine getirmekte önemli yollar almış bulunuyor. Türkiye'de geniş emekçi yığınların ve başta işçi sınıfının sınıfsal uyanış ve savaşımını engellemek, Türkiye halkının barış, bağımsızlık, demokrasi istem ve savaşımını susturmak, her türlü siyasal ve toplumsal muhalefetin önünü kesmek için iktidara gelen Cunta'nın üç yılının kaba bir muhasebesi, üç yılda 180 bin kişinin siyasal nedenlerle soğurtmaya uğradığını, halen 50 binden fazla kişinin (33 bin 891 tutuklu, 7 bin 183 hükümlü) cunta zindanlarında bulunduğunu, 6 bine yakın ölüm cezası istendiğini, 180 kesilmiş (siyasal suçlardan) idamdan 25'inin infaz edildiğini, işkence ve çeşitli gerekçelerle Cunta'nın sorgusuz mahkemesiz öldürttüğü kişi sayısının 500'ü aştığını ortaya koyuyor.

Bütün bunların amacı, tüm benzeri durum ve ülkelerde olduğu gibi, bir avuç tekelin devlette gitgide daha fazla içice geçerek ekonomiyi tümüyle egemen olmalarını sağlamaktır. Bu, emperyalist finans kuruluşlarının, örneğin IMF'nin emir ve denetimi altında gerçekleşecektir. Buna bağlı bir diğer amaç, ABD emperyalizminin, sosyalizme, barış ve detanta karşı saldırıya geçtiği, NATO stratejilerinin bu yönde değiştiği, Ortadoğu'nun bir sıcak savaş bölgesi haline getirildiği 1980'ler dünya koşullarında, Türkiye'yi, saldırgan ABD emperyalizminin, savaşçı Reagan yönetiminin Ortadoğu kapılarındaki jandarma karakolu ve saldırgan üssü haline getirmektir.

rekçelerle üniversitelerden çıkarıldı. Tüm emekçilik ve özgürlük hakları da ellerinden alındı.

Üç yıl önce işten çıkarmalar ancak yargı kararı veya yasayla belirtilmiş ilgili kurulların kararıyla mümkünken, 600 kadar öğretim üyesi, 200 kadar kaymakam ve onbinlerce öğretmen ve memur Sıkıyönetim Komutanlıkları emriyle görevlerinden alındılar.

Üç yıl öncesine kadar Türkiye Cumhuriyeti vatandası olan, atalarında DISK ve baskılı sendika yöneticileri, demokratik örgüt ve parti yöneticileri, yazarlar, sanatçılar bul-

kesimlerine kadar yayılan geniş muhalefet cephesi, daha üçüncü yılında Evren cuntasını olağanüstü zorluyor.

Cunta pek çok şey üç yılda "Bir varmış bir yokmuş" yapı. Bir tek şey hariç: Türkiye işçi sınıfı, Türkiye emekçi halkı, Türkiye demokrasi güçleri... Kesin sonucu bunlar belirleyecek.

12 Eylül'ün üçüncü y kitleler ve tekelc

mağ yasağı bedelli kışkırtmalar dışında de-
neme ve yasağa tabi değildi. Şimdi cum-
huru kurdurduğu "cunta partileri" dışında
burjuvazinin siyasal örgütleri dahi tümüyle
le yasaklanmış durumdur.

Üç yıl önce belli kısımlarınla birlikte de-
olsa grev ve sendikalaşma hakkı vardı. 274
ve 275 sayılı Sendikalar, Grev ve Toplu Söz-
leşme Yasaları kaldırıldı, yerine getirilen
yasalarla özgür sendikalaşma bütünüyle en-
gellenirken, grev işçinin elinde bir silah ol-
maktan çıkmıştı. Üç yıldan bu yana Türkiye
işçisi grev hakkını hiç bir şekilde kullanı-
p vermemiştir. Sendikaların çalışmalarını dur-
durmaya bulunuvar. DISK ve sendikaları, di-
ğer kimi sınıf sendikalarıyla birlikte yok
edildi. Yöneticileri idamla yargılandılar.

Çeşitli kesimlerde çalışanların meslek
örgütleri, dernekleri, dayanışma kuruluş-
ları vardı. Başta yüzbinlerce üyeli TÖB-
DER öğretmenler derneği olmak üzere tüm
mü kapatıldı, faaliyetleri durduruldu. Si-
yasal örgütlenme dışında mesleki ve de-
mokratik amaçlı tüm örgütlenmeler ya-
saklandı.

Gübrece sanırlamalarla rağmen demokratik
zorlamalarla kullanılan basın özgürlüğü
tümüyle yok edildi. Üç yılda 286 farklı
yayın kapatıldı. Türkiye'nin en büyük beş
günlük gazetesinin biri de çeşitli dönemler-
de, çeşitli aralıklarla kapatıldı. Tüm basın
sansür altında bulunuyor. Yeni çıkartılma-
ya çalışan bu tüm basın kuruluşlarının şid-
detli tepkisini çeken Basın Yasası, gazetele-
rin daha piyasaya çıkmadan toplatılması
yetkisi dahil, yerel otoritelere her türlü en-
gelleme yetkisini veriyor.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak fi-
ilen yasaklanmış durumdur. Yeni çıkartılan
toplantı ve gösteri yürüyüşü yasasıyla bu
haklar kullanılmaya hale getirildi ve yerel
otoritelere her türlü engelleme hakkı ve-
rildi.

Sıkıyönetim Kanunu ve Olağanüstü Hal
Kanunu'yla, Sıkıyönetim Komutanlıkları'na
ve Olağanüstü Hal ilam durumunda ye-
rel makamlara, kişi hak ve özgürlükleri üze-
rinde, yargısız, mahkeme kararısız sürgüne
yollama, her türlü ev araması yapma, tüm
kişisel ve örgütsel hak ve özgürlükleri keyfi
biçimde yok etme yetkisi tanındı.

Gerici güçlerin 10 yıldır sürekli taleple-

500 milyon kadar işçi, üç yıl önce "işçi"
haklarından yararlanıyorlardı. Üç yıl sonra
ne bu haklar var, ne de bu işçiler, 500 bin-
den fazla işçi bir kararnamayle memur sayı-
lıverildi.

Grev yasasının kimi maddeleriyle, bazı
işkollarına kesin grev yasağı getirilerek 1
milyon işçi bir kalemde grev hakkından
mahrum edildi.

Anayasa ve cunta yasalarının koyduğu su-
urılma ve yasaklarla, çeşitli toplumsal ke-
simlerden 4 milyona yakın yurttaş, parti
kurma ve siyasal çalışmalara katılma hak-
kından yoksun bırakıldı.

Üç yıl önceinde kadar seçimle bel-
lediyse başkan ve kurulları ve muhtırların
tümünün yerine, emekli astsubaylardan
emekli albay ve generalere kadar çeşitli
rütbelilerden emekli askerler cunta tarafın-
dan atıldı. Yerel yönetimler seçimle
gelmesi ilkesi yok edildi.

YÖK yasasıyla, üniversite özerkliği yok
edilrken, yüksek öğrenim cuntasın bir kaç
has adanının emrinde bir kışlaya dönüştü-
rildi, 600'e yakın bilim adamı siyasal ge-

CUNTA BAŞASI EVREN

12 Eylül önce faşist mihraflardan gelen
terörü halka karşı bir parti olarak
kullanıyor

parti yöneticileri, yazarlar, sanatçılar bu-
lanın yüzlerce kişi vatandaşın kışkırtıldı;
siyasal mülteci olmaya mahkum edildi.

Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Ku-
rumu, üç yıl önceinde kadar iktidarlardan
bağımsız özerk yapılarındı korularlarken, her
iki kurum da lağvedilerek faşist iktidar de-
netimine sokuldu.

Üç yıl önce Türkiye'de, giderek bilinçle-
nen, ekonomik ve siyasal savaşına giderek
daha güçlü katılan bir işçi sınıfı vardı. Bu
sınıf ezilmek, ekonomik ve siyasal savaşımı
yok edilmek istendi. Üç yıldır buna uğraşıl-
dı. AMA TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI yediği tüm
darbelere, üç yıldan beri karşı karıştı bu-
lunduğu ağır zulüm ve baskıya rağmen YA-
ŞIYOR, SAVAŞA HAZIRLANIYOR.

Üç yıl önce Türkiye'de barış ve bağım-
sızlık özlemleriydi çok, bu uğurda sa-
yan geniş toplum kesimleri, yığınların için-
de çok salama başlayan bağımsızlık dü-
şüncesi vardı. Üç yıl boyunca, Türkiye'de,
barış ve bağımsızlık yargılandı, bunu ile-
mek suç sayıldı. AMA TÜRKİYE HALKI
BAĞIMSIZLIK VE BARIS İSTEMLERİ-
Nİ UNUTMADI. BARIS VE BAĞIMSIZ-
LIK İÇİN YENİDEN DAHA BİRLİKLİ
VE DAHA GÜÇLÜ SAVAŞMAYA HA-
ZIRLANIYOR.

Üç yıl önce Türkiye'de, hangi politik gö-
rüş ve kanaate yer alırsa alınsı siyasal sa-
vaşım içinde, politize bir halk vardı. Cunta
üç yılda halkı siyasal savaşından uzakla-
tırmak için yalın, propagandanı ve bas-
konun her çeşidini denedi. AMA TÜRKİYE
HALKI, CUNTA PARTİLERİ KARŞISIN-
DA TUTUMUYLA, SİYASET DİŞINA
İTİLEMESİNE, CUNTANIN KUL-
LA PARTİLERİNE KANAMADINI GÖS-
TERDİ. O SİMDİ YENİ SİYASAL SA-
VAŞIMLARA HAZIRLANIYOR.

Cunta, üç yıl boyunca faşistleşme sü-
reçinde Türkiye'yi sağır ve zindanlar üke-
si, işkenceler, daracıkları ve dilsizler üke-
si, emperyalizm, savaş güçleri ve bir
avuç işbirlikçi tek el dikensiz gül bah-
çesi yapmaya cabaladı. İlk bakışta kazandı-
ğı başarıları, aldığı yola rağmen, iktidar
gasbesişinin üçüncü yılında karşısına di-
kilen ve Demirel' den burjuvazinin çeşitli

Bu yazı "Antimperialistisches Infor-
mationsbulletin" Dergisi için hazırla-
nan uzun bir makalede yazının izni
ile özetlenmiştir.

12 Eylül 1980 darbesinin üçüncü yıldönümü ya-
laşırken cuntasın başı Kenan Evren'in Neveşir'i-
de yaptığı konuşma darbenin sosyal ve ekono-
mik işleviyi ilgilil en özülü kışkırtılardan birini
kapsıyordu. General Evren şöyle diyor: "Bugün
uygulanan ekonomik ve sosyal politika hiç bir sa-
sa maledilemez. Bu politika bizden önceki hük-
ümet taraflından tesbit edilmiştir. Bilinmeyen bir
politika da değildir. Dünyanın bir çok başka ül-
kesinde de uygulanmıştır. Yalnız kararın muvafak
olması için bazi sert tedbirlere ihtiyaç vardı. Biz
bunları yerine getirdik."

Türkiye'de tekelsel sermayenin planlarının uygulan-
masında tek tek kişilerin ve kadroların oynadıkları
rol, süreç içinde önemli değişimler göstermiştir.
Bu durum, yarı kişilerin ve kadroların değişimi,
yalnız tekelsel sermayenin politik planları
bakımından değil, doğrudan doğruya tekelsel
sermayelerin kendi iç güç dengeleri ve etkin-
lik sıralamaları bakımından da geçerlidir. Petrol
Üreticileri Arş Ülkelerinde toplamı 15 milyon do-
lara varan ihaleleri, ucuz işgücünün ve bu ülke
yöneticilerinin bir bölümüyle girişilen karantik ç-
kar ortaklıklarının etkisiyle kazanan büyük inşaat
mühendisleri ve bunların holdingleri çok önemli
bir güç durumuna gelmiştir. Aynı şekilde da-
sıtrının eşine ender rastlanan çeşitlilik ve bo-
tularda devlet teşvikleriyle desteklenmesinden
yararlanan dışsatımları, dışsıtama yönelik üretim
yapan büyük sanayiciler kısa sürede büyük ser-
ma sağladılar. Ekonomik kriz yüzünden sağma-
sıyla güç duruma düşen ya da iflas eden çok
sayıda şirketi ele geçiren bu kesimler üç dört yıl
içinde ağırlıklarını hızla arttırmışlardır.

12 Eylül darbesi, iç sosyo-ekonomik dinamikler
bakımından, geri ve dışa bağımlı Türkiye kapita-
lizminin bir yıl ağzına gelp dayandığı koşullar-
da, çalışan kitlelerin çıkarlarını koruyup geliş-
tiren demokratik bir alternatif reddedilmesi ve
bunların uluslararası ve yerli tekelilerin çıkarları
doğrultusunda bir çözüm aranmasının sonucudur.
Ekonominin, esas olarak 1960'ların sonlan-
dan itibaren bir yıl biraz daha derinleşerek ge-
lişen bunalmı, 20 yılda toplamı yalnızca resmi
girisimler olarak 13 milyon dolara ulaşan yurt
dışından yollanan işçi dövizleri, tarımda üstüste
iyi hasat yıllarının yaşanması ve 10 milyar dolara
yaklaşan dış borç ve yardımlarla ertelenememiş-
tir.

650 bin kişi ile, NATO'nun AB
kalabalık ordusunu besleme
zeyinde girişilen askerî hareket
332 milyon dolar askerî harcamı
karşıya rağmen yüzde 107 artı
754 milyon liraya çıkartılması e-
nı bütübsün tüketmiştir. 12 Eylül
maza, gerici, baskıcı, zorba bir
ma gayretidir.

En ağır saldırı işçi sınıfı

İlerici sendikaların tümüyle ka-
kalanların grev ve toplu sözleş-
meye ortadan kaldırılması, bi-
ve işçi liderinin tutuklanması
savunmacı alkonulan işçi ki-
dirya uğrayan kesimi oluşturm
150 dolar olan asgari ücret 19
rinden hesaplanırsa) 50 dolar
Ortalama gerçek işçi ücreti, 20
ra 1983'deki düzeyinin altına in-

Büyük kapitalistlerin, sendikalar
sözleşme yasaları hakkındaki ge-
şitli raporlarında belirtilenlikle tale-
la Danışma Meclisi taraflarında
bile değiştirilmeden kanun ma-
dirlenmektedir. Sendikal ve yasa-
yoksun olan işçiler, resmi apıkla
ileşilecek nüfus yüzüde 19
milyon kişinin işsiz olduğu ve il-
yi daha da artıracıların apak
koşullarda boyun eğmek ya-
kaltmaları için karşıyadır.

İşçi kitlelerinin durumu öteki en-
krimından da aynen geçerlidir
sendikalaşmalara yasaklanması,
besi sonrasında dayanışma dan-
ması olan memurların gerçek ma-
mili sonunda 1972'deki düzeyi-
mili bulunmaktadı. Çoğunluğu
menlerin ulaştırdığı 20 bine
revden ulaştırılmış, 100 dinc
görev yeri politik nedenlerle de-

Son yıllarda olağanüstü bir ha-
masına rağmen, büyük holdingle-
rünün bir çok pazarlara satılabil-
hpleri dışında, kırsal kesime ç-
bir düşme vardır. Hükümet i-
saptanan tarımsal ürün miktarı
yıldır genel enflasyon oranının
mıstır. Son iki yılda, tarımsal
lanlarda gerçekleşen yüzde 40-5

Eylül 1980'den 12 Eylül 1983'e... 12 Eylül 1980'den 12 Eylül 1983'e... 12 Eylül 1980'den 12 Eylül 1983'e... 12 Eylül

Cunta ekonomisinin özü: Herşey "en büyük"ler için

● Ekonomik temelde de ABD emperyalizmine bağımlılık birinci plana yükseltildi

Cuntanın uyguladığı ekonomi politikası ile ekonominin yapısında, örgütlenme biçiminde, dış ekonomik ilişkilerde, sermaye birikim tarzı ve sermayenin yapısında, giderlek cuntanın dayandığı sınıfsal güçlerde, gerici ilk bazında köklü değişimler ortaya çıktı. Bu değişiklikler, genel hatlarıyla şu ana noktalarda toplanabilir:

- Ulusal ekonominin emperyalizme bağımlılığı, her anlamda arttı; yeni-sömürgecilğin bütün araçları eskiye oranla çok daha etkinlik kazandı.
- Türkiye ekonomik ilişkilerinde ABD'ye yöndeli ve ekonomik bazda da ABD emperyalizmine bağımlılık birine plana çıktı.
- Ulusal ekonominin militaristleştirilmesi ve silahlanma harcamalarında bu doğrultuda çok tehlikeli ve ciddi yeni adımlar atıldı.
- Tekelleşme, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin birleşmesi ve bu sermaye biçiminin devletin ekonomik-politik gücü ve emperyalist tekelciler için geçme kaynaşma süreçlerinde, çok önemli gelişmeler oldu.
- OYAK ve Ordu Vakfı'nın en büyük sermaye gruplarından birisi haline geldi Bu kuruluşlar eliyle, "militarist klik" yalnızca ekonominin birçok alanına tirman

makla kalmadı; aynı zamanda, silah endüstrisine de elattı. Yine "militarist klik" in okulu emperyalist tekelciler, yerli büyük banka-sanayi sermayesi ve devletin ekonomik kuruluşlarıyla içiçe geçmesi, kaynaşması önemli boyutlara ulaştı.

● Cunta'nın dayandığı iç ve dış güçlerin tabanındaki daralmaya paralel olarak,

Kelepir firma kapatma şampiyonu Okumus Holding'in sahibi Mehmet Okumus, 12 Eylül'den sonra 30 büyük şirketi ele geçirmesinin ekonomiyi nasil etkilediğini soran basın mensuplarına, "el değiştirmeler ekonomiyi jerahtlatı" diye yanıttı

1983 yılı başlarından itibaren ekonomi politikalarında da değişimler ortaya çıktı. Bir yandan, dışarda ekonominin ABD'ye yönelme girişimleri çok daha güçlü bir hale gelirken; içerdeki tekelci sermayenin en

gerici, en bağımlı ve en asalak kesimlerinin çıkarlarına hizmet eden bir ekonomi politikası uygulamaya başladı.

Bağımlılık artıyor

Cunta'nın ekonomi politikası, bir yandan ulusal ekonominin emperyalizme bağımlılığını artırdı, yeni-sömürgecilğin bütün araçlarına eskiye oranla çok daha etkinlik kazandı; öte yandan, Türkiye ekonomik ilişkilerinde ABD'ye yöndeli ve ekonomik bazda da ABD emperyalizmine bağımlılık birinci plana çıktı.

Sözgelimi, Türk parası tümüyle ABD Doları'na bağlandı. Sürekli devalüasyonlarla, TL'nin değeri büyük oranlarda düştü. 1980'de bir dolar alabilmek için 45 TL yetiyordu. Bugün, bir ABD Doları alabilmek için 240 lira gerekiyor.

Bu uygulama, iki anlamda emperyalist soygun ve sömürüyü artırdı. Birinci olarak, TL'nin değerin Cumhuriyet tarihi-nin hiçbir döneminde görülmemiş boyutlarda düşürüldü, aynı oranda Türkiye'nin dışsatım mallarının da pahalılaştırılması neden oldu. Sonuçta, Cunta'dan önce yılda yaklaşık 2 milyar dolar olan dış ticaret sömürüsü, 4 milyar doların üstüne tırmadı. Sözgelimi, 1981 ve 1982 yıllarında bu yolla Türkiye'den alıp götürülen emperyalist sömürünün miktarı 8 milyar 687 milyon dolar olarak gerçekleşti.

İkinci olarak, Cunta'dan bu yana TL'nin değerinin yattaklık bir kat düşürülmesi Türkiye'nin dış borçlarının aynı oranda artmasına neden oldu. Türkiye'nin 1980

ylında yaklaşık 20 milyar dolar dış borcu vardı ve bu miktar, Türk parası olarak 900 milyar lira ediyordu. Bugün ise, Türkiye'nin 20 milyar dolarlık dış borcu Türk parası cinsinden 4 trilyon 800 milyar lira ediyor. Daha açığı, Türkiye'nin dış borçları son üç yılda beş kattan fazla artmış bulunuyor.

Ayrıca, Cunta'dan sonra yeni sömürgecilğin en etkin araçlarından birini olan dış borçlanma önemli miktarlara ulaştı. Son üç yılda, Cunta 7 milyar 239 milyon doları fazla para ve 4 milyar 700 milyon doları borç erdemesi olmak üzere toplam 11 milyar 939 milyon dolar dış borç aldı. Cunta'nın aldığı 7 milyar 239 milyon dolarlık dış borcun 6 milyar 800 milyon dolarlık bölümü, ABD kaynaklı kuruluşlardan alındı.

Böylece, Cunta'dan önce Türkiye'nin yılda 700-800 milyon dolar olan dış borçlanması, 4 milyar dolara yükseldi. Ayrıca, Cunta'nın işbaşına gelmesinden önce, Türkiye'nin yıllık dış borç anapara ve faiz ödemeleri 450 milyon dolar dolayında iken, Cunta'dan sonra bu miktar yıldı 3 milyar doları aştı.

Dahası, ulusal ekonominin daha da bağımlı kılınması açısından iki önemli olay daha gerçekleştirildi. Birincisi, Cunta'nın üç yıllık döneminde ABD'ye giren yabancı sermaye miktarı, 1954-1980 dönemi kapsayan 26 yılda gelen sermayenin üç katına ulaştı. İkinci olarak, ABD bankaları Türkiye'de işlemeye başladı. Sözgelimi, cuntadan önce Türkiye'de temsilcilikler dışında üç yabancı banka şubesi vardı. Cunta'dan sonra, 7'si ABD patentli olmak üzere 10 yabancı banka Türkiye'de şube açtı.

Ekonomi militaristleştiriliyor

1970'li yılların başında yıllık 1,3 milyar dolar olan Türkiye askeri harcamaları, Cunta'da birlikte yılda 3 milyar doların üstüne çıkarıldı.

yüzde 41'ini kontrol etmektedir.

Yine Cunta döneminde, 15 en büyük holding, 200 dolayındaki büyük şirketi ve özel bankaların tümünü ele geçirdi. Sözgelimi, üç yıllık dönemde, Kozanoğlu-Çavuşoğlu, Okumus Holding ve Enka Holding üçlülüsünü ele geçirdiği şirket sayısı 62'yi buldu.

Büyük holdingler özel bankaların tümünü ele geçirerek, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin içiçe geçmesi, kaynaşması doğrultusunda büyük ölçüde; devlet bankaları ve işletmeleriyle içli-dışlı ortaklıklara giriştiler. Sözgelimi, devletin üç büyük bankası olan Ziraat, Vakıflar ve Anadolu Bankası, başta Koç, Çukurova ve Sabancı Holding olmak üzere, büyük holdingler

Çukurova Holding'in patronu Mehmet Karamehmet, cuntanın "yüzyı ya kulam" dediklerinden

dinler için pek çok işletmenin ortağı durumundadır. Aynı şekilde, devlete ait pek çok işletme, büyük holdinglerle karşılıklı ortaklık ilişkilerine sokularak, devletin ekonomik gücüne tekelcilerin gücünün kaynaşması yolunda da, önemli adımlar atıldı.

Ayrıca, Cunta döneminde OYAK ve Ordu Vakıfları, en büyük sermaye gruplarından birisi haline geldi. Bu kuruluşlar eliyle "militarist klik" yalnızca ekonominin bir çok alanına tirmanmakla kalmadı; aynı zamanda, silah endüstrisine de elattı. Yine "militarist klik" in okulu emperyalist tekelciler, yerli büyük banka-sanayi sermayesi ve devletin ekonomik kuruluşlarıyla içiçe geçmesi, kaynaşması önemli boyutlara ulaştı.

Herşey "en büyük"ler için

1983 yılı başlarından itibaren, Cunta'nın

yılında emekçi ci sermaye

Orhan YILMAZ

ele geçirmeleri ve banka ve holdinglerin kredi ilişkisi içinde oldukları zor durumda kalan her türlü şirketi satın almaları topluluğunda basitçe yöntemler olmuştur. Ayrıca, her türlü fiyat anlaşması ve kartelleşme alabildiğine yaygınlaştı.

Ekonomik krizin derinliği, en büyük holdinglerin en büyük bağımlı firmaların kar oranlarının düş-

ABD'den sonraki en önemli ve Kıbrıs'ta 1 milyar doların üzerinde bir yatırım yapılarak 2 milyar dolarlık ekonominin güçlü 2 Eylül darbesi bu çıkışa sözde çözümler ara-

gırıldı: "de- artış bir yana- yanya yakın bir düşmeyi ifade etmektedir.

Küçük esnaf ve zanaatkarları arasında iflas edenlerin oranında büyük bir artış vardır. Bir örnek olarak, yalnız Ankara şehrinde 1981-1982'de 2748 bakkalın iflas ettiği belirtilmektedir. Son üç dört yılda, işletme sermayesi ihtiyaçlarının, hammaddeler, aramal faaliyetlerin bir kaç kat artması olmasına karşın, kredi imkanlarının daralması ve koşullarının ağırlaşması iflasların en başta gelen nedenidir.

Emekçi kitlelere yüklenen tüm bu maliyetler, uluslararası tekellerin sömürlerini daha da yoğunlaştırmaları, 100 civarında büyük sermaye grubunun kontrol ağırlığını ekonominin tüm kan damarlarına yayarak en kısa sürede en büyük birikime ulaşmaları içindir. Yapılan bir araştırma, büyük sermayenin yapım sanayinin 97 alt sektörünün 40'ında kesin, 45'inde önemli bir kontrola sahip olduğunu; yaygın olarak kullanılan 251 sanayi ürününün 93'ünde, en büyük üç firmanın toplam üretimin yüzde 100'ünü, 87'sinde en büyük üç firmanın toplam üretimin yüzde 75.99'unu, 56'sında en büyük üç firmanın toplam üretimin yüzde 50.74'ünü ve ancak 15 maddede, üretimin yansından azını üretimi ortaya koymaktadır. Büyük firmalar, holdingler çevresinde örgütlü olmuş ve ülkenin Batı yarısında ve özellikle İstanbul, Ankara, İzmir şehirlerinde toplanmıştır ve yabancı sermayenin en yakın ortakları, bu tekeli sermaye gruplarıdır.

Türkiye sanayide yoğunlaşmayla ilgili hesaplamalar, sanayide büyük firmaların kontrol gücünün ABD, İngiltere, Fransa ve Kanada gibi ülkelerde de büyük olduğunu göstermektedir. Belirli başlı büyük bankalar, holdingler tarafından kontrol edilmektedir. Tüm teşvik sistemi, büyük sermayenin tekeli gücünü daha da geliştirmesine yardımcı olacak biçimde düzenlenmiştir.

Son üç yılda, yalnız sanayiy ve bankacılık alanındaki değil, aynı zamanda ticaret, inşaat, ulaştırma ve madencilik alanlarında da, yoğunlaşma, toplulaşma ve tekelleşme eğilimi 1970'den 1980'e kadar 10 yıl boyunca katkedeninden daha büyük bir mesafe almıştır. Gazete sayılarına satılık fabrika ilanlarına doldurduğu, orta ve hatta kimi büyük sermayedarların yeni ortaklar aradıkları bu dönemde, sayısı binlere varan firma el değişmiştir. Büyük ticaret şirketlerinin, orta ve küçük sanayi şirketlerinin ele geçirmesi, büyük sanayi şirketlerinin karlı yanı sanayi şirketlerini yutmaları, dış ülkelerle müteahhütlik yapan sermaye gruplarının ilişkili sanayi ve ticaret şirketlerini

Ekonomik krizden derinleşti, en büyük holdinglerin ve onlara bağlı firmaların kar oranları düşmesine değindi, iki kişi ve bankalarından iki üçü kimi Amerikan ve Avrupa devletleri tarafından her yıl yayımlanan dünyanın en büyük finans ve bankaları arasında yer almışlardır. Hem de karlılık ve büyüme hızı bakımından ön sıralarda olarak.

Aynı malat fiyattın ülke içinde çok yüksek, dışarıda maliyetten düşük tutulmasıyla, büyük devlet sübvansiyonlarıyla, dış ticaret hadlerinin 1973 - 100 olarak üzere 1979'da 74.8'den 1982 sonuna kadar 47.8'e düşürülmesi (böylece el yolda, bu yüzden 13 milyar dolar kayba uğraması) pahasına, satılması mümkün ne varsa ülke dışına satılmıştır. Bu uğurda, paranın değeri 1979'da bir dolar 37.70 TL'den 1983 ortalarında 1 ABD doları 220 TL'e düşüren bir kambyo politikası izlenmiştir.

Gecinme endeksinin 1963'de 100'den 1979'da 1097'ye ve son üç yılda 6400'e çıktı, emekçi kitlelerin bunun yük altında ezildiği koşullarda, kar oranları her yıl bir öncekini aşmıştır.

Yine de istenileni sağlayamadılar

Tüm bu kaynaklar, cuntanın faşist disiplini altında gerçekleştirilen tüm bu soygun, çeşitli batıl devlet adamlarının her fırsatta verdikleri demeclerle ömke ömke olarak tanımladıkları Türkiye'de ekonominin temel göstergelerinde, göz boyayıcı ortalamalarda köklü bir iyileşme sağlayamamıştır. 1983'ün ilk yarısında enflasyon oranı en çarpıcı resmi endekslerde bile yüzde 30 civarında seyretmektedir. 1981'de, eski çok düşük düzeyinden yukan doğru önemli bir sıçrama gösteren dışatım, stokların emeli, hayali ihracatın Türk lirasının resmi kuru ile piyasaya kur arasındaki farkın yeniden büyümesiyle görce olarak azalması ve Ortadoğu ülkeleri bakımından varolan elverişli koşulların son bulmasıyla bir duraklamaya girmiştir. Bütün resmi açıklamalar, 3.5 milyona eren işsiz sayısının daha da artacağı yönündedir. 1981'de yüzde 4.1, 1982'de yüzde 4.6 olarak "açıklanan" ulusal gelir artış hızının bu yıl ancak yüzde 2.9 civarında olması beklenmektedir. Sabit fiyatlarla, ABD doları olarak hesaplanan kişi başına milli gelir 1979'da 1074 dolardan 1983'de 911 dolara düşmüştür.

Bir dizi politik gelişme de hesaba katıldığında objektif koşullar cunta karşıtı güçlerin ortak cephesinin kurulması ve başarıya ulaşması için daha elverişli duruma gelmektedir. Tarihî çarkları, Türkiye'nin de perçinleşen alternatiflerini daraltmakta, bir direnç yöntemi olarak zorbalığın emrünü ve etkinliğini azaltmaktadır.

Cunta 4'ü birlikte yüzde 3 milyar doların üstüne turmandırıldı.

Ayrıca, Cunta ekonominin militarleştirilmesi ve askerî harcamaların turmandırılması yolunda, ABD ile birlikte çok daha tehlikeli yeni adımlar almaya başladı. Birinci olarak, karar aşamasına gelen "ordunun modernleştirilmesi" ve "Tusay'ın uçak yapımı" projeleri için, önümüzdeki on yıl içinde 22 milyar dolarlık askerî harcama öngörüldü. Faizleriyle birlikte düşünüldüğünde, önümüzdeki on yılda 22 milyarlık anapara 40 milyar doları yusekelecek ve böylece Türkiye'nin askerî harcamaları yılda 4 milyar dolar artırılmış olacaktır.

İkinci olarak, OYAK ve Ordu Vakıfları, Türkiye'nin tek silah üreticisi ve bir devlet kuruluşu olan Makina Kimya Endüstrisi (MKE) ile ortaklıklara girişti ve satış araçları üretimine yeni halkalar ekledi.

Devlette iççe geçiş

12 Eylül devriminden sonra, silah zoruyla sömürünün yoğunlaşması ve pek çok büyük şirketin "en büyük"leri tarafından ele geçirilmesi, tekelleşmenin çok büyük boyutlara ulaşması sonucunu doğurdu. Nitekim, 1983 yılında yapılan araştırmalara göre, Türkiye'nin toplam sanayi üretiminin yüzde 88'i tekellerin kontrolünde bulunmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de üreti-

Vehbi Koç, tatilini neden Avrupa'da değil de, Endek'te geçirdiği soran bir gazeteciye, "Avrupa'da zenginler tatil yapar. Ben zengin değilim. Benim gibilerin yeri burasıdır" dedi

len önemli 29 temel maddenin 76'si tüketim işletmelerinde olduğu ve bu işletmelerin tamamına yakınında da 15 dolayındaki holdinge ait olduğunu belirtildi. Dahası, 1982 yılı verilerine göre, Türkiye'nin en büyük eli işletmesinin 16'sı Koç ve Sabancı Holding'e aittir. Bu 16 işletme, 1982 yılında gerçekleştirdikleri 248 milyar liralık üretime, Türkiye'nin eli büyük işletmesinin toplam üretiminin

1983 yılı başlarından itibaren, Cunta'nın ekonomi politikasında bazı önemli değişiklikler ortaya çıkmaya başladı; işbirlikçi tekeli sermayenin en gerici, en bağımlı ve en asalak kesimlerinin çıkarlarına hizmet eden bir politika gündeme geldi.

Birinci olarak, de-let esnaf ve zanaatkarların, banka sahibi olmayan sanayicilerin köylü işçilerinin kredilerini ya tümden ortadan kaldırdı; ya da, büyük simralları getirirken, devletün bütün çekti olanakları banka sahibi büyük holdingler için seferber edildi. Sözgelimi, 1982 yılı sonunda, 578 milyar lira olan kamu kesimi kredileri, 1983 yılı Nisan ayı sonunda 568 milyar liraya indirildi. Aynı dönemde, tarım kesimi kredileri 43 milyar liradan 5 milyar liraya düşürüldü.

Kamu kesimi ve tarım kredilerindeki gerilemeye karşılık, 1982 yılı sonunda 290 milyar lira olan banka kesimi kredileri 34 milyar liraya atırılarak, 1983 yılı Nisan ayı sonunda 324 milyar liraya yükseltildi. Dahası var 17 Haziran-8 Temmuz tarihlerini kapsayan yirmi gün içinde, büyük holding bankalarının Merkez Bankası tarafından 76 milyar 700 milyon liralık yeni kredi açıldı.

Ayrıca, Sınai Kalkınma Bankası tarafından 74 milyar sanayi kuruluşuna açılan 21 milyar 14 milyon liralık kredinin, 6 milyar 807 milyon lirasını Koç Holding, 2 milyar 142 milyon lirasını Çukurova Holding ve 2 milyar 138 milyon lirasını da Sabancı Holding kullandı.

Bunların yanı sıra, Cunta bir kararname ile KİT'lerin statüsünü değiştirdi ve böylece, bu kuruluşların en büyük holdinglerin kontrolüne geçmesinin yasal kılıfı hazırlanmış oldu. Nitekim, yeni düzenlemeye göre, mükiyetinin tamamı ya da yansından çoğu devlete ait olan KİT'ler özel sektöre devredilebilecek.

Üçüncü olarak, yeni hazırlanan bir yasa tasarısıyla, 15 Bankası'yla birlikte ekonominin her alanına kök salmış 71 büyük işletme, devletten desteğe ve onunda kaynaşarak en büyük tekellerin kontrolüne geçmiş olacaktır.

Dördüncü olarak büyüklerin kendi aralarında kısıpında, Cunta banka sahibi en büyük holdingler yanda kesin tavır almaya başladı. Sözgelimi Transürk Holding'in Koç, Sabancı ve Çukurova Holding'e katılmasıyla Cunta üç büyükten yane kesin tavır aldı. Son bir örnek, yıllardır "sigara sanayisi" koluna sokulmayan özel kesime Cunta nihayet "yeşil ışık" yaktı. Simdi, Sabancı "Marlboro" ve Koç Holding'e, "Rothmans" sigaralarının üretimine başlamasının hazırlığını yapıyorlar.

infina

le kapatılması, geriye özeleme haklarını tüp, birlerce sendikacı asayişa kendi haklarını işçi kitleleri en ağır salıvermektedir. 1979'da 12 1983'de (dolar üze- dolara düşürülmüştür, 10-20 yıllık aradan son- na immiştir.

dikalar, grev ve toplu da geçmiş yıllarda ce- talepler cunta ve kuk- danların formülasyonları maddeleri haline ge- yasal güvencelerden açıklamaları göre ca- 19.3'ünün, yani 3.5 üve işsiz sayısının her açıkça kabul edildiği ya da işten atılmak yadır.

aki emekçi kitleler ba- rırlıdır. 1971'den beri 1982, 12 Eylül 1980 dar- ı demekleri de kapatıl- maş düzeyleri 1982 izayının yansına düş- ünlüğünü ilerli ötre- bine yakın memur le- de değiştirilmiştir.

yl hasat yılları yan- ırlar ile işbirliği içinde abilen büyük çiftlik sa- ımleri gelirden genel ılet karamanleriyle ara- ban faaliyetleri, son üç ının çok altında tutul- ımsal ürün tabanı fiyat- 40-50'lik artış, gerce-

OKUYUCU POSTASI

Bu ne iştir?

Fransa'dan M. Demirel, Fransa'da çalışmakta olan Malatya'ya bir işçinin Afganistan'dan getirildiği Türkiye'ye yerleştirilen göçmenin konusunda anlattıklarını onun ağzından gazetemize göndermiş:

Biz Malatya'nın merkez köylerindeki. Malatya'nın çevresi su dolu ama bir çok köyünde hatta merkez mahallelerin çoğunda bile su yok. Ne sultanlık vaktinde ne de ondan sonraki devlet ve hükümetler hehre su getirmemişler. Su getirmediler ama Afganistan'dan insanlar getirdiler. Adlarını da öz türklere koymuşlar, Türkiye'de doğup büyümedikleri halde.

By Afganistan'dan getirilenlerden bir kısmını bizim köyle Boztepe arasına yerleştirdiler, afet evlerine. Ya afete-değer ne yapıyor? Onlar yıllardır ortalarında sürünüyorlar. By Afganlıları mağ-larlar la harcamışlar. Yollarını sağ-ık ocaklarını yaptılar.

Afgan mülticsinin şimdi adını başına 4000 lira maaş ve her alienin do-natılmış bir evi ve her evin de bedava suyu, elektriki var. İştirilme göre bir o kadar Afgan göçmeninin Hakkari ve Diyarbakır illerinde şimdi daha geniş topraklar üzerinde evleri ve otlakları var.

Daha önce de Yugoslavya'dan ve Bulgarya'dan getirildiler. Bizim köyün aşamasına yerleştirdiler. "Yeni Köy" adı-nı verdiler. Köyümüzün otlaklarını, hazin-evin en kıymetli topraklarını verdiler. Ev, ziraat aletleri ve kredi verdiler. O da yetmiyormuş gibi, tütlü, mensu-cat, demir yollarında en iyi işlere yer-leştirildiler.

Sorun bakalım bizim neyizdir var? Babam, büyük babam ve onların baba-ları aynı köyden doğmuşuz. Hepsi va-tan için askerlik yapmış. Kimi 8 yıl, kimi dört yıl. Ben de 2,5 yıl askerlik yaptım. Devlete vergi verdim, bekçilik

Metin Toker'in
sırası

Kimileri Metin Toker hakkında sıkı-yönetimin soruşturma açmasına şaşı-yorlar. Çünkü Bay Toker 12 Eylül'den sonra sürekli Cunta'nın yanında yer almış bir kişi. Şimdi Cunta'nın onu bile izlemesi şaşılacak şey. Ama bizce bunda şaşılacak bir şey yok. Hitler faşizmi döneminde bir papazın söy-lediği gibi: Önce Yahudileri götürdüler. Sonra Komünistleri, Sosyalistleri, So-syal Demokratları. En sonunda da beni götürdüler."

Bu iş böyleler işte. Götürüldüğünde şaşıracağımsı kişi çok. Herkesin bir sı-ra sı var. Boşuna söylememişler "Para-sıyla değil sırasıyla"

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/Giresun

Ekmek parası

Türkiye'deki bunalımın ağırlığına, iş-sizliğe, açlığa inanmayanlardan bir Ma-raşlı arkadaş bu yıl içinde başından geçen bir olayı aktararak şöyle dedi:

- Birkaç arkadaşta düymüş fakat inanmamıştım. Bizim Maraş'ta gençler ufak tefek yaraşmalanmış göze alarak kendilerini Alman plakalı arabaların önüne atıyorlar. Para koparmak için... Başına iki sefer geldi.

Türkiye'de bu yönetim devam ettiği müddetçe Maraş gençliğinin ekmek pa-rası için önumündeki yıllarda çok daha ilginç yöntemler bulunduğunu göreceğiz. Maraşlı arkadaşşa bunları söylediğimde o da bu düşünceme katıldı.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/Köln

Bir eksiklik

11. sayda ben bir eksiklik hisset-tim. Cunta'yı neden faşist olarak nite-lerdirdi Türkiye Postası? Bunu belirten hiç bir yazara rastlayamadım.

Gazetemizde Türkiye'deki adım adım

Bizden olanlar arkaya mı?

Türkiye Postası'nın 11. sayısında "Okuyucu Postası" sayfasına "Nazım Herkesin Yürüdüğü" başlığıyla Brüksel'den yazan Bekdaş kardeşin-ın elleri dert görmesin. Yazıda sözü edilen 8. sayıdaki "1. mektup" zanaat mepeyi derlendirmişti. O zaman hemen birşeyler yazmıştım. Yazdığı gazetemize göndermeden önce yeniden okudum. Ne yalan söyleyemiy öfkeli bir havası vardı. Bu yüzden vazgeçtim. Şimdi daha sa-kin olarak yeniden birşeyler yazma-ya çalıştım.

Sözkonusu mektupta "Öturm hakki için ne yapmalıyız, sorunu baş sayıladı... Büyük şair Nazım Hik-met'in ölüm yıldönümüne ilgili resim ve haber gazetesinin iş sayılarında yer alabilir" deniyor. Yani kafasıyla ve yüreğiyle işçi sınıfından, biz-den olanlar arkaya anlayışı gibi bir şey. Üstelik bu "yığın politikası" anlayışına oturtulmaya çalışılıyor.

Hemen belirteyim ki, İstde'nin arkadaşları bu yazıyı son derece iyi niyetle yazdıklarına kuşum yok-tur. Bence iyi niyet yemediği gibi, söylenilerin yığın politikasıyla hiç mi hiç ilgili yoktur. Sorun yığın anlayışını yanlış değerlendirmek ve Nazım'ı yeterince tanınamaktır.

Nazım'ı ve daha geniş olarak sı-nıf bilimini öğrenmek demek, yığın çalışmasını bilmek demektir. Ve daha yığın içerisinde örgütlenmeyi becermek demektir.

Biz Türkçüveller Nazım'dan ötürü dünyanın en şanslı insanlarındanız, böyleli bir deraya sahip olduğumuz için. O'nu burjuvazi bir türlü öldüremedi, öldüremeyecek... Onun en karıştıları dahi ta 1929'da O'nun ölümlü diz çıktı. Peyami Safa gibi, Nazım ve Nazım gibi düşünenlerin yemini - düşün-gü, "Türk edebiyatında inkılap... Halk di-linin güzelleşmesi, tekamülü, har-ka..." demek zorunda kaldı Nazım için.

Bugün faşizm koşullarında 1982 basımlı bir kitapta (Türk Dilinde 25 Ünlü Eser, Varlık Yayınları) Nazım'ı başa almak zorunda kalyorlar.

Tüm bunlara rağmen bir kalcık Nazım'ı halktan gizlemeye çalıştığımızda yapılan yığın çalışması de-ğil, olsa olsa yığınından soyutlan-mamızdır. En çok acısını çektiğimiz şey neyi, ne zaman, nasıl, nerede koyacağımızı bilememektir. Yani Brecht'in dediği gibi, "anladık iyi adamsın ama neden iyi/anladık de-diğin dediğim ama dediğin ne?/isir-gemezsizin gözünlü budaktan/ama ki-

me karşı?..."

Türkiye Postası'na gözümüz, kula-ğımız, sesimiz diye sahip çıkan bin-lerce ileric, onu geliştirmek, güç-lendirirmek, abone sayısını habire ar-tırmak, elden satılan en geniş ala-na yaymak durumundadır. Ve en önemlisi onu yazıyla, haberle, re-simlerle beslemek... Fakat tümü bu değil. Bir de onu titizlikle incele-mek, işçi kafası, işçi gözüyle eleş-tirmek gerekir. Bunları bir bütün olarak yapıpımızda ancak tam bir iş yapmış sayılırız.

Bizler, Türk demokrasi güçleri, Türkiye ve Kürdistan'ın yığılı evlat-ları, işçi sınıfının yolunda, dünya barış güçleriyle birlikte, güzel ülke-mizi açlıkları, işkencelerle, zindan-larla yaşanmaz hale getiren ve en tehlikelisi ABD emperyalizminin uşaklığını yaparak Ortadoğu'nun göbeğinde dünya barışını tehdit eden faşist diktatörlüğe karşı Avru-pa'dan seçimizi birlikte yükseltece-ğiz. Nazım'ın dediği gibi, Hayınlık onların tıynetindedir... İsimleri isim-lerimizde benzer, dilleri dillerimizle/fakat mantarım ağaçta/at sineğinin altı ilgisiz neyse/onlar da o kadar bizden/bu memlekettedir..."

Eninde sonunda yenecek olan biziz...

Heval

Gidilse gidilse
cehenneme gidilir

Tübingen'de bir cemiyeteyim. Ge-nellikte sosyal-demokrat ve AP'li kesim-in geldiği bir yer burası. Gazete okurken diğerleri kendi aralarında izin izlenimlerini anlatıyorlar. Hepsi sınır başlıyarak problemlerini dile geti-ryordu.

Orta yaşlı birisi televizyon program-

yaptım. Devlete vergi verdim, keşkil ettik, başlangıçlarda bulunduk. 6 baş işi göz kerpici evde atımızla inçimizle bir-lik oturduk. Yer sallandı, çatlayan top-
rak evin duvarlarını yine çamur sıvayla kapattık. İşte öyle yaşadık, halen ya-
nıklarımız öyle yaşıyorlar.

Afganistan'dan getirilmiş adına Türk konuluşmuş insanlara hiç bir emek çek-
meden su var, ev hazır, elektrik var,
doktor ve ilaç var. Hepsini bedeva. Bu
ne iştir? Sülalesi canını vermiş insan-
lar bir iş veya su, yoi istese, devlet
kapısına varısa, hemen ona ya ana-
rist ya da komünist gözüyle bakarlardı.
Belki de içeri tıklarlar.

Afgan'dan, Bulgar'dan, Yugoslavya'dan
getirilen insanlara karşı değiliz.
Arma bunların getirilişinin arkasında bir
gizlilik, bir plan, bir bel yeniği var. İş-
te bu getirilişlerin altındaki oyunlara
karşıyız. Bize çoğa mal oluyor.
Bu konuyu, aydınları da işleiyor.
İşleşeler de bizim anladığımız dilden
değil. Bu ne iştir bilemiyorum.

hiç bir yarıya Türkiye'deki adımı adim
gericileşmeyi, faşizme doğru cuntanın
yoi alsını, devlet tekeli kapitalizme
geçiş, dış politikada ABD'ye (en peri-
ci emperyalist çevrelere) daha sıkı
bağlanmaya dair yazılar çıktı. Buna di-
yeceğim yoktur. Arne bir sayıda birden
bire cuntanın bilimsel açıdan değeri-
dirmesini yapmadın yazarlarımızın
cuntanın ismini taşıyarak olarkı koyması
bence bir eksiklikler.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/Hannover

Acı mı acı

Gazetemizin 11. sayısi acıyı, umudu,
sevnicli, direnci ve gözyaşına da birlik-
te taşıdı bina. Bu sonucıu belki yal-
nızca bina özgürdür, bilemiyorum. İlti-
caı kampaında pek çok şeyden soyut-
lanmış gibi yaşayıp da, Cunta zinda-
nında ölümlü hıçlıyıp, insan onurunu yü-
celtenler için bir şey yapamamının
kahrından belki. Hele "Tirmicki" dostu-
muzun yazısı... "Acı mı acı".
Cengiz Doğu/Neuburg

Kirchheim ve çevresinin pazar yeri olan Mark Platz'da kurulan Türkiye Pos-
tası standında, Göppingen'li ve Kirchheim'li ilericiler olarak Türkiye'li ilericilere
gazetemizi tanıtıyoruz. Gerek Türkiye'li, gerekse diğer ulusların insanlarına hem
çay ikram ediyor, hem de ayak üzeri çeşitli konularda sohbet ediyoruz.
Çeşitli nedenlerden dolayı ülkemizi insanlarımızın ilericileri ve devrimcileri olan çe-
kingenliği Türkiye Postası aracılığıyla sıcak ilişkilerle dönüştürüyor.

Kemal Çelik/Kirchheim u.Teck

İğrenç ve sahtekar

Biz de bir çok Türkiye'li yurttaşımız
gibi iznimizi geçirmeye memleketi git-
tik. Kapıkule'den sonra yoi boyunca
(sanırım Edirne'ye kadar) sağlı solu
çöp tenekeleri dızmışlar. Bilmem hangi
dış kalaylı, içi vavyaylının aklıya, ama-
ları Avrupa'ya karşı sözümlüne temiz
görünmek. Doğrudur, çöp tenekeleri-
nin ne işe yaradığını herkes biliyor.
Yalnız bilinmeyen şey, bu tenekelere
çöplerin nasıl atılacağıdır. Çünkü her
çöp tenekesinin yanbasında bir "dur-
ma yasağı" şildi boy gösteriyor. Çöp
tenekelerini dızdiren aklı, Kapıkule-
Edirne arasına park yeri de yapmayı
düşünmemiş. Üstelik bir de çöp at-

mak için durmaya kalkarsan, basıyo-
rlar 1500 liradan eksik olmayan ceza-
yı. Polisler parsellemişler Kapıkule'de
Edirne arasını. Keyfi ceza yazmakta ade-
ta yaşıyorlar.

İkincisi de yine paşaların emriyle ol-
sa gerek, E-5 karayolu boyunca bina-
ların yola dönük duvarları beyaza bo-
yanmış. Tabii iş emirle yaptırıldığından
kimisi güzel, beyaz boyayla boyanmış,
kimisi de kireçle. Bu boyama işi, eski
arna güzel görünümü binaların görü-
nüşlerini cunta başlarının surati gibi
iğrenç ve sahtekar yapmış.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/F.Almanya

Orta yaşı birinci televizyon programı
kayıbı:
— Sanki vergisini kendileri veriyormuş
gibi zaten üç saatlık yayın yapan tele-
viziyonu ya Evren'le ya da Türkiye'nin
bilmem neresinde yapılan askeri bir to-
renle işgal ediyorlar".
Atatürkü vatandaşın şikayeti de
şöyle:
— Be kardeşim Atatürk'ün ömrü bo-
yuncu geçmediği Türkiye'yi Evren 3 yıl-
da neredeseyiz 2 defa dolacağak.

Sınırdaki memurların rüşvet ve dolan-
dıncılıkları herkesin şikayeti ettiği konu.
— Önceden hiç olmazsa İltiraz edip
zor da olsa rüşvet vermekten kurtulur-
duk ama şimdi neredeseyiz kanun hali-
ne getirecekler.
Bir diğeri:
— Bu gödile devrimciye değil, gi-
dilsse gödile cehenneme gidilir.

Yönetimden memnun olanlardan bi-
risi:
— Artık insanlar ölmüyor ya, hele ucuz-
luğ görünce şaşım kaldım.

Yaşlı ve bilinci bir hem cema cevap
veriyor: "Ne ucuzluğ be kardeşim, sen
herhalde Türk işleri ile Mark'ı birbirine
karıştırıyorsun. Bir yıldı birdirtilmiş pa-
rayı bir ayda harcamak sana kolay ge-
liyor. Bir de asgari ücretle geçinen çoc-
uk sahibi aileleri düşün. Adamlar doğru
dürüst kanlarını doyuramıyorlar. Ana-
şığı gelince. Valla ben anarşinin ön-
lendirilişine de inanmıyorum. Eskiden ön-
derimci oluyorduk şimdi sansür yüzün-
den olanlardan hiç bilimiz yok".

Daha böyle sürüp gidiyor konuş-
malar. Herkes hoşnutsuz ve karamsar.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/Tübingen

Yemekleri hazır çıkıyor

Gaziantep'te geçmişte, MSP'nin ağır-
lığıyla 500 tane işçi konutu yaptırılmış-
tı. Arma bu evler tamamlanınca işçilere
değil, Afgan'dan getirilen namussuzlara
verildi. Buray lüks bir semt yapmış-
lar, etrafını da talle çevirmişler. Yemek-
leri hazır çıkıyor, hepsi ması alıyor.
Yerli halk, "Biz burada açlıkta ölüyo-
ruz, bunları özel besliyorlar" diyerek
basıyor küfürü.

Adının açıklanmasını istemeyen
bir okur/F.Almanya

DİKKAT ! Banka hesap numaramız değişti !

Yeni numaramız: Vereinigung für Völkerverständigung und Solidarität, Postcheckkonto 4614 32-100, BLZ 100 100 10, Postcheckamt Berlin-West

Türkiye Postası

ABONE FİŞİ

Adı, SOYADI:
Adresi:

Ülkesi:
ABONE ÜCRETİNİ (Vereinigung für Völkerverständigung und Solidarität, Postcheck-
konto 4614 32-100, BLZ 100 100 10 Postcheckamt Berlin-West) HESABINA YATIRI-
NIZ. HAVALA MAKBUZUNU ABONE FİŞİ İLE BERABER

Türkiye Postası Abone Servisi Donau Str. 1 1000 Berlin 44
ADRESİNE GÖNDERİLİR. GAZETEMİZ DERHAL DÜZENLİ OLARAK ADRESİNİZE
GÖNDERİLMeye BAŞLANACAKTIR.

Abone süresi: 6 aylık (12 sayı) ☒
1 yıllık (24 sayı) ☐

Abone bedeli :	F.Almanya	Belçika	Danimarka	Fransa	İngiltere	Hollanda	İsviç
6 aylık.....	30,-DM	600BF	120Krn	85FF	8.40£	35G	95Krn
1 yıllık.....	60,-DM	1200BF	240Krn	170FF	16.80£	70G	190Krn

BEDELLİ ASKERLİĞİN İÇYÜZÜ

Askerlik Çağındaki Gençlerin
Mutlaka Okuması Gereken Kitap

Yazan: SABAHATTİN GENÇ

128 sayfa 10 DM

10'dan fazla siparişlerde %25 indirim yapılır.
Ödemeli olarak adresinize gönderilir.

ORTADOĞU KİTAPÇI
Brandenburgerstr.22
4200 Oberhausen 11 B.R.D
Tel: 0208/661743

Cemal Kemal Altun Batı Berlin'de toprağa verildi

Cinayetle sonuçlanan "sığınmacı alışverişi" bütün Batı Avrupa'da protesto edildi

Cemal Kemal Altun'un 30 Ağustos günü intihar ederek ölmesi, Federal Almanya ile Türkiye'deki faşist cunta arasında başlatılmış olan sığınmacıların iade anlaşmasına karşı bütün Batı Avrupa'da geniş protestolara yol açtı. Bu protestolar boyunca Altun'un ölümü bir "cinayet" olarak nitelendirilirken, İçişleri Bakanı Zimmermann'ın istifası, sığınmacıların iadesinin durdurulması, Cunta'ya yapılan yardımların kesilmesi istendi. Açık grevlerinin hemen ardından gelen bu gösteriler, Avrupa kamuoyunun dikkatlerini bir kez daha Türkiye ve Federal Almanya'nın Cunta'ya verdiği destek üzerinde yoğunlaştırdı.

Batı Berlin

Ölüm olayı kentte bomba gibi patladı. Kentin çeşitli semtlerinde yapılmış ilanlarla halk aynı gün saat 17'de yapılacak sessiz protesto gösterisine katılmaya çağıldı. Alman ve yabancı 10 bin dolayında insanın katıldığı ve kent merkezinden başlayan yürüyüş, Altun'un Türkiye'ye iade edilmesi kararını veren mahkemenin önünde son buldu. Yürüyüş kolu Altun'un o sabah penceresinden kendisini atarak intihar ettiği İdari Mahkeme binası önünden geçerken, olay yerine çiçekler konarak Altun anıldı.

4 Eylül Pazar günü ise, 7 bin kişinin katıldığı bir törenle Kottbusser Tor'dan alınan Altun'un cenazesi geç saat süren bir yürüyüşle Mariendorf mezarlığında toprağa verildi. Altun'un mezar başında bir ko-

nuşma yapan avukatı, iyi Almanca bilen Altun'un duruşmaları sırasında sadece bir kez söz alarak "Ich will leben-yaşamak istiyorum" dediğini açıkladı.

Düsseldorf

C.Kemal Altun'un ölümü üzerine, "Düsseldorf Türkiye'deki Politik Tutuklu-lara Dayanışma Komitesi"nin çağrısıyla 1 Eylül 1983 tarihinde Düsseldorf'da koran bir protesto yürüyüşü yapıldı. FİDEF, DİB-FAK, Dev-İşçi, DİDF taraftarları ve DKP, Yeşiller, KPD gibi Alman örgütlerinin katılımıyla gerçekleşen protesto eyleminde, göstericiler şehrin en işlek yeri olan Schedowplatz'da toplanarak CDU binasına doğru yürüyüşü geçtiler ve bina önünde gösteri yaptılar.

Ulm

1 Eylül günü Südwest-Press'e adlı en bü-

Altun'un ölümü tüm Avrupa kentlerinde protesto eylemlerine yol açtı. Resimde Köln'deki gösteriden bir görünüş

yük yerel gazetesinin önünde toplanan göstericiler, daha sonra gazete binasına girerek eylemlerinin nedenini açıklamaya yazılı bildiriye gazete yetkililerine verdiler. Gazete binasından ayrılan göstericiler, mahkeme

binasına doğru da bir yürüyüş yaptılar.

Tübingen

Altun olayının duyulmasından sonra, Serxwebun ve FİDEF taraftarları Alman örgütlerine çağrı yaparak, olayın protesto-su için girişimde bulundular. Freudenkreis, Alternative Liste, Arbeitskreis Ausländischer Arbeitnehmer ile birlikte 31 Ağustos tarihinde şehrin merkezinde masa açarak çok sayıda bildiri dağıtıldı. Aynı gün yapılan "sessiz protesto eylemi"ne Tübingen'deki iltica kampından gelen çok sayıda ilticacı katıldı.

Heilbronn

Altun'un ölüm olayı, DGB'nin girişimiyle Heilbronn kentinde de protesto edildi. Yaklaşık 500 dolayındaki Alman ve Türklerin katılımıyla gerçekleşen gösteride, şehrin merkezine bir çelenk konarak faşist

tadan kaldırılmasının bir sonucudur. Demokratik güçlerin 1933-1945 yıllarında ancak başka ülkelere sığınarak yaşamlarını kurtardıkları bir ülkede gelişen bu olay Türk kinidir.

Ülkemizde demokrasinin korunması açısından da, aşağıdaki istemlerin yerine getirilmesi önemlidir: Politik takibata uğrayanlar (Türkiye gibi) diktatörlüklere ya da (Lübnan gibi) bunalım bölgelerine geri gönderilmesin. Sığınma hakkının ortadan kaldırılmasına son. Anayasa'nın 16. Maddesi'nin 2. fıkrası'na pratik etkinlik kazandırılmalı, dir. Türk makamlarının burada yaşayan Türkler hakkında toplanan bilgi ve verilerin ulaşması durdurulsun. Özellikle Türkleri sığınmacılarla ilgili bilgiler ve dosyalar Türk makamlarının nedenini titizlikle kontrol edil. Türk askeri cuntasına Federal Hükümet'in yaptığı yardım derhal durdurulmalıdır.

Hollanda

Hollanda'da Cemal Kemal Altun'un ölümünü protesto amacıyla yapılan gösteriler, Federal Almanya Konsoloslugu önüne konan siyah çelenkle başladı. HTB, Devrimci İşçi, Serxwebun, Partizan, TÖK (HK), Devrimci Halkın Birliği, İşçi Gereği ve Avrupa'da Dev-Genç'in temsil ettiği bir komite Federal Almanya Konsoloslugu ile görüşürken, konsolosluk önündeki göstericiler, "Katil Zimmermann, Kaholsun Faşist Cunta, Altunlar Ölmez" şeklinde belgiler attılar.

Yapılan görüşmede, Federal Almanya Konsoloslugu olaydan büyük üzüntü duyduğunu belirterek, "Kişi olarak böyle bir durumu tasvip etmediğimi ve hükümetine bir mektupla durumu iletceğimi" söyledi. Konsoloslugu önünden sloganlar atarak ayrılan göstericiler, Amsterdam merkez postahanesine gelecek uzun bir kuyruk oluşturdu ve Federal Almanya Başbakanlığı'na olayı kınayan kartlar postalandılar.

BİLMECE-BULMACA-SATRANÇ

Bulmaca

Boş karelerin içine aşağıda alfabe sırasına sokulmuş sözcükleri soldan sağa yada yukarıdan aşağıya yerleştiriniz. İpucu olarak bir sözcük bizim tarafımızdan yerleştirildi: **Cevrelemek**. Bulmacanın doğru çözümünde tüm sözcüklerin kullanılmış olması ve hiç boş kare kalmaması gerekir.

Satranç

İtalyan Partisi
Beyaz: Rossoline Siyah: Reissmann

1.e4,e2,f3,A3,A6 3.Fd4,Fc5 4.Fc3
(Bu hamle, bir yandan 4.d4 hamlesiyle
siyahın c5'teki filine kaldırıncı hazırladığı)

Federal Almanya'da ABD roketlerine karşı kitleler ayağa kalkıyor

“Sıcak Sonbahar”, “1 Eylül” ile başladı

- DGB, SPD ve DKP yaptıkları açıklamalarda bütün barışseverleri Ekim ayındaki gösterilere katılmaya çağırdılar. DGB Başkanı Pagel, Andropov'un roketler konusundaki son önerilerini desteklediklerini söyledi.

"1 Eylül Dünya Barış Günü", Federal Almanya'nın pekçok kentinde düzenlenmiş yığinsel toplantı, yürüyüş ve mitinglerle sonbaharda Batı Avrupa'ya yerleştirilmesi planlanan ABD roketlerini protesto temeline kutlandı.

Federal Almanya'da eylemler, 30-31 Ağustos tarihlerinde başladı. Alman Sendikalar Birliği DGB'nin çeşitli eyaletlerde "Sendikalar Atom Roketlerine Karşı Barış ve 35 Saatlik Çalışma Haftası İçin" belgisi altında düzenlediği gösterilerde, 19 Ekim tarihinde roketleri protesto amacıyla uyarı grevleri yapılması istendi. suplarını ve tüm barışseverleri barış ey-

Mutlangen

Federal Alman baş hareketi, 2 Eylül Cuma günü Mutlangen yakınındaki Amerikan hava üssü önünde protesto eylemi düzenledi. Bine yakın gösterici üssün etrafını sarak, ABD'nin Batı Avrupa'ya atom roketleri yerleştirme planını protesto etti.

Mutlangen'deki bu gösteride, blokaj eylemine katılanlar arasında ünlü yazar Heinrich Böll, DKP Prezidyum üyeleri, Yeşiller ve milletvekilleri de vardı.

Batı Berlin

Alman Sendikalar Birliği DGB'nin Batı

Berlin'de düzenlenen başı yürüyüş ve mitingine onbinlerce insan katıldı. 1 Eylül Perşembe günü gerçekleştirilen ve tüm sendikaların, SPD'nin, B. Alman Sosyalist Birlik Partisi (SEW) ve AL'nin katıldığı miting ve yürüyüşte bir konuşma yapan DGB Başkanı M. Pagel, ABD'nin soğuk savaşı kökürleme politikasını kinayarak, "savaş harcamalarının sefaleti artırdığını açıklik kazandırdığını" belirtti ve Andropov'un raketter konusundaki şon önerilerini desteklediklerini söyledi.

Hamburg

3-4 Eylül tarihleri arasında Federal Almanya'nın Hamburg kentinde, Avrupa'nın bütün ülkelerinden gelen sanatçıların yanı sıra, Latin Amerika, Asya, Afrika ve Avustralya'dan da sanatçıların katıldığı büyük bir barış toplantısı yapıldı.

**Yunanistan'da
Türkiye
halkıyla
dayanışma
eylemleri
sürüyor**

25 Ağustos tarihinde Yunanistan Komünist Partisi'nin yönetiminde olduğu

Atina'nın "Neo Platedisfya" Belediyesi "Türkiye halkıyla dayanışma gecesi" düzenledi. Yüzlerce kişinin katılımıyla gerçekleşen dayanışma gecesi, bölge barış komitesi temsilcisinin konuşması ile açıldı. Türkiye'nin bugünkü durumunu ve Nazım'ın savaşımını anlatan slayt gösterisinin yer aldığı ve ayrıca anti-faşist içerikli bir filmün gösterildiği gecede konuşmacılar, cuntanın uygulamalarını protesto ederek Türkiye halkıyla dayanışmalarını dile getirdiler.

**Kıbrıs'ın
kuzeyinde ilk
kez bir
"barış haftası"
düzenlendi**

Geçtiğimiz yılın Aralık ayında kurulan Kıbrıs Türk Barış Derneği, 26 Ağustos-1 Eylül tarihleri arasında düzenlenen "Barış Haftası"nda bir çok etkinlik gerçekleştirdi

Kıbrıs Türk Barış Derneği, Kıbrıs'ın kuzeyinde ilk kez barış haftası düzenledi. Geçtiğimiz yılın Aralık ayında kurulan Kıbrıs Türk Barış Derneği, 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla 26 Ağustos-1 Eylül tarihleri arasında düzenlediği "*Barış Haftası*"nda bir dizi etkinlik gerçekleştirdi.

Gerçekleştirilen etkinlikler arasında, "Ayni devlet ilanını Kıbrıs'a ve bölge başına getirecekleri" konulu bir panel yer aldı. Panele iki büyük muhalif parti olan Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin yanı sıra, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve İleriçi Sendikalar Federasyonu da katıldı.

Öteyandan, Kıbrıs Türk Barış Derneği, "Adadaki emperyalist üslerin ve ABD dinleme istasyonlarının sökülüp atılması" için 3 ay sürecek olan bir imza kampanyası başlattı.

Ayrıca düzenlenen barış haftasının son günü olan 1 Eylül'de barış yürüyüşü ve mitingi yapılarak, "adadaki emperyalist üslerle ABD'nin dinleme istasyonlarına" karşı çıkıldı ve "yaşayabileceğimiz tek gezegen olan dünyamızı koruyalım", "nükleer silahlar çocukları da öldürür" şeklinde belgiler atıldı.

Öte yandan, KTFD yönetimi, Kıbrıs Türk Barış Derneği'nin tescil işlemlerini yapmamakta ısrarlı tutumunu sürdürüyor. KTFD yönetimi,

Güney Almanya'da, ABD atom roketlerinin üslenmesi öngörülen alanda Federal Alman barış savaşçılar bir işgal eylemi örgütlediler

Düsseldorf'ta açlık grevi yapıldı

7 Temmuz'da Türkiye cezaevlerinde 2500 politik tutuklunun başlatıldığı açlık grevleriyle dayanışma ve direnişlere Düsseldorf'dan da omuz verebilmek amacıyla FIDEF, Devrimci-İşçi ve DİDF taraftarları biraraya geldiler, tüm yerel Türk, Kürt ve Alman demokratik örgütlerine

çağır yaparak bir toplantı düzenlediler. Toplantıda oluşturulan "Türkiye'deki açlık grevleriyle dayanışma komitesi"nin girişimiyle, 11 ile 13 Ağustos tarihlerinde üç günlük sembolik bir açlık grevi yapıldı.

30 kişinin katıldığı açlık grevine 23

İsviçre'de demokrasi güçleriyle dayanışma

İsviçre'nin Basel şehrinde, 31 Ağustos Çarşamba günü Türkiyeyi ilerici kadınlar ve demokrasi güçleriyle dayanışma gecesi düzenlendi. Basel İlerleme ve Barış için Kadınlar Birliği adlı örgütte Türkiyeyi ilerici kadınların birlikte düzenlediği ve çok sayıda İsviçreli ve Türkiye'nin katıldığı toplantıda, Cunta'nın başı Kenan Evren'e bir protesto telgrafi çekilmesi kararlaştırıldı.

Recklinghausen'de eğitim çalışmaları

Yaz izinlerinin bitmesiyle birlikte Recklinghausen Türkiyeyi İşçiler Derneği (RETİD) 1. dönem eğitim çalışmalarına başladı. 50'ye yakın maden işçisinin katıldığı eğitimlerden ilkin, Maden-İş Eğitim Dairesi Müdürü Süleyman Üstün yapıtı.

Wiesbaden'de "Barış Günü"

27 Ağustos Cumartesi günü, Wiesbaden'in Ditzheim bölgesinde SPD bir "Barış günü" düzenledi. Barış, çatışma ve iş konularında üç ayrı formun düzenlendiği "Barış günü"ne, SPD'nin gençlik örgütü Jus'o'lar, Wiesbadener Friedens Woche, IG-Metall, BarışKomitesi, Yeşiller Serbest Dinciler Birliği'nin yanı sıra yabancılar olarak Türkiyeyi işçilerin örgütü Wiesbaden İşçi Derneği ve İspanyollar katıldı.

Offenbach'ta Jus'o'lar iade anlaşmasının iptalini istedi

Astrid Ost bildiriyor:

Offenbach Genç Sosyalistler (Jus'o's) örgütü 12 Ağustos günü bir basın bildirisi yayınlarak, Türkiyeyi sınırmaçların Federal hükümet tarafından Türkiye'ye gönderilmelerini protesto etti. Cemal Kemal Altun'un ölümünden kısa süre önce yayınlanan bildiriyi, yerinde bir öngörü ile geri, gönderilenleri Türkiye'de bekleyen tehlikelere dikkati çekiyor ve somut örnekler verdikten sonra Türkiye ile Federal Almanya arasındaki iade anlaşmasının derhal iptal edilmesini istiyor.

Offenbach Genç Sosyalistler Örgütü'nün bildirisinde iade edilen, oysa aynı sıralarda hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun incelemeleri sürmekte olan Sami Memiş örneğine dikkat çekiliyor ve Memiş'i Türkiye'de idam ve işkence beklediği halde iade etmenin sonuçlarına değiniliyor.

Bildiri bu arada şu görüşe de yer veriyor: "Açık olan şudur ki açlık cunta iade istemlerini suçluların cezalandırılması için değil, 12 Eylül 1980'den beri yurt dışındaki bulunan muhaliflerin izlenmesi için yapılmaktadır. Bunun anlamı her türlü muhalifetin sistematik olarak yok edilmesidir."

demokratik örgüt destekleme mesajı gönderdi ve birçoğu parti, sendika ve insiyati temsilcileri grev yerini ziyaret ederek grevçilere destek ve moral verdi. Ayrıca, 11 Ağustos 1983 tarihinde yapılan basın toplantısının ertesi günü şehrin merkezinde bir stand açıldı ve bildiriyi dağıtdı. 13 Ağustos 1983 tarihinde de T.C. Düsseldorf Başkonsolosluğu'na önünde 150 kişinin katıldığı oturma grevi ve arkasından da bir miting yapıldı.

Düsseldorf'da gençler askerlik bedelinin düşürülmesini istediler

Daha önceleri de değişim çalışmaları yapan "Düsseldorf ve çevresindeki askerlik çağındaki gençler" izin döneminden yararlanarak, 21 Ağustos'ta bir gece düzenlediler. Gençlerle aileleri katıldığı gezide, gençlerin askerlik ve çalışma sorunları tartışıldı. Daha sonra yapılan basın açıklamasında, 24 bin Mark askerlik bedelinin çok yüksek olduğu vurgulanarak, yasanın yeniden gözden geçirilmesi ve askerlik bedelinin 8-10 bin Mark düzeyine düşürülmesi istendi.

Ote yandan, Yunanistan'ın Selanik kenti ve çevresinde, son bir ay boyunca Türkiye halkı ve gençliğiyle dayanışma amacıyla bir dizi etkinlik gerçekleştirildi. Son olarak Kavala, Polomiada, Veria Serez, Taso, Tilgis ve Selanik Üniversitesi'nde Yunanistan Komünist Partisi, onun gençlik örgütü KNE ve diğer ilerici demokratik örgütlerin girişimiyle düzenlenen eylemlerde, Türkiye halkı ve gençliğiyle dostluk ve dayanışma dile getirildi. İGD'nin aktif olarak katıldığı eylemlerde, faşist Evren cuntasına karşı barış, demokrasi ve özgürlük için, Türkiye ve Yunanistan halklarının ortak savaşının önem ve anlamı vurgulandı.

Avustralya'da cuntaya karşı protesto eylemi

Avustralya'nın Mildura kentinde oturan Türkiyeyi işçiler, açlık grevinde bulunan 2500 politik tutukluyla desteklemek amacıyla bir dizi eylemde bulunarak konuyu Avustralya kamuoyuna duyurdular. Kentte oturan Türkiyeyi işçilerin çoğunluğu tarafından imzalanı bir protesto telgrafi Cunta'nın başı Kenan Evren'e gönderildi. Protesto telgrafında, "zindanlarımızda açlık grevinde bulunan 2500 kişinin istemleri destekliyor, insanlık dışı uygulamaları, protesto ediyor ve tüm anti-faşist tutsuklara özgürlük istiyoruz" denildi.

HDF, askeri cuntayı protesto etti

Halkçı Devrimci Dernekleri Federasyonu (HDF) yayınlandığı bir bildiri ile askeri Cunta'nın vetolar sonucu üç partiden başkasının seçime katılmasına izin vermemesi protesto etti. HDF'nin yayınladığı bildiride, "askeri Cunta'nın son kararları nedeniyle yeni kurulan partilerden SODEP ve DYP'nin 6 Kasım'daki seçime katılmayacakları" belirtilirken sonra "yeni kurucu üyeleri reddeden generaller, Bülent Ecevit'in gelecek yıllarda generallerin ileric, halktan yasa partilere izin veremeyeceğine dair öngörüsünü doğruladılar" denildi. Ayrıca bildiride, HDF Cuntayı anti-demokratik girişimlerinden ötürü protesto etti ve Cunta'ya karşı dayanışma eylemleri hazırlayacağını belirtti.